

Рівненський зоологічний парк загальнодержавного значення

Річний звіт 2024

Рівненський зоологічний парк загальнодержавного значення

вул.Київська 110, м.Рівне, 33027, Україна

Тел/факс: +38(0362)653859, +380983545399

ukit.zoo@rivnerada.gov.ua | zoo.rv.ua@googlemail.com | www.zoopark.rv.ua

www.facebook.com/Rivnezoo | www.instagram.com/zooparkrivne

Директор – Павлюк Олег Васильович

Спеціалісти зоопарку:

Ірина Оліферук	Заступник директора по зооветчастині
Олена Ковальчук	Головний бухгалтер
Тетяна Бабюк	Завідувач відділу економіки планування та супроводження процедур
Павло Ковальчук	Лікар ветеринарної медицини
Марія Кривуша	Фельдшер ветеринарної медицини
Юлія Шутова	Завідувач відділу приматів
Алла Верстляр	Завідувач відділу копитних тварин
Катерина Лесик	Завідувач відділу домашніх тварин
Олександр Дячук	Завідувач відділу хижих тварин
Віра Гламазда	Завідувач відділу птахів
Юлія Вишневська	Завідувач відділу тераріумів та акваріумів
Любов Максимова	Завідувач відділу складського господарства
Людмила Кузьмич	Завідувач відділу годівлі
Володимир Бабіч	Інженер з охорони праці
Мирослава Патій	Завідувач науково-просвітницького відділу
Анастасія Максимова	Науковий співробітник

ЗМІСТ

Зоологічна частина 4

Відділ приматів 6

Відділ копитних тварин 20

Відділ домашніх тварин 34

Відділ хижих тварин 54

Відділ птахів 70

Відділ тераріумів та акваріумів 88

Відділ годівлі 112

Науково - просвітницький відділ 126

Господарська частина 152

Фінансово – економічний відділ 172

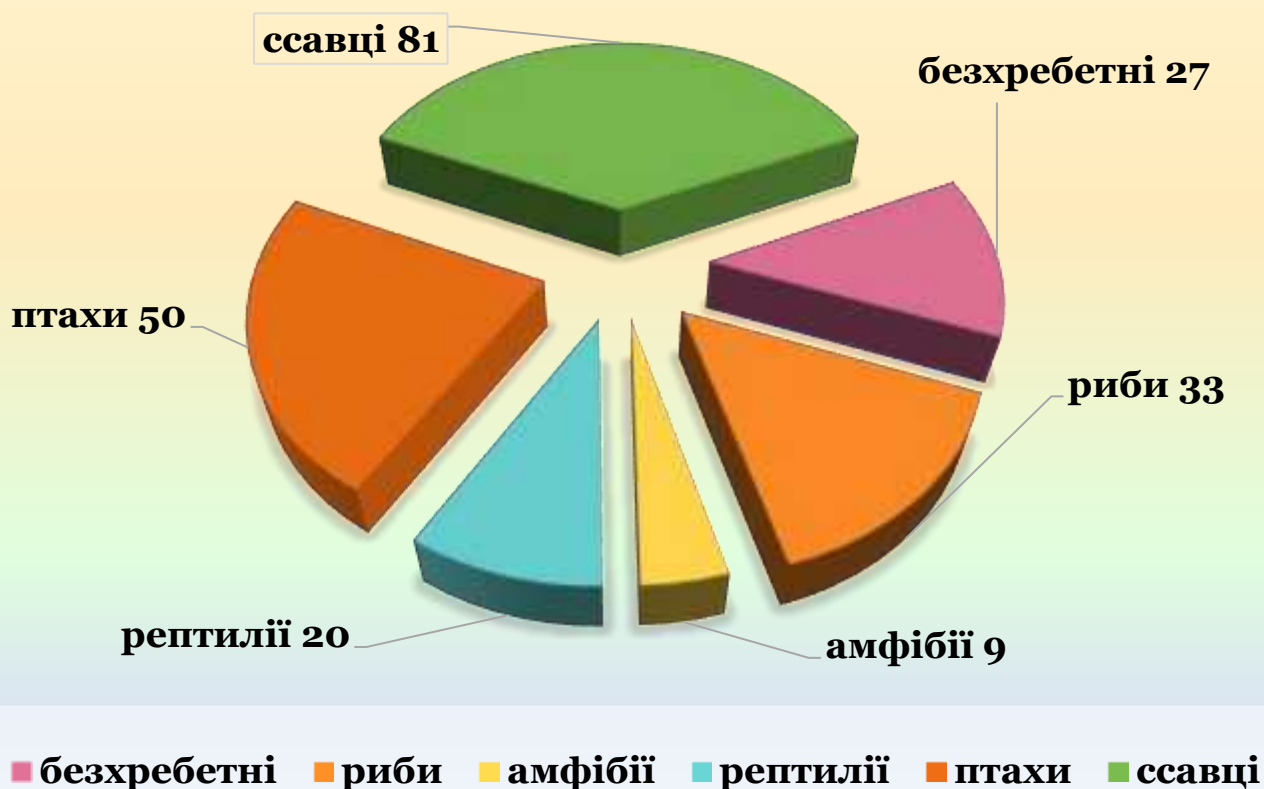

Зоологічна частина

Дані по систематичним групам станом на 31.12.2024 р.

Таксономічна група	Кількість видів	Кількість екземплярів	Кількість рідкісних видів	
			Червона книга України	Міжнародна Червона книга
Безхребетні	27	19+	-	-
Риби	33	332	-	1
Амфібії	9	69	3	9
Рептилії	20	89	-	6
Птахи	50	334	5	41
Ссавці	81	517+	5	54
Всього	220	1360+	13	111

Співвідношення кількості таксономічних груп в колекції

Відділ приматів

Стан колекції.

Шутова Юлія
Зав.відділу приматів

Систематичний список тварин відділу приматів

на 31.12.2024 року.

Клас ССАВЦІ (MAMMALIA)			
Ряд СУМЧАСТІ (MARSUPIALIA)			
Родина Кенгурові (Macropodidae)			
1.	Кенгуру Беннета	<i>Notamacropus rufogriseus</i>	2/4
Ряд ПРИМАТИ (PRIMATES)			
Родина Лемуrowі (Lemuridae)			
2.	Лемур котячий	<i>Lemur catta</i>	7/2
3.	Варі чорно-білий	<i>Varecia variegata variegata</i>	1/1
Родина Ізрункові (Callitrichidae)			
4.	Ізрунка звичайна	<i>Callithrix jacchus</i>	2/2
5.	Мармозетка карликова	<i>Callithrix pygmaea</i>	2/2
6.	Ізрунка ледова золотистоголова	<i>Leontopithecus chrysomelas</i>	2/2
7.	Тамарин імператорський	<i>Saguinus imperator subgriseus</i>	3/0
8.	Тамарин червонорукій	<i>Saguinus midas</i>	1/1
9.	Тамарин едіповий	<i>Saguinus oedipus</i>	3/2
Родина Капуцинові (Cebidae)			
10.	Капуцин бурий	<i>Cebus apella</i>	1/2
11.	Саймірі звичайний	<i>Saimiri sciureus</i>	3/4
Родина Мартишкові (Cercopithecidae)			
12.	Макака японська	<i>Macaca fuscata</i>	1/4
13.	Мангобей червоноголовий	<i>Cercocebus torquatus torquatus</i>	0/4
14.	Мангобей чорний	<i>Lophocebus aterrimus</i>	1/1
15.	Павіан гамадріл	<i>Papio hamadryas hamadryas</i>	5/8
16.	Павіан анубіс	<i>Papio hamadryas anubis</i>	1/4
17.	Мартишка зелена	<i>Cercopithecus sabaeus</i>	1/3
Родина Гібонові (Hylobatidae)			
18.	Гібон білорукій	<i>Hylobates lar</i>	1/3
Ряд НЕПОВНОЗУБІ (EDENTATA)			
Родина Броненосцеві (Dasypodidae)			
19.	Броненосець шаровидний	<i>Tolypeutes matacus</i>	1/0
Ряд ХИЖІ (CARNIVORA)			
Родина Віверові (Viverridae)			
20.	Суріката	<i>Suricata suricata</i>	0/4

Комплектація колекції.

В 2024 році, згідно договору купівлі, з Черкаського зоологічного парку поступила самка ігрунки звичайної (*Callithrix jacchus*), з метою формування пари для розмноження.

Вибули 2 молоді особини лемура котячого (*Lemur catta*) в Одеський зоологічний парк.

Влітку вибула група з 3 самців бурих капуцинів (*Cebus apella*), які були евакуйовані з Фельдман Екопарку і тимчасово утримувались у відділі з 2022 року.

Триває довгострокова тимчасова перетримка групи з 4 особин гібонів білоруких (*Hylobates lar*) з Фельдман Екопарку, а також пари зелених мартишок (*Cercopithecus sabaeus*) з Екопарку Ясногородка (Київська обл.), евакуйованих у зв'язку з бойовими діями.

Розмноження.

Перелік видів тварин, в яких було отримане потомство у 2024 року.

Клас ССАВЦІ (MAMMALIA)			
Ряд СУМЧАСТІ (MARSUPIALIA)			
Родина Кенгурові (Macropodidae)			
1.	Кенгуру Беннета	<i>Notamacropus rufogriseus</i>	4
Ряд ПРИМАТИ (PRIMATES)			
Родина Лемурові (Lemuridae)			
2.	Лемур котячий	<i>Lemur catta</i>	1
Родина Ігрункові (Callitrichidae)			
3.	Мармозетка карликова	<i>Callithrix pygmaea</i>	1 (не вижило 1)
4.	Тамарин едиповий	<i>Saguinus oedipus</i>	2 (не вижило 1)
Родина Капуцинові (Cebidae)			
5.	Капуцин бурий	<i>Cebus apella</i>	1 (мертвонароджене)
6.	Саймірі звичайний	<i>Saimiri sciureus</i>	1
Родина Мартишкові (Cercopithecidae)			
7.	Павіан гамадріл	<i>Papio hamadryas hamadryas</i>	2
8.	Мартишка зелена	<i>Cercopithecus sabaeus</i>	1 (мертвонароджене)

Група кенгуру Беннета (*Notamacropus rufogriseus*), які поступили у відділ у 2023 році, пройшли процес адаптації до наших умов і самки вже вдруге мають потомство.

В молодій парі тамаринів едипових (*Saguinus oedipus*) вперше народилось двоє малят. Але батьківська поведінка не достатньо активно проявилась, що доволі часто трапляється після перших пологів. Внаслідок цього батьки не приділяли необхідної уваги своєму потомству. Поступово тварини взагалі відмовились доглядати малят. Тому сильнішого малюка

забрали на штучне вигодовування і успішно виростили. Але в процесі догляду намагались не надто приручати маля й згодом провели вдалу його соціалізацію з батьками.

Вперше за багато років утримування, в результаті комплектації груп для розведення, спостерігалась вагітність самки бурого капуцина (*Cebus apella*) «Пести» та самки зеленої мартишки (*Cercopithecus sabaeus*) «Глаши». На жаль, обидві вагітності закінчились патологічними пологами і самкам проведено кесарів розтин. В плодів зафіксоване порушення внутрішньоутробного розвитку. Але сам факт дає надію отримати потомство у майбутньому.

Годівля тварин.

Для годівлі тварин відділу використовується більше 50 видів кормів: фрукти, овочі, різні крупи, зелень, м'ясо, риба, субпродукти, яйця, йогурт, сир кисломолочний, сухе молоко, фруктовий сік, мед, горіхи, сухофрукти, насіння, сіно, сухі кормові віники, трава, гілки дерев з квітками, листям або хвоєю, а також кормові тварини, комахи та їх личинки і т.д. Найбільша частка кормів припадає на фрукти, овочі і зелень. Овочі дають тваринам як в сирому, так у відвареному вигляді (цілими, шматочками, терті). Крупи згодовуються у вигляді каш (як солодких фруктових, так і з м'ясом на бульйоні). Крім цього, використовуються спеціальні корма: гуарова камідь, комбікорм для кенгуру, спеціалізовані пелети для приматів.

Годівля тварин у відділі проводиться згідно відповідних кормових відомостей. Додатково розробляються карти годівлі тварин на кожен день тижня, які значно спрощують роботу кіперів та урізноманітнюють годівлю. Раціони регулярно переглядаються і вдосконалюються з урахуванням нових досліджень і рекомендацій по утриманню тварин.

Умови утримання, будівництво та ремонт.

Для групи зелених мартишок було завершено будівництво і оздоблення зовнішнього вольєру поруч із зимовим будинком, що дає змогу тваринам більш тривалий час залишатись на свіжому повітрі у міжсезоння. Він зроблений з канільованої сітки, оснащений шиберами та оздоблений різноманітними елементами для пересування та відпочинку тварин (полички, канати, сітчасті гамаки, конструкції з колод). У вольєрі та за його межами росте багато зелених насаджень. Завдання покращення умов утримання цього виду було першочерговим у планах на рік і виконано в повному обсязі.

У вуличному вигулі бурих капуцинів проведено заміну помосту з дерев'яних колод, яку тварини активно використовують для пересування та відпочинку.

Для групи котячих лемурів та шпороносних черепах біля експозиційного вуличного вольєру збудовано літній дерев'яний

будиночок з оглядовим вікном. Він використовується тваринами як укриття під час проведення косметичних ремонтних робіт у зимовому приміщенні, коли доступ туди обмежений.

Протягом року проводились різні поточні дрібні ремонтні роботи шиберів, дверей, елементів декорації та інвентарю, а також профілактичний огляд та обслуговування систем електропостачання. Працівниками відділу здійснювалась щорічна підготовка приміщень до зимівлі (фарбування, побілка, генеральні прибирання, миття стін). Також проводиться регулярний догляд за рослинами у вольєрах та прилеглих територіях.

У всіх приміщеннях підтримується належний санітарний стан, ведеться моніторинг температурного режиму, а для представників родини Ігрункових та саймірі ще й рівня вологості.

Ветеринарна робота.

Згідно плану протиєпізоотичних заходів, для тварин даного відділу тричі на рік проводили дегельмінтизацію.

Протягом року здійснювали дезінсекцію у приміщеннях, спрямовану на знищення мух, тарганів, мошки.

Дезінфекція і дератизація проводилась на вимогу.

З метою забезпечення організмів тварин необхідними вітамінами та мінералами, до основного раціону вводили такі препарати: аквадетрим, фолієва кислота, кайод, пивні дріжджі, м'ясокісткове та рибне борошно, кормові дріжджі, тетравіт, холосас, мультівітамін екстра стронг, Долвіт мультикаль, краплі Долвіт омега, кальцій, аскорбінова кислота, Долвіт артрофос, Долвіт бета.

У 2024 році проводили лікування перелому стегнової кістки у саймірі. Під час ранкового огляду в групі саймірі виявлено самця, який не міг ставати на задню кінцівку. Разом із спеціалістами двох ветеринарних клінік міста Рівного був проведений рентген та остеосинтез стегнової кістки. Після огляду травмованої кінцівки через 6 місяців було проведено іммобілізацію тварини з метою оперативного втручання по видаленню пластини. Саймірі відновив рухову активність і був повернений в сімейну групу.

У 2024 році були два випадки патології родової діяльності. Під час ранкового огляду в групі капуцинів помітили самку, в якій розпочався родовий процес. Певний період проводили спостереження за поведінкою та перебігом родової діяльності. Помітивши патологію проходження родів, тварину відловили, провели огляд, і прийняли рішення про проведення кесаревого розтину.

Схожий випадок був у групі мартішок зелених. Помітили патологію проходження родової діяльності в однієї з самок і вирішили зробити кесарів розтин.

Через 3 місяці після кесаревого розтину для самок мартишки зеленої та капуцина бурого провели встановлення імпланту супрелорін під шкіру, що забезпечує тимчасове пригнічення репродуктивної функції.

Імобілізація тварин

№	Вид тварини	Стать	Причина проведення імобілізації	Кількість
1.	Мартишка зелена	самка	Кесарів розтин. Діставання мертвого плода	1
2.	Капуцин бурий	самка	Патологічні роди. Кесарів розтин. Патологія формування кісток черепа, гідроцефалія	1

Відомості про загиблих тварин

№	Вид тварини	Стать	Вік	Діагноз
1.	Макака японська	самка	2011р.н.	Серцева недостатність
2.	Суріката	самець	2015р.н.	Розрив кровоносної судини черевної порожнини
3.	Саймірі звичайний	самка	2017р.н.	Геморагічна пневмонія
4.	Ігрунка звичайна	самка	2019р.н.	Недостатність митрального клапану

Наукова робота.

Основні напрямки, за якими проводилась наукова робота у відділі приматів – це вдосконалення методик забезпечення психологічного та фізичного благополуччя тварин, дослідження соціальної взаємодії, комунікації та когнітивних здібностей приматів, розроблення комплексу заходів, спрямованих на забезпечення можливості реалізації природної поведінки тварин в умовах неволі, оптимізація умов утримання та розробка методів та форм для тренінгу тварин. Проводилась оцінка впливу цих заходів на добробут і активність приматів.

Тема 1: «Утримання та розведення в умовах неволі лемурів котячих (*Lemur catta*).»

Хід роботи: У 2024 році була продовжена робота з групою лемурів котячих (*Lemur catta*) - ведуться необхідні спостереження, записи в зоотехнічний журнал. Триває систематизація та аналіз результатів спостережень за зміною поведінки тварин в групі в різні періоди року. Продовжується збір рекомендацій по утриманню різних видів лемурів в інших зоологічних колекціях та опрацювання спеціальної літератури й публікацій.

Тема 2: «Зменшення проявів стереотипної поведінки у різних видів тварин. Методи і засоби для збагачення середовища мешкання тварин в умовах неволі».

Хід роботи: Триває збір та аналіз публікацій по даній темі, виявлення відхилень в поведінці, аналіз умов утримання, спостереження за поведінковими аспектами тварин (соціальна структура, взаємодія між тваринами), розробка та впровадження методів та графіків збагачення середовища, накопичення та аналіз результатів спостережень, підготовка фото та відеоматеріалів. Ведуться спостереження за реакцією тварин на різні види збагачення, робляться відповідні записи.

Тема 3: «Утримання в умовах неволі приматів Нового світу родини Ігрункових (Callitrichidae). Технології годівлі, кліматичні режими.»

Хід роботи: Завершено перший етап роботи, зібрано велику кількість необхідних матеріалів та проведений їх аналіз. Результати опубліковані у збірнику II онлайн-семінару, проведення якого ініціювала Асоціація зоопарків України (АЗУ) у 2023 році.

Триває спостереження за станом та поведінкою тварин в умовах зоопарку, ведуться відповідні записи в зоотехнічний журнал, проводиться аналіз отриманих матеріалів. Продовжується корегування раціону на основі нових досліджень, рекомендацій з утримання та наукових робіт інших зоологічних парків.

Тема 4: «Тренінг тварин з зоопарку. Мета, принципи та методи тренінгу».

Хід роботи: Триває робота з пошуку матеріалів по тренінгу тварин з зоопарках, проведення консультацій з колегами. Вивчаються нові методики для проведення сеансів тренінгу з тваринами. Проводиться аналіз індивідуальних особливостей тварин, підготовка середовища для проведення тренінгу, впровадження сеансів тренінгу, оцінка прогресу, коригування методів тренінгу для підвищення результативності та підтримання набутих навичок.

Збагачення середовища мешкання.

Протягом року для тварин відділу регулярно здійснювались різні заходи по збагаченню середовища існування для запобігання станів дискомфорту та виникнення стереотипної поведінки.

Використовувались такі засоби, як нестандартна подача корму (наприклад, у картонному ящику), внесення до вольєру їстівних пахучих рослин (м'ята, чебрець, базилік, розмарин та ін.) чи предметів, зміна розташування годівниць і напувалок, розкладання у непомітних чи важкодоступних місцях корму і ласощів. Мангобеям, лемурам, павіанам, японським макакам цілорічно даються гілки з листям і квітками чи плодами, а взимку - кормові віники, які закріплюються або підвішуються на висоті. Сурікати регулярно отримують живих комах, яких мають змогу

зловити самотужки у контейнері з пластиковими кульками. Це стимулює у тварин прояви природнього пошуку і добування корму.

Не менш важливим методом є забезпечення рухливої активності тварин. Вольєри для утримання приматів облаштовані канатами, сітчастими гамаками, поличками, рухомими підвісними елементами, платформами, кількаярусними конструкціями з колод, які тварини із задоволенням використовують для активного руху та ігор, що позитивно впливає на їхній фізичний стан.

Усім тваринам до вольєрів час від часу додаються нові елементи: гойдалки, канати, драбинки, сітки, гамаки, іграшки.

Для зручності проведення складаються графіки заходів зі збагачення середовища існування тварин відділу.

Приклад графіку проведення збагачення для павіанів

День тижня	Заходи зі збагачення
Понеділок	Горіхи заховані в пісок
Вівторок	Гілки з листям або кормові віники закріплені на висоті
Середа	Внесення пряних рослин (м'ята, чабрець, базилік)
Четвер	Зернята заховані під листям чи травою
П'ятниця	Корм розкладений по вольєру
Субота	Гілки з листям або кормові віники

Всі ці заходи сприяють збереженню інстинктів та моделей поведінки, притаманних тваринам даного виду в природних умовах, їхньої фізичної та розумової активності, що є важливим аспектом у догляді за тваринами в умовах неволі.

Тренінг тварин.

Триває робота з тренінгу, яка спрямована на набуття тваринами стабільних навичок поведінки під час переселення, маніпуляцій та щоденного догляду за ними, для попередження стресових станів.

Гібонів, мангобеїв, капуцинів, мартішок, павіанів, лемурів залучали до процесу привчання спокійно переходити між вуличними і внутрішніми вольєрами, або між шиберами всередині зимових приміщень. Для різних видів або, навіть, особин застосовувались різні підходи. Більш-менш сталого позитивного результату досягнуто з групою гібонів, павіанів гамадріл, капуцинів. Умовним сигналом слугують певні слова чи фрази, які вимовляються з особливою інтонацією чи гучністю. Для заохочення та підкріплення результатів тварини отримують смаколики та похвалу. Працівники відділу й надалі наполегливо продовжують роботу, встановлюючи довірливі відносини з тваринами.

Відділ копитних тварин

Верстляр Алла
Зав. відділу копитних тварин

Стан колекції тварин.

За звітний період стан колекції значних змін не зазнав. В приватні зоологічні колекції, згідно договору обміну та договору реалізації, вибули 0/2 худоби шотландської (*Bos taurus taurus*) 2024 року народження.

Систематичний список тварин відділу копитних
на 31.12.24 року.

Клас ССАВЦІ (MAMMALIA)			
Ряд НЕПАРНОКОПИТНІ (PERISSODACTYLA)			
Родина Коневі (Equidae)			
1.	Осел домашній	<i>Equus asinus dom.</i>	0/2
2.	Зебра Чапмана	<i>Equus burchelli chapmani</i>	2/0
3.	Кінь Пржевальського	<i>Equus przewalskii</i>	1/0
Ряд ПАРНОКОПИТНІ (ARTIODACTYLA)			
Родина Свинячі (Suidae)			
4.	Свиня в'єтнамська звислочерева	<i>Sus scrofa</i>	1/9
Родина Верблюдові (Camelidae)			
5.	Верблюд двогорбий	<i>Camelus bactrianus dom.</i>	0/2
Родина Оленеві (Cervidae)			
6.	Олень благородний	<i>Cervus elaphus</i>	2/4/2
Родина Порожнисторогі (Bovidae)			
7.	Як домашній	<i>Bos mutus var.dom</i>	1/4
8.	Зебу	<i>Bos taurus indicus</i>	0/1
9.	Ватуссі	<i>Bos taurus macroceros</i>	0/4
10.	Худоба шотландська	<i>Bos taurus taurus</i>	2/4
11.	Гну білохвостий	<i>Connochaetes gnou</i>	2/3
12.	Баран гривистий	<i>Ammotragus lervia</i>	4/5/1
13.	Вівця камерунська	<i>Ovis aries aries cameroon</i>	12/9

Розмноження.

Протягом звітного року у відділі копитних тварин було отримано приплід у 6 видів тварин.

Перелік видів тварин, в яких було отримане потомство у 2024 році.

Клас ССАВЦІ (MAMMALIA)			
Ряд ПАРНОКОПИТНІ (ARTIODACTYLA)			
Родина Свинячі (Suidae)			
1.	Свиня в'єтнамська звислочерева	<i>Sus scrofa</i>	8

Родина Оленеві (Cervidae)			
2.	Олень благородний	<i>Cervus elaphus</i>	0/2
Родина Порожнисторогі (Bovidae)			
3.	Як домашній	<i>Bos mutus var. dom</i>	1/1 (не вижило 1/0)
4.	Худоба шотландська	<i>Bos taurus taurus</i>	1/2
5.	Баран гривистий	<i>Ammotragus lervia</i>	4 (не вижило 3)
6.	Вівця камерунська	<i>Ovis aries aries cameroon</i>	8/2 (не вижило 1/1)

Тварини більшості видів, у відділі, знаходяться у репродуктивному віці. На жаль, є декілька видів тварин, не укомплектованих для розмноження. Це верблюд двогорбий (*Camelus bactrianus*), кінь Пржевальського (*Equus przewalskii*), ватуссі (*Bos taurus macroceros*), осел домашній (*Equus asinus dom.*), зебра Чапмана (*Equus burchelli chapmani*).

Протягом року спостерігали смертність молодняка баранів гривистих, яка домашнього, овець камерунських, що пов'язано з інбридингом в групах тварин.

Годівля тварин.

Здоров'я тварин, їх зовнішній вигляд, здатність розмножуватися в неволі, всі ці фактори тісно пов'язані з правильним та збалансованим годуванням тварин, що сприяє забезпеченню їхніх життєвих потреб в енергії та поживних речовинах.

Годівля тварин у відділі здійснювалася згідно раціонів, що складаються кожного місяця, на кожний вид тварин індивідуально. При розробці раціонів враховувалися наступні фактори: сезон року (весняно-літній, осінньо-зимовий), надходження кормів на склад, біологічні особливості виду, фізичний стан тварин, вік, смакові переваги.

Годівля тварин у 2024 році була задовільною. Всі основні корма, зокрема: зерно мелене (у вигляді гранул), овес, сіно, зелена маса, овочі, кормові віники тварини отримували в повному обсязі. Гілковим кормом тварини були забезпечені. Співробітники відділу постійно спостерігали за станом тварин, турбувалися про зниження рівня конкуренції під час годування, що виникає при груповому або парному утриманні тварин. Протягом року тварини мають вільний доступ до солі та питної води.

Умови утримання тварин.

В теплий період року більшість тварин перебувають у літніх вольєрах. Кожен вольєр оснащений будиночками або накриттями, в яких тварини можуть сховатися від дощів та інших непередбачуваних умов.

У зимовий період тварин переводять до утеплених і підготовлених для зимівлі приміщень, де є обладнання для обігріву та термометри, що дає змогу контролювати температуру повітря. Вольєри та приміщення, де утримують тварин, прибирають щоденно, незалежно від пори року.

Протягом 2024 року велика увага приділялася покращенню умов утримання тварин. В зимових приміщеннях, де знаходяться осел домашній (*Equus asinus dom*), зебу (*Bos taurus indicus*), гну білохвостий (*Connochastes gnou*), демонтували стару та постелили нову дерев'яну підлогу.

Протягом звітнього року побудували нове велике приміщення для утримання ватуссі (*Bos taurus macroceros*), в яке тварин було переведено на зимівлю. Приміщення розділене на декілька великих та просторих стійл, підведена вода, обігрів здійснюється від розташованої поруч котельні. В даху вмонтовані вікна, які є безпечними для рогатої худоби, і дають багато світла. Постелена дерев'яна підлога, вмонтовані широкі, міцні двері, які відкриваються відразу у літній вольєр для вигулу тварин. З іншої сторони розташовані двері для працівників, щоб мати можливість безпечно обслуговувати і годувати тварин.

В 2024 році був побудований новий вольєр для худоби шотландської (*Bos taurus taurus*), куди тварини були успішно переведені. Вольєр великий, складається з двох частин, що дає змогу відокремити тварин в разі потреби. Огорожа виконана з металевого кутника. У вольєрі побудували накриття – металеву конструкцію, закриту з трьох сторін обаполом та з дерев'яною підлогою. Дане накриття дозволяє захиститись від пекучого сонця літом, від дощу, вітру, снігу в холодну пору року. Було встановлено дерев'яну годівницю з колод на сіно. Годівниця зручна для ВРХ, її не просто зрушити з місця чи перевернути.

На протязі звітнього року у всіх зимових приміщеннях та вольєрах виконувалися дрібні ремонтні, малярні роботи. Придбання нового, необхідного для обслуговування тварин інвентарю проводилося протягом року.

Ветеринарна робота.

Найчастіше у відділі реєстрували захворювання опорно-рухового апарату, хвороби органів травлення та обміну речовин.

У самки верблюда двогорбого на рівні ліктьових суглобів утворилися свищі, із яких сочився ексудат. Після проведеного лікування тварина одужала.

Тварин в літній період обробляли інсектицидно-репелентними засобами. Постійно контролювався стан копит та ратиць і, при потребі, проводили їх розчистку і обрізання.

Згідно плану протиєпізоотичних заходів, провели вакцинацію певних видів тварин проти сибірки. Були відібрані проби крові в овець камерунських для серологічного дослідження на бруцельоз.

У даному відділі регулярно проводилися ветеринарно-санітарні заходи: профілактична дезінфекція, дератизація та дезінсекція. Профілактичну дезінфекцію проводили двічі на рік. Користувалися препаратами «Віросан Ф», «Бровадез плюс», у відповідності до інструкцій

по застосуванню, робили необхідної концентрації розчини. Дезінфекцію проводили шляхом розприскування із мотооприскувача. Перед цим приміщення повністю очищали від підстилки, залишків корму, води. Щоквартально здійснювали дератизацію методом розкладання приманки у місцях можливого перебування гризунів. Літом у приміщеннях розвішували липкі стрічки від мух.

Для попередження гельмінтних інвазій щоквартально проводили профілактичну дегельмінтизацію всіх тварин. Щоразу використовували препарати з різними діючими речовинами. Також довелося провести і лікувальну дегельмінтизацію для зебр та верблюдів.

Для підвищення резистентності організму до інфекційних захворювань, зміцнення опорно-рухового апарату, для покращення линьки, профілактики авітамінозів, тваринам давали вітамінно-мінеральні добавки: м'ясокісткове борошно, рибне борошно, біокальційфосфат, дріжджі кормові, сірку кормову, сіль-лизунець, нутрі хондро хорсе, олію лляну, риба'чий жир, аміновітол.

Імобілізація тварин

№	Вид тварини	Стать	Причина проведення імобілізації
1.	Зебу	0/1	Розчистка і обрізання ратиць
2.	Кінь Пржевальського	0/1	Розчистка і обрізання копит
3.	Худоба шотландська	1/1	Розчистка і обрізання ратиць
4.	Баран гривистий	2/1	Розчистка і обрізання ратиць

Загибель тварин

№	Вид тварини	Стать	Причина загибелі
1.	Олень шляхетний	1/0	Внутрішня кровотеча в грудній порожнині внаслідок проколу легень
2.	Кінь Пржевальського	0/1	Відкритий перелом кістки плесни
3.	Ватуссі	1/0	Параліч задніх кінцівок

Наукова робота.

Протягом року наукова робота у відділі була спрямована на вдосконалення комфортного життя тварин, вибір шляхів для покращення психічного, фізичного та соціального благополуччя тварин.

Тема 1: «Тренінг тварин в зоопарку. Мета, принципи та методи тренінгу.»

Хід роботи: На протязі року продовжувалася робота з тренінгу задля попередження стресів у тварин, забезпечення їхнього добробуту, розвитку природніх навичок, а також у полегшенні догляду за тваринами та при проведенні з ними різних маніпуляцій. Продовжується робота з групою верблюдів двогорбих (*Camelus bactrianus*), зеброю Чапмана (*Equus quagga chapmani*) та худобою шотландською (*Bos taurus taurus*). Триває пошук літератури, ознайомлення та опрацювання матеріалів, вибір методики проведення тренінгу. Всі результати фіксуються в журналі, проводиться аналіз досягнень, коригування форм та методів тренінгу для підвищення його ефективності, підтримання набутих навичок шляхом повторення навчених дій з тваринами.

Тема 2: «Зменшення проявів стереотипної поведінки у різних видів тварин. Методи і засоби для збагачення середовища мешкання тварин в умовах неволі»

Хід роботи: Триває спостереження за тваринами, виявлення відхилень в поведінці, розроблення та впровадження елементів збагачення середовища, складання графіків, фіксування результатів у зоотехнічний журнал, аналіз реакції тварин на них, додавання або заміна методів збагачення, облік бюджету часу.

Збагачення середовища.

Головним завданням всіх зоопарків, і наш зоопарк не є виключенням - це створення комфортних та максимально наближених до природніх умов існування тварин.

Щоб уникнути проявів стереотипної поведінки у тварин, а також з метою урізноманітнення їхнього середовища існування, ми вигадуємо багато цікавих способів.

Збагачення середовища є необхідною складовою частиною щоденного догляду за тваринами і допомагає зробити їхнє життя більш насиченим та цікавим. Зазвичай збагачення здійснюється працівниками відділу під час прибирання у вольєрах та в процесі годівлі тварин.

Найчастіше використовується:

- Кормове збагачення - подача кормів таким чином, що допомагає стимулювати в підопічних природну поведінку здобування їжі (об'їдання гілок, зривання плодів, *приклад*: розвішування кормових віників по вольєрах). Багато видів копитних тварин в природному середовищі долають великі відстані в процесі

харчування, тому намагаємось зробити подачу грубих кормів по всій площі вольєру для стимулювання рухової активності.

- Предметне збагачення полягає у використанні різноманітних, безпечних для тварин предметів, що позитивно впливають на органи чуттів та підвищують рухову активність, *приклад*: розміщено чесалки у вольєрах худоби шотландської (*Bos taurus taurus*), яків домашніх (*Bos mutus var.dom*), підвісили колоди у вольєрі ватуссі (*Bos taurus macroceros*), які вони полюбляють штовхати та бити.
- Сенсорні - спрямовані на те, щоб тварини досліджували все за допомогою рецепторів нюху, смаку, дотику, *приклад*: чухання щіткою чи рукою полюбляє худоба шотландська (*Bos taurus taurus*) та зебра Чапмана (*Equus burchelli chapmani*), пісок у вольєрі - тварини качаються, обсипаються, принохуються. Контакт з іншими тваринами - змішана експозиція, утримання декількох видів тварин на одній території.

Плануємо створити графік щоденного проведення збагачення середовища та ще більше урізноманітнити його.

Тренінг тварин.

Мета тренінгу в зоопарку - зробити існування тварин більш комфортним, знизити вплив шкідливих наслідків стресів, що виникають в неволі, з метою встановлення довірливих стосунків між робітником і твариною. Тренінг значно полегшує процес догляду за підопічними.

У 2024 році продовжували знайомити тварин з таргетом – дерев'яна палиця, на кінці якої розміщена яскрава пластмасова кулька. Його застосування полягає в тому, щоб навчити тварину торкатися носом до кульки – цілі, закріплюючи цю дію пригощанням смаколиком. Це дає змогу не тільки налагодити контакт з кіпером, а й також провести ветеринарний огляд чи маніпуляції. Відповідний тренінг допомагає в попередженні стресів у мешканців зоопарку. Гарно реагують на роботу із таргетом дві самки верблюдів двогорбих (*Camelus bactrianus*). Вони йдуть за кіпером, в руках якого знаходиться таргет, можуть зайти в будиночок чи перегонну клітку, отримуючи за це позитивне підкріплення у вигляді смачних шматочків їжі. Крім того, тварини прекрасно реагують на дотики до їхнього тіла, що допомагає кіперам доглядати за їхньою шерстю під час процесу линьки.

Поступово налагоджується контакт з двома самцями зебри Чапмана (*Equus burchelli chapmani*), що також допомагає в проведенні огляду та деяких ветеринарних маніпуляцій.

Плануємо в подальшому розвивати навички тварин, використовуючи різні можливі способи впливу на них, оскільки спостерігаємо позитивні результати.

Відділ домашніх тварин

Лесик Катерина
Зав.відділу домашніх тварин

Стан колекції.

Систематичний список тварин відділу домашніх тварин
на 31.12.2024 року.

Клас ПТАХИ (AVES)			
Ряд КУРОПОДІБНІ (GALLIFORMES)			
Родина Фазанові (Phasianidae)			
1.	Курка Ухейілюй	<i>Gallus gallus domestic dongxiang</i>	4/3
2.	Курка Малайзійська серама	<i>Gallus gallus domestic serama</i>	1/1
3.	Бентамка японська (Шабо)	<i>Gallus gallus domestic japanese bantam</i>	0/1
4.	Курка Сібрайт	<i>Gallus gallus domestic sebright</i>	0/1
5.	Курка бігова шамо	<i>Gallus gallus domestic shamo</i>	5/7
Ряд ГОЛУБОПОДІБНІ (COLUMBIFORMES)			
Родина Голубині (Columbidae)			
6.	Голуб павичевий	<i>Columba livia</i>	6
Клас ССАВЦІ (MAMMALIA)			
Ряд ЗАЙЦЕПОДІБНІ (LAGOMORPHA)			
Родина Зайцеві (Leporidae)			
7.	Кріль домашній	<i>Oryctolagus cuniculus domesticus</i>	13/14
Ряд ГРИЗУНИ (RODENTIA)			
Родина Вивіркові (Sciuridae)			
8.	Лучний собачка чорнохвостий	<i>Cynomys ludovicianus</i>	3/5
Родина Хом'якові (Cricetidae)			
9.	Хом'як джунгарський	<i>Phodopus sungorus</i>	1/3
Родина Мишові (Muridae)			
10.	Миша лабораторна	<i>Mus musculus</i>	культура
11.	Щур лабораторний	<i>Rattus norvegicus domestica</i>	культура
Родина Свинкові (Caviidae)			
12.	Мара патагонська	<i>Dolichotis patagonium</i>	1/2/1
13.	Кавія свійська	<i>Cavia porcellus</i>	2/6
Родина Водосвинкові (Hydrochoeridae)			
14.	Капібара	<i>Hydrochoerus hydrochaeris</i>	0/1
Родина Шиншилові (Chinchillidae)			
15.	Шиншила	<i>Chinchilla laniger var.dom</i>	4/1
Родина Восьмизубові (Octodontidae)			
16.	Дегу	<i>Octodon degus</i>	48
Ряд НЕПАРНОКОПИТНІ (PERISSODACTYLA)			

Ряд НЕПАРНОКОПИТНІ (PERISSODACTYLA)			
Родина Коневі (Equidae)			
17.	Поні	<i>Equus caballus</i>	1/6
18.	Кінь домашній	<i>Equus caballus</i>	2/2
Родина Тапірові (Tapiridae)			
19.	Тапір рівнинний	<i>Tapirus terrestris</i>	1/1
Ряд ПАРНОКОПИТНІ (ARTIODACTYLA)			
Родина Пекарієві (Tayassuidae)			
20.	Пекарі ошийниковий	<i>Tayassu tajacu</i>	2/2
Родина Верблюдові (Camelidae)			
21.	Лама	<i>Lama glama</i>	1/3
22.	Гуанако	<i>Lama guanicoe</i>	2/3
23.	Альпака	<i>Vicugna pacos</i>	2/1
Родина Порожнисторогі (Bovidae)			
24.	Коза валійська чорношия	<i>Capra hircus hircus</i>	1/3
25.	Коза карликова нігерійська	<i>Capra hircus hircus</i>	15/21
26.	Коза домашня	<i>Capra hircus hircus</i>	1/4
27.	Вівця чотирирога Якоба	<i>Ovis aries jacobus</i>	3/5
28.	Вівця карликова	<i>Ovis aries aries ouessant</i>	4/4
29.	Вівця Керрі Хілл	<i>Ovis aries kerry hill</i>	1/1

За звітний період від фізичних осіб, згідно актів дарування в наш відділ було передано наступних тварин:

- кріль декоративний (*Oryctolagus*) - 10/5
- щур лабораторний (*Rattus norvegicus domestica*) - 8/3
- дегу (*Octodon degus*) - 1/1
- кавія свійська (*Cavia porcellus*) - 6/2
- курка декоративна (*Gallus gallus domestic*) - 6/5

Всі отримані тварини після огляду ветеринарного лікаря, пройшли карантинування, та поповнили наші колекції гризунів і птахів.

Як і планувалося, у відділі, згідно договору обміну з Екопарком Ковалівка, з'явилася цікава порода овець – вівця Керрі Хілл (*Ovis aries kerry hill*). Пара цих симпатичних тварин стали окрасою території експозиції «Бабусине подвір'я».

Оскільки, минулого року загинув самець в групі лам, доцільно було поповнити її новим самцем репродуктивного віку, якого цього року ми отримали з приватної зоологічної колекції.

Для розмноження у групі альпак потрібно було замінити самця, адже наш мав крипторхізм. Тому колеги із зоологічного парку м.Оломоуц (Чехія) передали нам 2 самців даного виду, а також 10 ос. чорнохвостих

лучних собачок (*Synotus ludovicianus*). Це цікаві гризуни, які в подальшому доповнять нашу експозицію «Патагонія».

Натомість, з нашого відділу до приватних колекцій було відправлено таких тварин: 2/1 вівця чотирирога (*Ovis aries aries jakobs*), 4/2 коза карликова (*Capra hircus hircus*), 2/1 вівця карликова (*Ovis aries aries ouessant*), 1/0 альпака (*Vicugna pacos*), 0/1 гуанако (*Lama guanicoe*). 1/0 гуанако (*Lama guanicoe*) був відправлений в Миколаївський зоологічний парк, згідно договору на тимчасову передачу тварин.

Однією з важливих функцій, покладених на відділ домашніх тварин, є організація роботи віварію, де вирощуються кормові тварини, що широко використовуються для годівлі багатьох видів тварин зоопарку. Протягом року було вирощено наступних кормових культур: щурів лабораторних 2787 особин, мишей лабораторних 334 особин, 15 особин кролів та 15 особин кавій свійських.

Протягом року у відділі для годівлі тварин було передано, згідно накладних, 2347 особин щурів лабораторних, 399 особин мишей лабораторних, 3 особини кролів, 5 особин кавій свійських та 10 особин дегу.

Використання щурів лабораторних для годівлі тварин по відділах зоопарку, шт

Відділ приматів

Відділ птахів

Відділ хижих тварин

Відділ акваріумів та тераріумів

Розмноження.

Перелік видів тварин, в яких було отримане потомство у 2024 році.

Клас ПТАХИ (AVES)			
Ряд КУРОПОДІБНІ (GALLIFORMES)			
Родина Фазанові (Phasianidae)			
1.	Бентамка японська (Шабо)	<i>Gallus gallus domestic japanese bantam</i>	7/8
Ряд ГОЛУБОПОДІБНІ (COLUMBIFORMES)			

Ряд ГОЛУБОПОДІБНІ (COLUMBIFORMES)			
Родина Голубині (Columbidae)			
2.	Голуб павичевий	<i>Columba livia</i>	5
Клас ССАВЦІ (MAMMALIA)			
Ряд ЗАЙЦЕПОДІБНІ (LAGOMORPHA)			
Родина Зайцеві (Leporidae)			
3.	Кріль домашній	<i>Oryctolagus cuniculus domesticus</i>	15
Ряд ГРИЗУНИ (RODENTIA)			
Родина Мишові (Muridae)			
4.	Миша лабораторна	<i>Mus musculus</i>	334
5.	Щур лабораторний	<i>Rattus norvegicus domestica</i>	2787
Родина Свинкові (Caviidae)			
6.	Мара патагонська	<i>Dolichotis patagonium</i>	2 (не вижило 1)
7.	Кавія свійська	<i>Cavia porcellus</i>	15
Родина Восьмизубові (Octodontidae)			
8.	Дегу	<i>Octodon degus</i>	15
Ряд ПАРНОКОПИТНІ (ARTIODACTYLA)			
Родина Верблюдові (Camelidae)			
9.	Гуанако	<i>Lama guanicoe</i>	1/1
Родина Порожнисторогі (Bovidae)			
10.	Коза валійська чорношия	<i>Capra hircus hircus</i>	1/1 (не вижило 1/0)
11.	Коза карликова нігерійська	<i>Capra hircus hircus</i>	10/16 (не вижило 2/6)
12.	Коза домашня	<i>Capra hircus hircus</i>	2/2 (не вижило 1/1)
13.	Вівця чотирирога Якоба	<i>Ovis aries jacobs</i>	5/2 (не вижило 2/1)
14.	Вівця карликова	<i>Ovis aries aries ouessant</i>	2/0

Залишається проблема інбридингу в групах тварин, внаслідок чого присутній великий відсоток мертвонароджень та наявність нежиттєздатного молодняку, який гине через певні проміжки часу внаслідок вроджених патологій.

Годівля тварин.

Протягом року всі тварини відділу були забезпечені потрібними кормами у повному обсязі та згідно раціонів, які корегувалися у випадку переходу на різні періоди року чи при іншій потребі. До складу раціонів входять якісні корми, які відповідають природі харчування тварин, певним чином підготовлені до згодовування і в своєму поєднанні сприятливо впливають на процеси травлення. Наприклад, для коней, ДРХ та мозолоногих тварин основними кормами є сіно, зелена маса (в літній період), овочі, концентровані корми, мінеральні добавки тощо.

У зимовий період (стійловий) додатково споживається суміш жому бурякового та гранул люцерни, а також кормові віники. Натомість, гризунам та птахам потрібні овочі і фрукти, зелень, корми тваринного походження та різноманітні концентрати.

Нестачу мінеральних речовин у раціоні усуваємо введенням до їхнього складу солі – лизунця або кальцієвих добавок, препаратів мікроелементів та інших засобів.

Умови утримання тварин.

Утримання тварин включає в себе не тільки годівлю та догляд, а й важливим аспектом є забезпечення комфортних умов існування. З цією метою протягом року було проведено наступні роботи:

- побудовано басейн для капібари, де вона може плавати та ховатися від спеки;
- проведено реконструкцію вольєру та дерев'яного будинку у вольєрі робочих коней;
- для утримання кролів декоративних в приміщенні віварію було збудовано 2 конструкції з клітками, де тварини мають більше простору;
- зазнав змін і вигульний майданчик для кролів на території експозиції «Бабусине подвір'я». В силу того, що тварини рили нори та неодноразово покидали межі вольєру, було прийнято рішення зацементувати підлогу. Крім того в якості декорацій і для збагачення середовища у вольєрі встановлено дерев'яні будиночки та пластикові труби, які кролики із задоволенням досліджують;
- встановлено нові годівниці для сіна у вольєрах мозолоногих тварин;
- періодично здійснювалась дезінфекція годівниць, напувалок та інвентарю;
- проведена підготовка приміщень до зимівлі (дезінфекція, утеплення будинків, перевірка справності дверей);
- по необхідності замінювали декорації у вольєрах та виконували дрібні ремонтні роботи на території експозиції «Бабусине подвір'я».

Для контролю за тваринами і їх станом була придбана камера фотопастка, яка дала змогу проводити спостереження за тваринами під час відсутності кіперів. Ми дізнались набагато більше про наших підопічних, дослідили їхню поведінку у вечірній та нічний час, відносини між собою чи у групі, провели аналіз стану здоров'я та багато іншого. Наразі вона є чудовим помічником у спостереженні за самкою тапіра в період вагітності.

Ветеринарна робота.

У відділі регулярно проводилися ветеринарно-санітарні заходи: профілактична дезінфекція, дератизація та дезінсекція. Вони були спрямовані на недопущення появи інфекційних та інвазійних захворювань тварин. Профілактичну дезінфекцію проводили двічі на рік. Перед цим приміщення повністю очищали від підстилки, залишків корму,

води. При виявленні слідів щурів та мишей, у приміщеннях та вольєрах проводили дератизацію методом розкладання приманки у місцях можливого перебування гризунів. Для дезінсекції у приміщеннях розвішували липкі стрічки від мух.

Протягом року проводилися лікувально-профілактичні заходи, а саме: клінічні огляди тварин; профілактичну дегельмінтизацію всіх тварин; профілактичні вакцинації; лабораторні дослідження.

При виявленні ознак нетипової поведінки у тварин, відмови від корму і води проводили термометрію, аускультацию, пальпацію тварин і після встановлення діагнозу призначали відповідне лікування. Найчастіше мали випадки захворювання органів травлення, дихання, серцево-судинної та сечостатевої систем, хвороби шкірного покриву.

У зв'язку із агресією одних тварин до інших, мали випадки травмування, пошкодження шкірного покриву. При потребі накладали шви, проводили обробку ран до їх загоєння. У молодій самки гуанако виявили гематому вушної раковини на обох вухах. Після проведеного лікування гематома зникла, але хрящ вуха дещо деформувався.

По мірі необхідності проводили розчистку та обрізання копит у коней, поні та ратиць у кіз, овець. Декоративним кроликам обрізали кігті. Також обрізали роги у овець Якоба. Навесні проводили стрижку всього поголів'я овець. Кіз обробляли від ектопаразитів інсектоакарицидною пудрою. Морським свинкам, кроликам декоративним з профілактичною метою двічі на рік проводили ін'єкції дектомаксу.

Для підвищення резистентності організму до інфекційних захворювань, зміцнення опорно-рухового апарату, належної роботи різних органів і систем організму, для покращення линьки, в період підготовки до розмноження, вагітності, лактації та для профілактики авітамінозів тваринам давали вітамінно-мінеральні добавки з кормом та водою.

Ветеринарно-профілактичні заходи

Вид тварин	Назва маніпуляції	Кількість особин
Коні, поні, вівці, кози	Вакцинація проти сибірки	71
Коні, поні	Дослідження на САП	11
Вівці, кози	Дослідження на бруцельоз	10
Кріль декоративний	Вакцинація проти ВГХК та міксоматозу	27
Кури декоративні, голуб павичевий	Вакцинація проти хвороби Ньюкасла	41

Відомості про загиблих тварин

№	Вид тварини	Стать	Причина падежу / діагноз
1.	Кріль декоративний	3/2	Травми несумісні із життям, нанесені іншими тваринами
2.	Лама	0/1	Фізіологічна старість
3.	Лугова собачка	1/0	Гнійна пневмонія
4.	Бернський зенненхунд	0/1	Фізіологічна старість
5.	Голуб павичевий	27 ос.	Травми несумісні із життям, нанесені іншими тваринами
6.	Коза карликова	1/0	Серцева недостатність
7.	Курка декоративна	4/1	Травми несумісні із життям, нанесені іншими тваринами

Імобілізація тварин

№	Вид тварини	Стать	Причина проведення імобілізації
1.	Кінь робочий	1/0	Розчистка і обрізання копит
2.	Поні	1/0	Розчистка і обрізання копит
3.	Мара патагонська	0/1	З метою діагностичного огляду новоутворень на губах
4.	Кріль декоративний	3/0	Кастрація

Вибраковка тварин

Вид тварини	Стать	Причина
Кінь робочий	1/0	Заворот кишківника

Наукова робота.

Основні напрямки наукової роботи у відділі були спрямовані на вибір методів для покращення якості життя тварин в умовах неволі, шляхом створення середовища, яке сприяє прояву їх природної поведінки, збереження психологічного та фізичного добробуту тварин.

Тема 1: «Зменшення проявів стереотипної поведінки у різних видів тварин. Методи і засоби для збагачення середовища мешкання тварин в умовах неволі»

Хід роботи: Проводиться спостереження за тваринами, збір та опрацювання публікацій по даній темі, оцінка індивідуальних потреб тварин, розроблення та впровадження методів збагачення середовища для покращення якості життя тварин, накопичення та аналіз результатів спостережень.

Тема 2: «Тренінг тварин в зоопарку. Мета, принципи та методи тренінгу».

Хід роботи: В 2024 році була продовжена робота з пошуку матеріалів по тренінгу тварин в зоопарках, проведення консультацій з колегами, створення безпечного та комфортного простору для тренінгу, розширення задач для проведення сеансів з тваринами. Продовжено тренінг з групою пекарі ошийникових (*Tayassu tajacu*), з самкою та з самцем тапіра рівнинного (*Tapirus terrestris*), з групою карликових кіз (*Capra hircus hircus*) та альпаками (*Vicugna pacos*). Фіксування результатів в журнал спостереження, опрацювання зібраного матеріалу, аналіз реакції тварин на тренінг, вибір додаткових методик та форм тренінгу.

Збагачення середовища мешкання.

Збагачення середовища мешкання тварин — це термін, який використовується для опису зміни середовища утримання тварини таким чином, щоб покращити якість життя тварини. Мета полягає в тому, щоб за допомогою годівлі (частота, презентація та тип їжі, наприклад, новизна та різноманітність) або предметів (нові декорації чи запахи, іграшки — головоломки, зміна субстрату) зробити перебування тварин у вольєрах максимально цікавим та різноманітним. Таким чином тварини проявляють більшу активність протягом дня, стимулюються їхні природні навички та запобігається поява стереотипної поведінки.

Протягом року, згідно графіку збагачення, проводилися різноманітні види збагачень середовища. Наприклад, для копитних тварин було придбано декілька м'ячів (Hay play ball). Вони виготовлені з гнучкого матеріалу, тому туди можна помістити не тільки сіно, траву, а й різні овочі чи ласощі. Така повільна годівниця не дає нудьгувати тваринам, адже вони повинні прикласти чимало зусиль, щоб добути їжу.

Для птахів працівниками відділу були змайстровані конструкції з отворами, в які ми поміщали тарганів чи зофобас.

Купалки з вулканічним піском, які ми встановлювали у вольєри шиншил та дегу, слугували хорошим збагаченням, оскільки ці тварини дуже люблять чистити свою шерстку.

В зимовий період, при відсутності свіжого гілкового корму, як предметно-кормове збагачення, ми розвішуємо по вольєрах кормові віники. Їх обожують всі без винятку тварини, адже вони містять безліч корисних речовин.

Проведення збагачень середовища - надзвичайно важливий етап нашої роботи, тому ми стараємося кожен раз вдосконалювати та змінювати способи та методику проведення, щоб наші тварини почували себе комфортно.

Зразок графіку проведення заходів із збагачення середовища мешкання.

Вид тварин	Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця	Субота	Неділя
Кози, вівці	-	М'яч із сіном	-	Розвісити кормові віники по вольєру	-	-	Розкласти корми в конструкції
Шиншили, дегу	-	Свіжа трава чи гілки	-	-	Сухофрукти (заховані під сіном)	Купалки з вулканічним піском	-
Кролики, морські свинки	-	Свіжа трава чи гілки	-	Картонний ящик з кормами	-	-	Свіжа трава чи гілки
Кури, голуби	-	Підвішена зелень чи кропива	-	-	Ракушняк разом з кормом	-	Живий корм в конструкціях
Коні, поні	М'яч з сіном	-	-	М'яч з сіном	-	Рептух з кормом	-
Тапіри	Гілковий корм та свіжі пеньки	М'яч з сіном	-	Кормові віники	М'яч з фруктами	-	Рептух з кормом

Тренінг тварин.

Тренінг є ключовою частиною роботи кіпера зоопарку. Він дозволяє зафіксувати певну поведінку тварини, зменшити стрес при проведенні ветеринарних маніпуляцій, допомагає демонструвати певні прояви

природної поведінки. Так, як він пов'язаний з багатьма перевагами та, безперечно, являється цінним інструментом в нашій роботі, працівники систематично удосконалюють методи взаємодії із підопічними відділу. Наприклад, тренування тварин з позитивним підкріпленням дає можливість здійснювати переміщення у просторі вольєру, сприяє проведенню ветеринарних процедур чи транспортування.

Цього року ми продовжили роботу з таргетом для пари тапірів, а також цікавість до таких занять виявила й група альпак. За допомогою тренінгу з таргетом, плануємо привчити цих тварин до вуздечки. Це дасть змогу здійснювати повноцінні ветеринарні огляди, щорічні стрижки, вакцинації тощо.

Щодо капібари, то нам вдалося за допомогою звукового сигналу (клікер) привчити її до переходу з вольєру до кімнати з басейном.

Процес грумінгу (чухання щіткою), які ми здійснюємо для тапірів та для самки пекарі, теж дає позитивні результати. Таким чином для самки тапірів ми змогли провести УЗД огляд, а пекарі обробити рану.

На майбутнє хочемо й надалі проводити тренінги, при цьому шукати способи для контакту й з іншими тваринами відділу. Також плануємо розширити різноманіття предметів для проведення тренінгу, а саме – клікерів та свистків, щоб удосконалювати тренування за їх допомогою. Для реалізації повноцінних тренінгів, у вольєрах повинні бути передбачені спеціальні місця чи локації для їх проведення. Тому цьогоріч маємо намір їх впровадити, здійснити розпланування та облаштувати обрані території, щоб задіювати для занять із різними видами тварин відділу.

Відділ хижих тварин

Дячук Олександр
Зав.відділу хижих тварин

Стан колекції.

Станом на 01.01.2024 р. колекція відділу становить – 13 видів (89 екземплярів).

Станом на 01.01.2025 р. колекція відділу становить – 14 видів (84 екземпляри).

Систематичний список тварин відділу хижаків на 31.12.24 року.

Клас ССАВЦІ (MAMMALIA)			
Ряд ГРИЗУНИ (RODENTIA)			
Родина Дикобразові (Hystriidae)			
1.	Дикобраз індійський	<i>Hystrix indica</i>	3/0/1
Родина Нутрієві (Myocastoridae)			
2.	Нутрія	<i>Myocastor coypus</i>	30
Ряд ХИЖІ (CARNIVORA)			
Родина Собачі (Canidae)			
3.	Вовк сірий	<i>Canis lupus</i>	3/0
Родина Їнотові (Procyonidae)			
4.	Носуха	<i>Nasua nasua</i>	4/4
5.	Їнот-полоскун	<i>Procyon lotor</i>	8/10
Родина Куницеві (Mustelidae)			
6.	Борсук звичайний	<i>Meles meles</i>	0/1
7.	Тхір домашній (фретка)	<i>Mustela putorius furo</i>	2/0
Родина Котячі (Felidae)			
8.	Каракал	<i>Caracal caracal</i>	1/1
9.	Пума	<i>Felis concolor</i>	1/1
10.	Рись європейська	<i>Felis lynx lynx</i>	1/1
11.	Сервал	<i>Felis serval</i>	1/2
12.	Лев африканський	<i>Panthera leo</i>	2/1
13.	Леопард далекосхідний	<i>Panthera pardus orientalis</i>	1/2
14.	Тигр амурський	<i>Panthera tigris altaica</i>	1/2

Протягом року в колекції відділу знову з'явилися каракали (*Caracal caracal*) – пара цих тварин поступила з колекції екзотичних тварин Екзотерра, згідно договору купівлі-продажу.

В Одеський зоологічний парк вибули 2/2 носухи (*Nasua nasua*), згідно договору обміну тваринами.

Розмноження.

Перелік видів тварин, в яких було отримане потомство у 2024 році.

Клас ССАВЦІ (MAMMALIA)			
Ряд ГРИЗУНИ (RODENTIA)			
Родина Дикобразові (Hystricidae)			
1.	Дикобраз індійський	<i>Hystrix indica</i>	3 (не вижило 3)
Родина Нутрієві (Myocastoridae)			
2.	Нутрія	<i>Myocastor coypus</i>	10
Ряд ХИЖІ (CARNIVORA)			
Родина Єотові (Procyonidae)			
3.	Носуха	<i>Nasua nasua</i>	2/2
Родина Котячі (Felidae)			
4.	Пума	<i>Felis concolor</i>	1/1

Низький відсоток народжуваності пов'язаний, передусім, із неукомплектованістю колекції для розмноження (тварини або ще не досягли репродуктивного віку або вже досить старі чи стерилізовані).

Для контролю за процесом репродукції, протягом року ведеться журнал естральних циклів самок родини Котячі.

Годівля тварин.

В 2024 році провели корегування раціонів тварин родини Котячих, провівши перерахунок базової метаболічної потреби у відповідності до маси тіла тварини.

Годівлю у відділі здійснювали згідно затверджених раціонів 1 раз на день. Для годівлі використовували м'ясо (курка, яловичина, кролик), субпродукти (серце, печінка), яйця, рибу, морепродукти, сир, йогурт, овочі та фрукти, а для годівлі дикобразів додатково зерноsumіш, трав'яні гранули. Для годівлі єнотів додатково вводили сухий та вологий корм для собак. Для урізноманітнення харчування, 1 раз на тиждень (четвер), тварини отримували живі корма (кролі, свинки морські, щурі лабораторні). Для котячих та вовків 1 раз на тиждень влаштовується голодний день (неділя), з метою попередження появи у тварин надлишкової ваги.

При нагоді, раціон доповнювали свіжою або замороженою яловичою кров'ю.

Враховуючи досвід попередніх років, змінили раціон годівлі каракалів, оскільки в них спостерігалась надлишкова маса тіла. З відкорегованого раціону прибрати яловичину, жирне куряче м'ясо, а ввели курячі субпродукти (серця, шлуночки), нежирні частини тушки курки, кролика, збільшили кількість кормових тварин (щурів лабораторних).

Умови утримання.

На протязі року у вольєрах і приміщеннях, де утримуються сервали, каракалі, леопарди, проводились дрібні поточні ремонтні роботи, заміна декоративних елементів.

В експозиції носух здійснювали формування крони яблуні, яка росте у вольєрі. Тварини активно використовують її для руху і відпочинку, але, оскільки дерево достатньо старе, то надмірне розростання деревини може спричинити те, що гілки або стовбур можуть зламатися і пошкодити огорожу вольєру.

З метою виявлення недоліків утримання тварин відділу та покращення умов утримання, у 2024 році розпочали проводити аудит благополуччя тварин.

Залишається невирішеним питання розширення вольєру для утримання пум, зокрема, створення додаткової перегонної клітки, для покращення утримання в період народження і вигодовування молодняка.

Ветеринарна робота.

Згідно плану протиепізоотичних заходів, для тварин даного відділу двічі на рік проводили дегельмінтизацію.

Дезінфекцію, дератизацію та дезінсекцію проводили по потребі.

Для молодняка носух та пум проведено вакцинацію комплексною вакциною.

З метою забезпечення організму вітамінами та мінералами, до основного раціону вводили такі препарати: кайод, м'ясокісткове та рибне борошно, кормові дріжджі, тетравіт, мультівітамін екстра стронг, Долвіт мультикаль, кальцій, лососева олія, Долвіт артрофос, Долвіт бета.

Проводили лікування ушкоджень шкірно-хутрового покриву, алопецій, догляд та медикаментозну підтримку старих особин (самка лева африканського та самка леопарда амурського).

Відомості про загиблих тварин

№	Вид тварини	Стать	Вік	Діагноз
1.	Дикобраз індійський	самка	невизначено	Патологічні роди
2.	Лев африканський	самка	2005 р.н.	Новоутворення в черевній порожнині

Наукова робота.

Наукова робота у відділі проводилася з метою вивчення поведінкових особливостей та біологічних потреб хижих тварин, впровадження методів збагачення середовища та тренінгу для

забезпечення комфортних умов та стимулювання природної поведінки тварин в умовах зоопарку.

Тема 1: «Тренінг тварин в зоопарку. Мета, принципи та методи тренінгу».

Хід роботи: Протягом року у відділі проводилася робота з тренінгу тварин. Продовжуються сеанси тренінгу з тиграми амурськими (*Panthera tigris altaica*), левами африканськими (*Panthera leo*), леопардами далекосхідними (*Panthera pardus orientalis*), носухами (*Nasua nasua*) та сервалами (*Felis serval*). Триває пошук сучасних тенденцій тренінгу, для впровадження більш ефективних методик. Ознайомлення з зібраним матеріалом, фіксування всіх результатів у журнал спостережень, проведення аналізу, коригування програми, якщо певний метод неефективний, підтримка навичок через регулярні повторення сеансів тренінгу.

Тема 2: «Зменшення проявів стереотипної поведінки у різних видів тварин. Методи і засоби для збагачення середовища мешкання тварин в умовах неволі».

Хід роботи: Триває спостереження за тваринами, виявлення ознак стереотипної поведінки. Аналіз та оцінка причин виникнення монотонних дій. Вивчення індивідуальних особливостей тварин. Проводиться робота по збагаченню середовища, вибору методів збагачення, що спрямовані на проведення змін у зовнішньому оточенні, які покращують психічний стан та попереджають прояви стереотипної поведінки, фіксування результатів у журнал, оцінка ефективності кожного методу збагачення та корекція програми за потреби, підготовка фото та відеоматеріалів.

В 2024 році до онлайн семінару «Утримання тварин родини Котячих», який був організований та проведений Асоціацією зоопарків України, була написана стаття та підготовлена доповідь на тему «Утримання представників родини Котячих (*Felidae*) в Рівненському зоологічному парку».

Збагачення середовища тварин.

Збагачення середовища для тварин є важливим аспектом їхнього благополуччя в умовах неволі. Цей підхід спрямований на стимулювання природної поведінки тварин та зниження стресу, спричиненого обмеженим простором або обмеженою взаємодією з довкіллям. У відділі хижих тварин найчастіше використовується кормове та предметне збагачення, яке полягає у створенні фізичних, когнітивних і сенсорних стимулів, які можуть сприяти здоров'ю та добробуту тварин.

Замість простої подачі корму, ми намагалися розмістити або приховати його таким чином, щоб хижакам довелося використовувати свої мисливські навички. Левам, тиграм, каракалам – ховали корм в паперові мішки, картонні коробки та тубуси, під опале листя, пісок, сіно та декорації. Леопардам, сервалам, єнотам – підвішували корм у різних

частинах вольєру. Носуки та єноти з великою зацікавленістю досліджують картонні коробки з отворами, через які тварини лапами чи зубами витягують ласощі. В літній період року в якості охолоджуючого засобу хижим тваринам давали заморожену кров, тварини не лише охолоджуються, а й мають можливість взаємодіяти з «їстівним» кормом, що також є елементом збагачення.

Предметне збагачення для хижих тварин включає додавання в їхнє середовище різноманітних фізичних предметів для дослідження, гри та маніпуляцій. Найчастіше використовували колодки, пеньки, міцні гілки, які попередньо лежали у вольєрах копитних тварин або дикобразів і насичувалися їх ароматом. Леопарди, охоче досліджували колодки у своїх вольєрах, принохувалися до нових запахів, гралися, підкидали, перекочували та гризли. Леви та тигри, активно реагують на картонні коробки, перекидають намагаючись відкрити, обнюхують їх, носять у зубах та рвуть на шматки. Дрібні котятчі (каракали та сервали) проявляють неабиякий інтерес до підвішених картонних тубусів у вольєрах, підстрибуючи зривають їх з мотузки та активно граються ними.

Для сенсорних стимулів ми використовуємо різноманітні запахи: валеріана, лаванда, фекалії копитних тварин та їх шерсть, розміщуючи їх у різних частинах вольєра. Рисі, пуми, леопарди та каракали найбільше проявляють допитливість досліджуючи місця та предмети, на які було нанесено запахи, (нюхають, вилежуються та видають різні звуки біля об'єкта запаху).

Нижче наведений приклад тижневого графіка. Щотижня переглядається старий та складається новий графік проведення збагачення. В окремий журнал заносимо результати спостереження за реакцією тварин на різні види збагачення.

Приклад графіку збагачення середовища для тварин відділу на тиждень

Вид тварин	Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця	Субота	Неділя
Дата	13.05.24	14.05.24	15.05.24	16.05.24	17.05.24	18.05.24	19.05.24
Сервал	Підвісити курку		Нанести на декорації кілька крапель валеріани	Заховати кормових тварин у сіні			Розклас-ти фекалії зебр по вольєру
Тигр	Підвісити паперові мішки з травою та кормом		Розклас-ти фекалії коней по вольєру			Розклас-ти картонні коробки для гри	

Вид тварин	Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця	Субота	Неділя
Дата	13.05.24	14.05.24	15.05.24	16.05.24	17.05.24	18.05.24	19.05.24
Лео-пард		Підвісити курку у вольєрах		Взяти пеньки у вольєрі карликових кіз та розкласти по вольєру		Насипати у вольєрі лаванду	
Пума	Розкласти шерсть вівці у вольєрі			У коробку покласти невеликі гілки та суб-продукти			Нанести на декорації кілька крапель валеріани
Єнот-полосун		Корм підвісити на мотузці			Покласти частину корму в басейни	Покласти корм в картонні коробки з отворами	
Носуха		Покласти корм в картонні коробки з отворами		Заховати кормових тварин в декораціях		Суша лаванда на декорації у вольєрі	
Рись	Насипати у вольєрі пісок				Нанести на гілки валеріану й покласти їх у вольєрі		
Каракал	Розкласти фекалії зебр по вольєру		Насипати у вольєрі піску		Підвісити картонні тубуси з кормом та травою		
Лев		Покласти корм та траву в коробки				Паперові мішки з фекаліями зебр	
Дикобраз				Дати свіжі гілки дерев			Підвісити корм на палицю

Тренінг тварин.

Робота з хижими тваринами передбачає різноманітні ризики та є дуже непередбачуваною. Саме тому, необхідно, методами тренінгу з позитивним підкріпленням, навчити тварин розуміти команди кіпера, без стресу і з легкістю заходити в перегонні та транспортні клітки, переходити з однієї частини вольєру в іншу, з метою можливості обслуговування тварин.

Позитивні результати тренінг дає в групі левів африканських, тигрів амурських, сервалів. Тварини розуміють кіперів, переходять через шибери у відповідні приміщення, отримуючи за це смачні шматочки корму.

Відділ птахів

Гламазда Віра
Зав.відділу птахів

Стан колекції.
Систематичний список відділу птахів на 31.12.24 року.

Клас ПТАХИ (AVES)			
Ряд СТРАУСОПОДІБНІ (STRUTHIONIFORMES)			
Родина Страусові (Struthionidae)			
1.	Страус	<i>Struthio camelus</i>	1/1
Ряд НАНДУПОДІБНІ (RHEIFORMES)			
Родина Нанду (Rheidae)			
2.	Нанду звичайний	<i>Rhea americana</i>	2/0
Ряд КАЗУАРОПОДІБНІ (CASUARIFORMES)			
Родина Ему (Dromaiidae)			
3.	Ему	<i>Dromaius novaehollandiae</i>	0/0/4
д ПЕЛІКАНОПОДІБНІ (PELECANIFORMES)			
Родина Пеліканові (Pelecanidae)			
4.	Пелікан рожевий	<i>Pelecanus onocrotalus</i>	1/3
Родина Бакланові (Phalacrocoracidae)			
5.	Баклан великий	<i>Phalacrocorax carbo</i>	1/2
Ряд ЛЕЛЕКОПОДІБНІ (CICONIFORMES)			
Родина Лелекові (Ciconiidae)			
6.	Лелека білий	<i>Ciconia ciconia</i>	14
7.	Лелека чорний	<i>Ciconia nigra</i>	1
8.	Марабу африканський	<i>Leptoptilos crumeniferus</i>	1/1
Родина Ібісові (Threskiornithidae)			
9.	Ібіс священний	<i>Threskiornis aethiopicus</i>	4/4/10
Ряд ГУСЕПОДІБНІ (ANSERIFORMES)			
Родина Качині (Anatidae)			
10.	Лебідь-шипун	<i>Cygnus olor</i>	11
11.	Гуска білолоба	<i>Anser albifrons</i>	0/1
12.	Гуска сіра	<i>Anser anser</i>	0/1
13.	Гуска домашня	<i>Anser anser domesticus</i>	2/0
14.	Гуска біла (полярна)	<i>Anser caerulescens</i>	2/0
15.	Гуска гірська	<i>Anser indicus</i>	1/0
16.	Огар	<i>Tadorna ferruginea</i>	1/2/3
17.	Крижень звичайний	<i>Anas platyrhynchos</i>	4
18.	Мандаринка	<i>Aix galericulata</i>	2/4
Ряд СОКОЛОПОДІБНІ (FALCONIFORMES)			
Родина Яструбині (Accipitridae)			
19.	Орлан-білохвіст	<i>Haliaeetus albicilla</i>	1/2

20.	Орлан білоплечий	<i>Haliaeetus pelagicus</i>	0/1/1
21.	Канюк звичайний	<i>Buteo buteo</i>	2
Ряд КУРОПОДІБНІ (GALLIFORMES)			
Родина Фазанові (Phasianidae)			
22.	Фазан срібний	<i>Lophura nycthemera</i>	2/4
23.	Фазан золотий	<i>Chrysolophus pictus</i>	5/2/6
24.	Пава звичайна	<i>Pavo cristatus</i>	4/2
Ряд ЖУРАВЛЕПОДІБНІ (GRUIFORMES)			
Родина Журавлині (Gruidae)			
25.	Журавель віңценосний	<i>Balearica regulorum</i>	2/2
Родина Пастушкові (Rallidae)			
26.	Султанка каспійська	<i>Porphyrio porphyrio seistanicus</i>	0/2/3
Ряд ПАПУГОПОДІБНІ (PSITTACIFORMES)			
Родина Папугові (Psittacidae)			
27.	Какаду білочубий	<i>Cacatua alba</i>	1/0
28.	Корела	<i>Nymphicus hollandicus</i>	14
29.	Папуга шляхетний	<i>Eclectus roratus</i>	2/4
30.	Розелла строката	<i>Platycercus eximius</i>	0/3
31.	Папуга стрибаючий новозеландський	<i>Cyanoramphus novaezelandiae</i>	1
32.	Папуга хвилястий	<i>Melopsittacus undulatus</i>	50
33.	Нерозлучник рожевощокий	<i>Agapornis roseicollis</i>	20
34.	Нерозлучний масковий	<i>Agapornis personatus</i>	1
35.	Нерозлучник Фішера	<i>Agapornis fischeri</i>	1
36.	Папуга великий кільчастий	<i>Psittacula eupatria</i>	1/1
37.	Папуга кільчастий Крамера	<i>Psittacula krameri</i>	0/1
38.	Ара синьо-жовтий	<i>Ara ararauna</i>	2/2
39.	Ара солдатський	<i>Ara militaris mexicana</i>	1/1
40.	Ара синьо-жовтий X Ара солдатський	<i>Ara ararauna X Ara militaris mexicana</i>	2
41.	Ара зеленокрилий	<i>Ara chloroptera</i>	1/1
42.	Папуга-монах (каліта)	<i>Myiopsitta monachus</i>	63
Ряд СОВОПОДІБНІ (STRIGIFORMES)			
Родина Справжні сови (Strigidae)			
43.	Пугач	<i>Bubo bubo</i>	1/1
44.	Сич хатний	<i>Athene noctua</i>	4

Комплектація колекції.

В 2024 році колекція поповнилась такими видами птахів: з Миколаївського зоопарку поступили орлан білоплечий (*Haliaeetus pelagicus*) – 0/1/1, павич звичайний (*Pavo cristatus*) – 3/0; з Одеського зоопарку - ему (*Dromaius novaehollandiae*) – 0/0/4; з Екопарку Ковалівка - папуга шляхетний (*Eclectus roratus*) – 2/0; із зоологічної колекції Екзотерра - ара синьо-жовтий (*Ara ararauna*) – 1/0.

Місцевими жителями для зоопарку були подаровані папуги: хвилястий папуга (*Melopsittacus undulatus*), корела (*Nymphicus hollandicus*), папуга великий кільчастий (*Psittacula eupteria*), нерозлучник рожевощокий (*Agapornis roseicollis*), нерозлучник масковий (*Agapornis personatus*), нерозлучник Фішера (*Agapornis fischeri*).

Протягом 2024 року з колекції відділу вибули: в Миколаївський зоопарк - ібіс священний (*Threskiornis aethiopicus*) - 0/0/2, в Київський зоопарк - ібіс священний (*Threskiornis aethiopicus*) - 0/0/2, в Одеський зоопарк - ему (*Dromaius novaehollandiae*) - 1/0, в Черкаський зоопарк – пугач (*Bubo bubo*) - 0/1, в приватну зоологічну колекцію – мандаринка (*Aix galericulata*) - 2/2.

Розмноження.

Потомства за цей рік отримали зовсім мало, незважаючи на те, що у багатьох видів птахів спостерігалася шлюбна поведінка та яйцекладка. Основними причинами є старіння поголів'я та неукомплектованість для розмноження.

Перелік видів птахів, в яких було отримане потомство у 2024 році.

Клас ПТАХИ (AVES)			
Ряд ЛЕЛЕКОПОДІБНІ (CICONIFORMES)			
Родина Ібісові (<i>Threskiornithidae</i>)			
1.	Ібіс священний	<i>Threskiornis aethiopicus</i>	6 (не вижило 3)
Ряд ГУСЕПОДІБНІ (ANSERIFORMES)			
Родина Качині (<i>Anatidae</i>)			
2.	Огар	<i>Tadorna ferruginea</i>	10 (не вижило 7)
3.	Мандаринка	<i>Aix galericulata</i>	2 (не вижило 2)
Ряд КУРОПОДІБНІ (GALLIFORMES)			
Родина Фазанові (<i>Phasianidae</i>)			
4.	Пава звичайна	<i>Pavo cristatus</i>	1
Ряд ЖУРАВЛЕПОДІБНІ (GRUIFORMES)			
Родина Пастушкові (<i>Rallidae</i>)			
5.	Султанка каспійська	<i>Porphyrio porphyrio seistanicus</i>	3
Ряд ПАПУГОПОДІБНІ (PSITTACIFORMES)			
Родина Папугові (<i>Psittacidae</i>)			

Родина Папугові (Psittacidae)			
6.	Папуга хвилястий	<i>Melopsittacus undulatus</i>	5
7.	Нерозлучник рожевощокий	<i>Agapornis roseicollis</i>	7 (не вижило 5)
8.	Ара синьо-жовтий X Ара солдатський	<i>Ara ararauna</i> X <i>Ara militaris mexicana</i>	1
9.	Папуга-монах (каліта)	<i>Myiopsitta monachus</i>	24 (не вижило 5)

Годівля.

Годівля птахів проводиться згідно раціонів, адаптованих до умов зоопарку (наявність та перелік кормів, умови утримання тварин). Для годівлі використовували великий асортимент кормів, як рослинного, так і тваринного походження. В раціон птахів входить різне зерно, спеціалізований комбікорм, овочі, фрукти (як свіжі, так і сушені), зелень, горіхи, м'ясо, риба, морепродукти, яйця, м'який білий сир, кормові тварини, сушений гамарус, трав'яні гранули. Птахів годують 1-2 рази на добу, в залежності від виду та віку. Також враховували сезон року: в холодний період вводилася достатня кількість калорійного корму, пророщене зерно, а в літній - різна зелень вволю, гілки, свіжі місцеві фрукти, ягоди. В період линьки птахам у воду додавалися водорозчинні вітаміни.

Умови утримання.

Для утримання ар зеленокрилих побудували новий вольєр, який складається з вуличного вигулу площею 40 кв.м, висотою 5 м і зимового будинку площею 25 кв.м. У вуличному вигулі встановили: будиночок для гніздування, кормову платформу, декорацію з гілок фруктових дерев (як жорсткі елементи, так і підвісні рухомі конструкції). Обігрів зимового будинку здійснюється системою кондиціонування повітря, яка дає змогу підтримувати температуру повітря в оптимальному режимі.

Частково була замінена підлога в зимових вольєрах африканського страуса, ему.

На березі експозиції «Озеро», де утримуються водоплавні птахи, відремонтували огорожу біля будинку. Там відбувається адаптація до нових умов птахів, що поступають в зоопарк. Це необхідно для того, щоб ці птахи звикли до нового місця та сприймали його, як безпечне укриття та місце годівлі. Оскільки експозиція «Озеро» не має огорожі, то всі водоплавні птахи можуть вільно рухатися по території зоопарку.

Для новоприбулих ему зробили невеликий вигул, для того, щоб птахи звикали до нової території і звуків від тварин, що знаходяться поряд з їхнім вольєром.

Працівники відділу птахів здійснили побілку вапном зимових приміщень для утримання ему та какаду білочубого, фарбування літнього вольєру ар зеленокрилих.

Також проводились різні дрібні ремонтні роботи: закріплення декорацій у вольєрах хижих птахів та всіх видів папуг, заміна тросів, що утримують сітку авіарію, часткова заміна стовпів у вольєрі пеліканів, дерев'яні годівниці для папуг.

Ветеринарна робота.

Для підвищення резистентності організму до інфекційних захворювань, всім птахам давали з кормом та водою вітамінно-мінеральні добавки: крейда кормова, м'ясокісткове борошно, рибне борошно, кальфостонік, дріжджі кормові, сірка, біокальційфосфат, аміновітол, чиктонік, кальфостонік, кальцій авіан. В літній період по всіх вольєрах були виставлені купалки з пісочно-попільною сумішшю.

Була проведена вакцинація всіх птахів проти хвороби Ньюкасла. Також були відібрані проби крові для лабораторного дослідження на напруженість імунітету до хвороби Ньюкасла, грип, орнітоз. Проби посліду птиці відправляли для лабораторного дослідження на сальмонельоз. Позитивних проб не виявили.

У відділі регулярно проводилися ветеринарно-санітарні заходи: профілактична дезінфекція, дератизація та дезінсекція. Профілактичну дезінфекцію проводили двічі на рік та в разі переселення птахів у нові вольєри чи будинки. Користувалися препаратами «Віросан Ф», «Бровадез плюс». Щоквартально здійснювали дератизацію методом розкладання приманки у місцях можливого перебування гризунів. Літом у приміщеннях розвішували липкі стрічки від мух.

Проводили обробку птиці від зовнішніх та внутрішніх паразитів. Для цього використовували інсектоакарицидну пудру та антигельмінтні препарати.

По мірі необхідності проводили обрізання махового пера птахам у відкритих вольєрах, підрізання кігтів у какаду. Молодняку огарів провели купірування кисті крил хірургічним методом.

В більшості випадків, ветеринарна служба лікувала в птахів ушкодження травматичного характеру. Самка страуса африканського у вольєрі наступила на гострий предмет, що спровокувало сильну кровотечу. Після проведених процедур кровотечу вдалося зупинити. Під час транспортування травмувалася ему, що спровокувало її кульгавість. Завдяки застосуванню охолоджуючого гелю для суглобів вдалося зняти запальний процес.

Відомості про загиблу птицю

№	Вид птиці	Стать	Причина загибелі	Кількість особин
1.	Страус африканський	0/1	Перитоніт, викликаний запаленням яєчника	1
2.	Султанка каспійська	1/0	Гострий катаральний ентерит	1
3.	Лелека білий	0/0/6	Травми несумісні із життям, нанесені іншими тваринами	6
4.	Лебідь шипун	0/0/2		2
5.	Ібіс священний	0/1	Сальпінгоперитоніт	1
6.	Казарка канадська	2/2	Травми несумісні із життям, нанесені іншими тваринами	4
7.	Пава звичайна	0/2	Сальпінгоперитоніт	2
8.	Пава звичайна	0/1	Фізіологічна старість	1
9.	Пелікан рожевий	0/1	Фізіологічна старість	1
10.	Кеклик	1/0	Новоутворення із метастазами	1
11.	Галагаз	1/0	Травми несумісні із життям, нанесені іншими тваринами	1
12.	Гуска гірська	0/1		1
13.	Ему	0/1	Сальпінгоперитоніт	1

З природнього середовища до зоопарку надходить багато різних птахів. Більшість з них сильно травмовані та виснажені: відкриті переломи кінцівок, крил, травми завдані іншими тваринами. За показами проводили ампутацію крил, накладали гіпсові пов'язки. Але основна маса цих птахів не виживає через травми, стрес, виснаження. Птахів, які пройшли реабілітацію та зможуть самостійно вижити в природному середовищі, випускали в природу в підходящі для них умови. Перелік птахів та їхня подальша доля наведена в таблиці.

Перелік диких птахів, що проходили лікування та реабілітацію в Рівненському зоопарку в 2024 році

Вид птахів	Поступили	Загинули	Повернули в природу	Залишились в зоопарку
Крижень звичайний	10	3	0	7
Сова вухата	1	1	0	0
Сова сіра	3	3	0	0
Лелека білий	22	19	0	3
Сич хатній	4	4	0	0
Чайка	1	1	0	0
Боривітер	5	2	3	0
Гуска домашня	1	0	0	1
Дрізд співочий	1	1	0	0
Стриж	5	5	0	0
Голуб	1	1	0	0
Лебідь шипун	12	6	0	6
Кулик	5	5	0	0
Галка	1	1	0	0
Канюк звичайний	3	3	0	0
Ворона	1	1	0	0
Зимняк	1	1	0	0

Наукова робота.

За звітний період, наукова робота у відділі проводилася з метою покращення рівня благополуччя тварин, умов їхнього утримання, формуванні репродуктивних груп, визначенні статі птахів, моніторинг харчування та соціальної взаємодії між птахами.

Тема 1: «Утримання та розмноження в умовах неволі пугачів (*Bubo bubo*)»

Хід роботи: Тривають спостереження за поведінкою птахів в гніздовий період, в період підготовки до розмноження. Проводили зважування птахів для визначення статі. Результати проведеної роботи фіксуються в журнал, проводиться аналіз та систематизація даних. Готується стаття до друку.

Тема 2: «Утримання та розмноження в умовах неволі ібісів священних (*Threskiornis aethiopicus*)».

Хід роботи: Продовжується спостереження за групою ібісів священних, фіксування результатів в зоотехнічний журнал, аналіз зібраного матеріалу, корегування результатів, підготовка статті до друку.

Тема 3: «Штучне вигодовування молодняку папуг шляхетних (*Eclectus roratus*)».

Хід роботи: Проводиться аналіз зібраних матеріалів, систематизація даних, корегування результатів спостережень, готується стаття до друку.

Тема 4: «Утримання та розмноження водоплавних птахів: мандаринка (*Aix galericulata*), огар (*Tadorna ferruginea*) в умовах Рівненського зоопарку».

Хід роботи: Спостереження за поведінкою та харчовими звичками птахів в гніздовий період, в період підготовки до розмноження, формування пар, фіксування результатів в зоотехнічний журнал, проводиться аналіз матеріалів та систематизація даних.

Тема 5: «Штучне вигодовування молодняку птахів родини Папугові (*Psittacidae*)».

Хід роботи: Здійснюється процес штучного вигодовування, спостереження за ростом та розвитком молодняку, проводяться записи в зоотехнічний журнал, аналіз та коригування даних.

Проводилася робота по вигодовуванню пташенят каліти (*Miopsitta monachus*). Прийняли рішення забирати молодих папуг після вильоту з гнізда, оскільки інші папути нападали на пташенят і відкушували їм пальці частково або повністю. Пташенят годували подрібненими кормами: варене яйце, розмочений білий хліб в молоці, банан, не жирний сир, солодке яблуко.

Здійснювали вигодовування приплоду пари ар - ара синьо-жовтий X ара солдатський (*Ara ararauna* X *Ara militaris mexicana*). В 2023 році дана пара папуг покинула пташеня, батьки не годували і не гріли його, внаслідок чого воно загинуло. В 2024 році ця пара знову зробила кладку. Прийняли рішення забрати пташеня у віці 42 дні на штучне вигодовування. Вага при вилученні з гнізда була 1050 кг. Махове пір'я вже в кольорі, хвіст також вже пробивається, пташеня вкрите сірим пухом. Для вигодовування пташеняти велику столову ложку вигнули у вигляді дзьоба. Годували пташеня подрібненими кормами: варене яйце, банан, нежирний

сир, варене пшоно, хліб, розмочений в молоці. Перші 10 днів годували три рази на день. Потім перейшли на дворазове харчування, поки пташеня не почало їсти саме. Їжу давали до того часу, поки випрошувало пташеня, щоб було повне воло, але не допускаючи переїдання, щоб пташеня не набрало надмірної ваги і не впало на ноги (ноги тоді можуть викривлятися). Приблизно через два тижні до раціону почали вводити різноманітні фрукти і зелень.

Збагачення середовища.

Для покращення як фізичного, так психологічного стану птахів, працівниками відділу регулярно проводяться заходи по збагаченню середовища мешкання, які дозволяють птахам реалізувати ті чи інші особливості природної поведінки.

Для папуг щотижня у вольєрах встановлюємо свіжі гілки різних фруктових дерев для ігор та сточування дзьоба. Фрукти та овочі нарізаються шматочками різного розміру і розкладаються по годівницях, розміщених на різних рівнях. Крім того, цілі фрукти й овочі розвішуються на гілки - це дає змогу папугам активно рухатися по всьому простору вольєрів в пошуках корму і відчувати себе незалежними від людей. Для папуг обов'язково ставимо окремі годівниці з піском, крейдою кормовою, активованим вугіллям.

Для хижих птахів даємо щурів лабораторних і кролів напівживими, птахи полюють, роздирають дзьобом тушки, поїдають з шматками шкіри та нутрощами.

Пеліканам рибу даємо по різному: у ємність з водою або басейн в теплий період року; підкидуємо рибу вгору, щоб пелікан міг зловити і поборотися із своїми суперниками за здобич.

Для африканських страусів, ему, нанду проводимо постійні пробіжки по вольєрі (моціон). В теплу пору року здійснюємо різні процедури для купання: насипаємо купки піску, поливаємо зі шлангу теплою водою, а взимку насипаємо об'ємні купи тирси. Птахи сприймають тирсу за пісок і теж в ній купуються. Африканські страуси ще дуже люблять купатись взимку на сухому снігу. Для папуг обов'язково ставимо окремі годівниці з піском, крейдою кормовою, активованим вугіллям.

Тренінг птахів.

Сеанси тренінгів, що проводили кіпери в минулі роки дали хороші результати. На даний час всі птахи при проведенні маніпуляцій реагують на команди кіперів і без стресів переходять з одного приміщення в інше, або спокійно заходять з вуличних вигулів в зимові приміщення. Цікаво, що нові птахи швидко вчаться, повторюючи всі дії за уже раніше навченими. За хороше виконання команд кіпер всім дає улюблені смаколики птахів.

Відділ тераріумів та акваріумів

Вишневська Юлія

Стан колекції. Зав.відділу тераріумів та акваріумів
Систематичний список тварин відділу тераріумів
та акваріумів на 31.12.2024 року.

Тип КИШКОВОПОРОЖНИННІ (COELENTERATA)			
Клас КОРАЛОВІ ПОЛІПИ (ANTHOZOA)			
Підклас ВОСЬМИПРОМЕНЕВІ КОРАЛИ (OSTOCORALLIA)			
Ряд АЛЬЦІОНАЦЕЇ (М'ЯКІ КОРАЛИ) (ALCYONACEA)			
Родина Альціоніди (Alcyoniidae)			
1.	Сінулярія вухата	<i>Sinularia dura</i>	колонія
2.	Саркофітон	<i>Sarcophyton sp.</i>	колонія
Родина Ксеніди (Xenidae)			
3.	Пульсуючий корал Ксенія	<i>Xenia sp.</i>	колонія
Ряд ГОРГОНАРІЇ (РОГОВІ КОРАЛИ) (GORGONACEA)			
4.	Горгонарія	<i>Euplexaura sp.</i>	колонія
Підклас ШЕСТИПРОМЕНЕВІ КОРАЛИ (HEXACORALLIA)			
Ряд ЗОАНТАРІЇ (ZOANTHARIA)			
Родина Зоантії (Zoantharidae)			
5.	Протополітоя	<i>Protopolythoa sp.</i>	колонія
Ряд ДИСКОВИДНІ АКТИНІЇ (CORALLIMORPHARIA)			
Родина Дискосоматіди (Discosomidae)			
6.	Дискосома	<i>Discosoma sp.</i>	колонія
Тип МОЛЮСКИ (MOLLUSCA)			
Клас ЧЕРЕВОНОГІ (GASTROPODA)			
Ряд ЛЕГЕНЕВІ (PULMONATA)			
Родина Камушки (Achatinidae)			
7.	Ахатіна	<i>Achatina sp.</i>	10
Тип ГОЛКОШКИРІ (ECHINODERMATA)			
Клас ОФІУРИ (OPHIUROIDEA)			
Ряд СПРАВЖНІ ОФІУРИ (OPHIACANTHIDA)			
Родина (Ophiocomidae)			
8.	Офіокома колюча	<i>Ophiocoma echinata</i>	1
Тип ЧЛЕНИСТОНОГІ (ARTHROPODA)			
Клас ПАВУКОПОДІБНІ (ARACHNIDA)			
Ряд СКОРПІОНИ (SCORPIONES)			
Родина Скорпіони (Scorpionidae)			
9.	Скорпіон азіатський	<i>Heterometrus spinifer</i>	0/1
Ряд ПАВУКИ (ARANEI)			
Родина Справжні павуки-птахоїди (Theraphosidae)			
10.	Павук-птахоїд	<i>Nhandu coloratovillosus</i>	1
11.	Павук-птахоїд	<i>Lasiadora parahybana</i>	2

12.	Павук-птахоїд	<i>Brahypelma boehmei</i>	1
13.	Павук-птахоїд	<i>Brahypelma albopilosum</i>	1
14.	Павук-птахоїд	<i>Monocentropus balfouri</i>	1
15.	Павук-птахоїд	<i>Grammostola pulchripes</i>	1

Клас КОМАХИ (INSECTA)

Ряд ТАРГАНОВІ (BLATTODEA)

Родина Таргани (Blattidae)

16.	Тарган мармуровий	<i>Nauphoeta cinerea</i>	культура
17.	Тарган американський	<i>Periplaneta americana</i>	культура
18.	Тарган лісовий	<i>Blaberus craniifer</i>	культура
19.	Тарган оранжевоголовий	<i>Eublaberus posticus</i>	культура
20.	Тарган мадагаскарський шиплячий	<i>Gromphadorrhina portentosa</i>	культура
21.	Тарган аргентинський	<i>Blaptica dubia</i>	культура
22.	Тарган туркменський	<i>Shelfordella tartara</i>	культура

Ряд ПАЛИЧНИКИ (PHASMOPTERA)

Родина Справжні палочники (Phasmatidae)

23.	Палочник в'єтнамський	<i>Baculum extradentatus</i>	культура
-----	-----------------------	------------------------------	----------

Ряд ПРЯМОКРИЛІ (ORTHOPTERA)

Родина Справжні цвіркуні (Gryllidae)

24.	Цвіркун домашній	<i>Gryllus sp.</i>	культура
-----	------------------	--------------------	----------

Ряд НАПІВТВЕРДОКРИЛІ (HEMIPTERA)

Родина Клопи (Reduviidae)

25.	Клоп хижий плямистий	<i>Platymeris biguttata</i>	культура
-----	----------------------	-----------------------------	----------

Ряд ТВЕРДОКРИЛІ (COLEOPTERA)

Родина Чорнотілки (Tenebrionidae)

26.	Великий борошняний хрущак	<i>Zophobas morio</i>	культура
27.	Малий борошняний хрущак	<i>Akis spec.</i>	культура

Тип ХОРДОВІ (CHORDATA)

Клас РИБИ (PISCES)

Ряд ХВОСТОКОЛОПОДІБНІ (DASYATIFORMES)

Родина Річкові хвостокі (Potamotrygonidae)

28.	Хвостокі моторо	<i>Potamotrygon motoro</i>	1/2
-----	-----------------	----------------------------	-----

Ряд ВУГРОПОДІБНІ (ANGUILLIFORMES)

Родина Муренові (Muraenidae)

29.	Мурена сніжна	<i>Echidna nebulosa</i>	1
-----	---------------	-------------------------	---

Ряд КОРОПОПОДІБНІ (CYPRINIFORMES)

Родина Боцїєві (Botidae)

30.	Боцїя клоун	<i>Chromobotia macracanthus</i>	3
-----	-------------	---------------------------------	---

Родина В'юнові (Cobitidae)			
31.	Акантофтальмус Кюля	<i>Pangio kuhlii</i>	1
Родина Піранієві (Serrasalminidae)			
32.	Паку темний	<i>Colossoma brahyptum</i>	11
33.	Піранья Намтерера	<i>Serrasalmus (Pygocentrus) nattereri</i>	27
Родина Коропові (Cyprinidae)			
34.	Карп кольоровий (Koi)	<i>Cyprinus carpio var.koi</i>	18
35.	Барбус суматранський	<i>Puntigrus tetrazona</i>	10
Ряд ХАРАЦИНОПОДІБНІ (CHARACIFORMES)			
Родина Харацинові (Characidae)			
36.	Неон червоний	<i>Paracheirodon axelrodi</i>	40
37.	Мінор	<i>Tanichthys albonubes</i>	2
38.	Тернеція	<i>Gymnocorymbus ternetzi</i>	2
Ряд ГІМНОТОПОДІБНІ (GYMNOTIFORMES)			
Родина Антеронотові (Atheronotidae)			
39.	Антеронотус білокаймовий	<i>Atheronotus albifrons</i>	1
Ряд СОМОПОДІБНІ (SILURIFORMES)			
Родина Панцирні соми (Callichthyidae)			
40.	Коридорас панда	<i>Corydoras panda</i>	1
41.	Сомик крапчастий	<i>Corydoras paleatus</i>	2
Родина Пір'явусі соми (Mochokidae)			
42.	Синодонт вуалевий	<i>Synodontis eupterus</i>	4
Родина Плоскоголові соми (Pimelodidae)			
43.	Сом плоскоголовий червонохвостий	<i>Phractocephalus hemiliopterus</i>	1
Родина Лорікарієві (Loricariidae)			
44.	Анциструс звичайний	<i>Ancistrus dolichopterus</i>	50
45.	Птеригопліхт	<i>Pterygoplichthys gibbiceps</i>	2
Ряд КОРОПОЗУБОПОДІБНІ (CYPRINODONTIFORMES)			
Родина Пецилієві (Poeciliidae)			
46.	Меченосець звичайний	<i>Xiphophorus hellerii</i>	30
47.	Гупі	<i>Poecillia reticulata</i>	20
Ряд ОКУНЕПОДІБНІ (PERCIFORMES)			
Родина Цихлові (Cichlidae)			
48.	Цихлазома чорносмуга	<i>Cichlasoma nigrofasciatum</i>	50
49.	Цихліда оцеляріс	<i>Cichla ocellaris</i>	1
50.	Цихла сапфірова	<i>Cichla sp.</i>	32

Родина Морські риби-ангели (Pomacanthidae)			
51.	Ангел карликовий	<i>Centropyge bicolor</i>	1
Родина Помацентрові (Pomacentridae)			
52.	Риба-клоун	<i>Amphiprion ocellaris</i>	2
53.	Клоун кларка	<i>Amphiprion clarkii</i>	2
54.	Клоун мавританський	<i>Premnas biaculeatus</i>	1
55.	Клоун білосмуговий	<i>Amphiprion akallopisos</i>	1
56.	Хризиптера жовто-блакитна	<i>Chrysiptera hemicyanea</i>	4
Родина Хірургові (Acanthuridae)			
57.	Хірург	<i>Acanthurus pyroferus</i>	1
58.	Хепатус синій	<i>Paracanthurus hepatus</i>	5
59.	Носоріг Вламінга	<i>Naso vlamingii</i>	1
60.	Зебрасома вітрильна Дежардена	<i>Zebрасoma desjardinii</i>	2
Клас АМФІБІЇ (AMPHIBIA)			
Ряд ХВОСТАТІ ЗЕМНОВОДНІ (CAUDATA)			
Родина Саламандрові (Salamandridae)			
61.	Саламандра вогняна	<i>Salamandra salamandra</i>	10
62.	Тритон гребінчастий	<i>Tritus cristatus</i>	5
63.	Тритон карпатський	<i>Tritus montandori</i>	4
64.	Тритон звичайний	<i>Tritus vulgaris</i>	3
Ряд БЕЗХВОСТІ ЗЕМНОВОДНІ (ANURA)			
Родина Піпові (Pipidae)			
65.	Жаба шпорцева	<i>Xenopus laevis</i>	25
Родина Кумкові (Bombinatoridae)			
66.	Кумка жовточерева	<i>Bombina variegata</i>	10
Родина Ропухові (Bufonidae)			
67.	Ропуха-ага	<i>Bufo marinus</i>	1/0
68.	Ропуха зелена	<i>Bufo viridis</i>	10
Родина Квакші (Hylidae)			
69.	Райка східна	<i>Hyla arborea</i>	1
Клас РЕПТИЛІЇ (REPTILIA)			
Ряд ЧЕРЕПАХИ (CHELONIA)			
Родина Кайманові черепахи (Chelydridae)			
70.	Черепаха кайманова	<i>Chelydra serpentina</i>	1
Родина Прісноводні черепахи (Emydidae)			
71.	Черепаха європейська болотяна	<i>Emys orbicularis</i>	10

72.	Черепаха каспійська	<i>Mauremys caspica</i>	0/1
73.	Черепаха червоновуха	<i>Pseudemys scripta</i>	20
Родина Сухопутні черепахи (Testudinidae)			
74.	Черепаха середньоазіатська	<i>Agrionemys horsfieldi</i>	10
75.	Черепаха шпороносна	<i>Geochelone sulcata</i>	2/0/2
Ряд КРОКОДИЛИ (CROCODILIA)			
Родина Алігатори (Alligatoridae)			
76.	Кайман крокодиловий	<i>Caiman crocodylus</i>	0/2
Ряд ЛУСКАТИ (SQUAMATA)			
Родина Геконіві (Gekkonidae)			
77.	Еubleфар плямистий	<i>Eublepharis macularius</i>	1/4
78.	Гекон смугастий	<i>Gekko vittatus</i>	2/0
79.	Гекон денний мадагаскарський	<i>Phelsuma madagascariensis</i>	3/4/1
Родина Агамові (Agamidae)			
80.	Агама водяна	<i>Physignathus cocincinus</i>	2/2
Родина Ігуанові (Iguanidae)			
81.	Ігуана зелена	<i>Iguana iguana</i>	1/1
Родина Варанові (Varanidae)			
82.	Варан смугастий	<i>Varanus salvator</i>	1/0
Родина Несправжньоногі змії (Boidae)			
83.	Удав звичайний	<i>Boa constrictor</i>	1/0
84.	Удав садовий	<i>Corallus enydris</i>	1/0
85.	Анаконда парагвайська	<i>Eunectes notaeus</i>	1/1/5
86.	Пітон тигровий	<i>Python molurus</i>	2/2
87.	Пітон королівський	<i>Python regius</i>	1/1
Родина Вужеподібні змії (Colubridae)			
88.	Змія молочна гондураська	<i>Lampropeltis triangulum hondurensis</i>	1/1/1
89.	Змія молочна сіналойська	<i>Lampropeltis triangulum sinaloae</i>	0/1
Клас ССАВЦІ (MAMMALIA)			
Ряд РУКОКРИЛІ (CHIROPTERA)			
Родина Криланові (Pteropodidae)			
90.	Крилан нільський	<i>Rousettus aegyptiacus</i>	15/28
Родина Лиликові (Vespertilionidae)			
91.	Вечірниця руда	<i>Nyctalus noctula</i>	4/0
92.	Кажан пізній	<i>Eptesicus serotinus</i>	3
93.	Нетопир пігмей	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	0/1

Ряд ПРИМАТИ (PRIMATES)			
Родина Лорієві (Lorisidae)			
94.	Лорі товстий	<i>Nycticebus coucang</i>	1/0
95.	Лорі товстий малий	<i>Nycticebus pygmaeus</i>	1/2
96.	Потто звичайний	<i>Perodicticus potto potto</i>	1/1
Ряд НЕПОВНОЗУБІ (EDENTATA)			
Родина Лінивцеві (Bradypodidae)			
97.	Лінивець двопалий	<i>Choloepus didactylus</i>	1/1
Ряд ГРИЗУНИ (RODENTIA)			
Родина Американські дикобрази (Erethizontidae)			
98.	Дикобраз чіпкохвостий	<i>Coendou prehensilis</i>	1/0
Родина Агутієві (Dasyproctidae)			
99.	Пака	<i>Agouti paca</i>	1/1
Ряд ХИЖІ (CARNIVORA)			
Родина Їнотові (Procyonidae)			
100.	Кінкажу	<i>Potos flavus</i>	2/2/2

Протягом 2024 року колекція відділу поповнилася такими тваринами:

- черепаха середньоазійська (*Agrionemys horsfieldi*) - 0/1
- лорі товстий малий (*Nycticebus pygmaeus*) - 1/2
- мурена сніжна (*Echidna nebulosa*) - 0/0/1
- носоріг Вламінга (*Naso vlamingii*) - 0/0/1
- хепатус синій (*Paracanthurus hepatus*) - 0/0/1
- ангел карликовий (*Centropyge bicolor*) - 0/0/1
- клоун Кларка (*Amphiprion clarkii*) - 0/0/2
- клоун червоний (*Premnas biaculeatus*) – 0/0/1
- клоун чорний (*Amphiprion ocellaris black*) – 0/0/1
- клоун білосмуговий (*Amphiprion akallopisos*) – 0/0/1
- зебрасома Дежардена (*Zebrasoma desjardini*) – 0/0/1
- офіура чорна (*Ophiocoma echinata*) – 0/0/1
- неон червоний (*Paracheirodon axelrodi*) – 0/0/40

На протязі року від населення в подарунок поступили такі тварини:

- черепаха болотяна європейська (*Emys orbicularis*) - 0/3
- черепаха червоновуха (*Pseudemys scripta*) – 0/0/15
- цихліда оцеляріс (*Cichla ocellaris*) - 0/1
- боція Клоун (*Chromobotia macracanthus*) - 0/0/3
- синодонтіс вуалевий (*Synodontis eupterus*) - 0/0/4
- акантофтальмус Кюля (*Pangio kuhlii*) - 0/0/1
- барбус суматранський (*Puntigrus tetrazona*) - 0/0/8
- цихліда сапфірова (*Cichla sp.*) – 1/1
- аптеронотус білокаймовий (*Aptheronotus albifrons*) – 0/0/1

- сомик крапчастий (*Corydoras paleatus*) – 0/0/3

Колекцію морського акваріуму було поповнено 10 особинами різних видів морських риб. Вони пройшли карантин і згодом були випущені в експозиційний акваріум.

Колекцію ссавців екзотаріуму поповнила група з 3 особин лорі товстий малий (*Nycticebus pygmaeus*) з приватної колекції з м. Харків. Дані тварини були поміщені у карантинні вольєри, де й мешкають по цей час, оскільки вирішується питання створення експозиційного вольєру.

Також на протязі року від населення було отримано велику кількість акваріумних риб, оскільки в зв'язку з складною ситуацією в країні багато громадян відмовляються від акваріумів.

Розмноження.

В 2024 році види, що утримуються в інсектарії активно розмножувалися, що дало змогу в повній мірі забезпечити зоопарк кормовими тваринами.

Проведення курсу вирівнювання показників стану води та внесення необхідних бактерій призвело до стимуляції росту коралів.

Після ремонту підсобного приміщення та встановлення додаткових акваріумів з'явилася змога в розмноженні деяких видів риб.

Було отримано потомство саламандри вогняної - 11 особин (10 дитинчат не вижили).

В 2024 році виникла проблема в групі криланів нільських. Самки почали скидати з себе та вбивати свій приплід. З 10 народжених - 10 загинуло у 1 день життя. Причиною даної ситуації може бути недостатня кількість простору у вольєрі для колонії такого розміру.

Перелік видів тварин, в яких було отримане потомство у 2024 році.

Тип КИШКОВОПОРОЖНИННІ (COELENTERATA)			
Клас КОРАЛОВІ ПОЛІПИ (ANTHOZOA)			
Підклас ВОСЬМИПРОМЕНЕВІ КОРАЛИ (OCTOCORALLIA)			
Ряд АЛЬЦІОНАЦЕЇ (М'ЯКІ КОРАЛИ) (ALCYONACEA)			
Родина Альціоніди (Alcyoniidae)			
1.	Сінюлярія вухата	<i>Sinularia dura</i>	колонія
Ряд ГОРГОНАРІЇ (РОГОВІ КОРАЛИ) (GORGONACEA)			
2.	Горгонарія	<i>Euplexaura sp.</i>	колонія
Підклас ШЕСТИПРОМЕНЕВІ КОРАЛИ (HEXACORALLIA)			
Ряд ЗОАНТАРІЇ (ZOANTHARIA)			
Родина Зоантії (Zoantharidae)			
3.	Протополітоя	<i>Protopolythoa sp.</i>	колонія
Ряд ДИСКОВИДНІ АКТИНІЇ (CORALLIMORPHARIA)			
Родина Дискосоматіди (Discosomidae)			
4.	Дискосома	<i>Discosoma sp.</i>	колонія

Тип МОЛЮСКИ (MOLLUSCA)			
Клас ЧЕРЕВОНОГІ (GASTROPODA)			
Ряд ЛЕГЕНЕВІ (PULMONATA)			
Родина Камушки (Achatinidae)			
5.	Ахатіна	Achatina sp.	10
Тип ГОЛКОШКИРІ (ECHINODERMATA)			
Клас ОФІУРИ (OPHUROIDEA)			
Ряд СПРАВЖНІ ОФІУРИ (OPHIOCANTHIDA)			
Родина (Ophiocomidae)			
6.	Офіокома колюча	Ophiocoma echinata	1
Тип ЧЛЕНИСТОНОГІ (ARTHROPODA)			
Клас КОМАХИ (INSECTA)			
Ряд ТАРГАНОВІ (BLATTODEA)			
Родина Таргани (Blattidae)			
7.	Тарган мармуровий	Nauphoeta cinerea	культура
8.	Тарган американський	Periplaneta americana	культура
9.	Тарган лісовий	Blaberus craniifer	культура
10.	Тарган оранжевоголовий	Eublaberus posticus	культура
11.	Тарган мадагаскарський шиплячий	Gromphadorrhina portentosa	культура
12.	Тарган аргентинський	Blaptica dubia	культура
13.	Тарган туркменський	Shelfordella tartara	культура
Ряд ПАЛИЧНИКИ (PHASMOPTERA)			
Родина Справжні палочники (Phasmatidae)			
14.	Палочник в'єтнамський	Baculum extradentatus	культура
Ряд ПРЯМОКРИЛІ (ORTHOPTERA)			
Родина Справжні цвіркуні (Gryllidae)			
15.	Цвіркун домашній	Gryllus sp.	культура
Ряд НАПІВТВЕРДОКРИЛІ (HEMIPTERA)			
Родина Клопи (Reduviidae)			
16.	Клоп хижий плямистий	Platymeris biguttata	культура
Ряд ТВЕРДОКРИЛІ (COLEOPTERA)			
Родина Чорнотілки (Tenebrionidae)			
17.	Великий борошняний хрущак	Zophobas morio	культура
18.	Малий борошняний хрущак	Akis spec.	культура
Тип ХОРДОВІ (CHORDATA)			
Клас РИБИ (PISCES)			
Ряд СОМОПОДІБНІ (SILURIFORMES)			
Родина Лорікарієві (Loricariidae)			
19.	Анциструс звичайний	Ancistrus dolichopterus	40
Ряд КОРОПОЗУБОПОДІБНІ (CYPRINODONTIFORMES)			
Родина Пецилієві (Poeciliidae)			

20.	Меченосець звичайний	<i>Xiphophorus hellerii</i>	15
21.	Гупі	<i>Poecilia reticulata</i>	20
Ряд ОКУНЕПОДІБНІ (PERCIFORMES)			
Родина Цихлові (Cichlidae)			
22.	Цихлазона чорноспуга	<i>Cichlasoma nigrofasciatum</i>	40
23.	Цихла сапфірова	<i>Cichla sp.</i>	30
Клас АМФІБІЇ (AMPHIBIA)			
Ряд ХВОСТАТІ ЗЕМНОВОДНІ (CAUDATA)			
Родина Саламандрові (Salamandridae)			
24.	Саламандра вогняна	<i>Salamandra salamandra</i>	11 (не вижило 10)
Клас РЕПТИЛІЇ (REPTILIA)			
Ряд ЛУСКАТІ (SQUAMATA)			
Родина Геконіві (Gekkonidae)			
25.	Гекон денний мадагаскарський	<i>Phelsuma madagascariensis</i>	1
Клас ССАВЦІ (MAMMALIA)			
Ряд РУКОКРИЛІ (CHIROPTERA)			
Родина Криланові (Pteropodidae)			
26.	Крилан нільський	<i>Rousettus aegyptiacus</i>	10 (не вижило 10)
Ряд ХИЖІ (CARNIVORA)			
Родина Їнотові (Procyonidae)			
27.	Кінкажу	<i>Potos flavus</i>	2

Годівля тварин.

Годівля тварин є ключовою складовою догляду для забезпечення комфортних умов для життя. Раціони тварин розробляються індивідуально, відповідно до вимог конкретного виду, при потребі проводилися контрольні годівлі та корегувалася кількість корму для того чи іншого виду тварин. На протязі року тваринам відділу додаються з кормом вітамінно-мінеральні добавки.

Для годівлі тварин відділу використовуються різноманітні компоненти, такі як фрукти, овочі, яйця, морепродукти, риба, м'ясо, а також живі корми (таргани, зофобас, щурі лабораторні, кролі).

В зимовий період тваринам пропонується свіжо вирощена гідропонна зелень з ячменю та сухі кормові віники з верби, дуба, берези.

В літній період працівниками відділу збиралося листя кульбаби, листя конюшини, трава, для додавання в раціон тварин свіжого листя рослин.

Загальна мета годівлі тварин – забезпечити тваринам раціон, який не лише відповідає їхнім фізіологічним потребам, але і надає можливість виражати природні поведінкові риси й забезпечує їхнє здоров'я та добробут.

Умови утримання, будівництво.

В 2024 році для черепах шпороносних (*Geochelone sulcata*) було побудовано дерев'яний будиночок розміром 3х3 м для зручного утримання даного виду протягом літнього періоду, що надало можливість перебувати на вулиці цілий світловий день. В середині будиночку встановлено місце обігріву для черепах (інфрачервона лампа) у нічний час та в період низьких температур.

Влітку працівниками проводилася висадка у літні водойми червоновухих черепах (*Trachemys scripta elegans*), карпів кої (*Cyprinus carpio var.koi*) та систематичне чищення басейнів.

Протягом року задіювалась постійна заміна декорацій у всіх експозиціях, ремонт гніздових будинків, заміна підстилок у змій.

У літній період працівниками відділу було здійснено ремонт в акваріумній підсобці. В процесі ремонту було перероблено металеві стійки під акваріуми, змінено місцерозташування акваріумів, розташування розеток під акваріуми, вдосконалено систему водопостачання та систему зливу води з акваріумів для більш зручного обслуговування. Також було повністю оброблено від грибку та пофарбовано дане приміщення і оптимізовано систему вентиляції повітря. По можливості було замінено акваріумне обладнання.

Протягом року відбувалась повна заміна щепи в експозиційному залі «Амазонська сельва», а також у «Нічному світі» та у вольєрах, де використовується щепи як субстрат.

Працівниками відділу проводилася заготівля опалого листя дуба, волоського горіха, збір та заморозка листя ожини (для годівлі палочника в'єтнамського взимку). Також проводився збір субстрату для тераріумів (кори, моху), збір корчів на території зоопарку та їх підготовка до встановлення в тераріуми (очистка, дезінфекція).

Ветеринарна робота.

В 2024 році ветеринарна робота була спрямована на проведення профілактичних заходів, з метою запобігання виникнення певних інфекційних інвазійних захворювань серед тварин відділу.

Дегельмінтизація проводилась двічі на рік для тварин експозиції «Нічний світ». Дератизація та дезінфекція у відділі здійснювалась по мірі необхідності. Дезінсекція протягом року спрямована на знищення мух і тарганів.

По мірі необхідності, протягом року до основного раціону вводили такі вітамінно-мінеральні комплекси: тетравіт, м'ясокісткове та рибне борошно, кормові дріжджі, Долвіт мультікаль, краплі Долвіт омега, мультівітамін екстра стронг, вітафарм АДЕ.

За підзвітний період до реабілітаційного центру надходили різні види рукокрилих з травмами певної етіології, яким було надано лікувальну допомогу.

Найчастіше спостерігаються такі захворювання: травми у тварин, які утримуються групою або схильні до проявів агресії, захворювання органів дихання, ураження кліщами.

Імобілізація тварин

№	Вид тварини	Стать	Причина проведення імобілізації	Кількість
1.	Хамелеон еменський	самець	Ампутація фрагменту хвоста з некрозом	1
2.	Вечірниця руда	самець	Ампутація фаланги крила	1

Відомості про загиблих тварин

№	Вид тварини	Стать	Вік	Діагноз
1.	Пітон гранітний	самець	2010р.н	Розрив кровоносної судини із витоком крові в серцеву сорочку
2.	Риба клоун	невизначено	2018р.н	Травми несумісні із життям нанесенні іншою рибою
3.	Агама водяна	самець	2020р.н	Серцева недостатність
4.	Їжак карликовий африканський	самець	2019р.н.	Травми несумісні із життям нанесенні іншою твариною
5.	Їжак карликовий африканський	самець	2019р.н.	Фізіологічна старість
6.	Піранья звичайна	невизначено	2021р.н	Травми несумісні із життям нанесенні іншою рибою
7.	Пітон королівський	самка	2001р.н.	Травми несумісні із життям

Наукова робота.

Тема 1: «Робота філіалу Українського Центру Реабілітації Рукокрилих в Рівненському зоопарку».

Хід роботи: порятунок, реабілітація та випуск у дику природу рукокрилих Рівненської області.

Протягом 2024 року продовжувалась робота по порятунку та реабілітації рукокрилих у Рівненській області, проводились виїзди в межах міста на порятунок рукокрилих у квартирах та надавались консультації щодо поводження з рукокрилими по телефону. Також постійно проводиться прийом від громадян кажанів, яких вони врятували від диких тварин, або, коли кажани залетіли у будівлі і вже не змогли вибратись з них. Кількість звернень була більшою, в порівнянні з 2023 роком, і це дуже обнадіює, що населення усвідомлює важливість збереження життя даних тварин і більш гуманно ставиться до них.

Весною 2024 року проводився перший випуск кажанів у кількості 32 особини, які потрапили до нас на зимівлю у грудні 2023 року, де їм була надана вся необхідна допомога (протягом 3 місяців тварини у стані гібернації знаходились у спеціальному холодильнику зі сталою температурою від 4 до 7°C, один раз на місяць оглядались спеціалістом, щоб оцінити стан кажанів та проводились контрольні зважування кожної з тварин. При необхідності проводилося годівля кажанів до оптимальної ваги, необхідної для продовження зимівлі). Група була успішно випущена у природу, коли денні показники температури відповідали вимогам тварин.

В кінці 2024 року працівниками філії було здійснено виїзд задля порятунку колонії виду рудих вечірниць у кількості 88 особин, які знаходились під підвіконням та заважали мешканцям квартири. Оцінивши ситуацію на місці, було вирішено виловлювати кажанів та забирати на зимівлю до нашої філії, оскільки випуск кажанів з листопада по березень заборонено через низьку температуру повітря, що призводить до загибелі тварин. По прибуттю до філії всіх кажанів при необхідності було нагодовано до необхідної ваги для зимівлі. Також тварин було ретельно оглянуто для оцінки загального фізичного стану, визначено вид, стать та вік кажанів, провели зважування та виміри (довжина передпліччя), провели кільцювання кажанів із записом їх індивідуального номеру з подальшою можливістю відслідковувати їхні шляхи міграції.

Протягом року було реабілітовано більше ніж 100 особин рукокрилих таких видів як: руда вечірниця (*Nyctalus noctule*), пізній пергач (*Eptesicus serotinus*), лилик двоколірний (*Vespertilio murinus*), нетопир пігмей (*Pipistrellus pygmaeus*).

Тема 2: «Утримання морської фауни (коралових поліпів (*Anthozoa*)) та риб (*Pisces*) в умовах Рівненського зоопарку».

Хід роботи: спостереження за станом морського акваріуму, проведення курсу вирівнювання показників стану води до необхідних, внесення бактерій для стимуляції росту коралів.

Протягом 2024 року вдалось стабілізувати вміст нітратів у воді до 5-10 мг/л за допомогою дозованого внесення $\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}$ 40% у акваріум. Для нашого об'єму вистачає 55 мл на день. Кожного тижня проводиться тестування води на вміст нітратів (NO_3) та, за потреби, коригування дози $\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}$ 40%. Внесення $\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}$ 40% у акваріум стабілізувало також роботу скіммерів, вони набагато краще почали видаляти рибні відходи та інші забруднюючі речовини з води. На кінець року ми самі можемо коригувати вміст нітратів (NO_3) без підміни води.

Плани на даний рік по стабілізації вмісту нітратів (NO_3) у воді було виконано. Візуально стан морського акваріуму значно змінився у кращу сторону.

Протягом року морський акваріум було заселено деякими видами риб та колоніями коралів:

- горгонарія (*Gorgoniidae*);
- синулярія вухаста (*Sinularia dura*);
- дискосома червона (*Discosoma nummiforme*).

Протягом року клоуни Кларка (*Amphiprion clarkii*) відкладали 2 кладки ікри у важкодоступних місцях. На жаль, потомства зберегти не вдалося.

На наступний рік залишається відкритим питання по ремонту головного акваріумного світильника, оскільки йому близько 10 років і його потенціал уже низький й не відповідає загальним нормам освітлення, які потрібні для хорошого росту коралів і гарного вигляду акваріуму.

Тема 3: «Утримання в умовах Рівненського зоопарку амфібій місцевої фауни».

Хід роботи: Проводиться спостереження за мешканцями даної експозиції, підбираються умови утримання, температурні режими в зимовий та літній період. Результати фіксуються в зоотехнічний журнал, проводиться аналіз спостережень.

На початку літа 2022 року у Рівненський зоопарк поступила група амфібій місцевої фауни (саламандра вогняна (*Salamandra salamandra*), тритони гребінчасті (*Tritus cristatus*), карпатські (*Tritus montandori*), звичайні (*Tritus vulgaris*), ропуха зелена (*Bufo viridis*), райка східна (*Hyla arborea*), кумка жовточеревна (*Bombina variegata*)). Тому було вирішено створити нову експозицію «Амфібії України», щоб більше розповісти відвідувачам про даних тварин, про збереження популяцій у природі та охорону їх місць проживання у природі, оскільки дані види знаходяться під охороною і занесені до Червоної книги України.

Дану експозицію було вирішено створити в приміщенні площею 25 м², яке раніше не використовувалось. Там було розміщено металеві

стелажі, на яких встановили скляні тераріуми різних розмірів відповідно до видів тварин.

Для саламандри вогняної було використано холодильну камеру, за основу і по периметру якої був створений скляний тераріум, де встановлюється відповідна низька (10°C) температура для тварин. Розмістили водойму, на дно якої засипали дрібне каміння. Для декору тераріуму було використано виключно природні матеріали (мох, дерев'яні палиці, листя та висаджено в літній період деякі живі рослини).

У квітні 2023 року самка саламандри в загальному тераріумі у водоймі народила 20 личинок, було вирішено забрати їх в окремий акваріум з аерацією. Для харчування личинок було запропоновано живий корм – аулофорус (*Dero furcata*). Але, оскільки температура повітря у акваріумній підсобці була 22-24°C, то вода у акваріумі також нагрівалась і становила приблизно 19-20°C. Тому, незважаючи на охолодження води, всі личинки загинули від високої температури. Нормальна температура води для личинок саламандри має становити до 14-16°C і не більше.

У березні 2024 року у водоймі помітили 5 личинок. Цього разу їх залишили в основному акваріумі, температура повітря в тераріумі становила 10°C, а температура води - 5°C, було додано аерацію та аулофорус, як основний корм. З цієї кладки вижила 1 особина, яка через 3 місяці покинула водойму та пішла на сушу.

Збагачення середовища мешкання.

Правильне та обдумане збагачення середовища для тварин у неволі має великий позитивний вплив на їх фізичне та психічне здоров'я.

У літній період травоядним тваринам пропонувалися різноманітні гілки з фруктових дерев, в зимовий період даються кормові віники з дуба, берези, верби, ялинки. Тварини активно використовують свіжі гілки для руху по вольєру, відпочинку. Працівники відділу періодично змінюють різні види підстилок (дубове листя, стружка з тирси, мох). У вольєрах експозиції «Нічний світ» в субстрат заховують різні смаколики для тварин (сухофрукти, арахіс), у різних місцях вольєру розвішуються фрукти (як цілі, так і шматочки).

Проводилося розміщення іграшок та предметів у вольєрах, а також створення різноманітного оточення з додаванням різноманітних запахів (розкладання по вольєрах праних трав та розвіювання парфумів).

Подача корму тваринам кожного разу проводиться в різних місцях вольєру.

Для кінкажу й дикобраза чіпкохвостого сухофрукти та арахіс подаються у картонних коробках, щоб тваринам складніше було дістати їх і вони витратили більше часу на процес харчування.

Для кінкажу даємо трухляву корягу з зофобасом (саму корягу попередньо поміщуємо в ємності із зофобасом, щоб він туди позалазив). Кінкажу активно вишукують личинки, порпаючись в трухлявій деревині.

В осінньо-зимовий період тваринам пропонується гідропонна зелень. У літній період тваринам (кінкажу, потто, лорі) пропонується заморожений сік з фруктами.

Ведуться спостереження за реакцією тварин на різні види збагачення, робляться відповідні записи, на основі яких вносяться корекції у графік проведення збагачення.

Тренінг тварин.

Тренінг проводиться, в першу чергу, з метою встановлення довірливих стосунків між робітником по догляду та тваринами. Тренінг значно полегшує процес догляду за підопічними, оскільки тварин навчають переходити з одного приміщення в інше, без страху заходити в перегонки, транспортні клітки, а це значно допомагає у проведенні різноманітних маніпуляцій (огляд тварин). Тренінг стимулює розумову та фізичну активність тварин, знижує ризик розвитку стереотипної поведінки. Регулярна взаємодія з людьми через тренінг допомагає звірям легше адаптуватись до утримання у неволі.

З наступними видами тварин тренінг проводився за допомогою позитивного підкріплення (арахіс, сухофрукти, сухарі):

- пака (*Agouti paca*) 1/1: підопічні йдуть на контакт з кіпером і слідують за ним, отримуючи позитивне підкріплення (таким чином пак можна переміщати з одного вольєру в інший); тварина дає себе почухати (самка), під час цього процесу можна оглянути зблизька стан шкірно-хутрового покриву, при необхідності, обробити чи промити рану тощо).

- кінкажу (*Potos flavus*) 1/4: тварини охоче йдуть на контакт до кіпера, який тримає у руці смаколик, рухаються за ним, можуть безпроблемно зайти в транспортну клітку та, за потреби, перейти з одного вольєру в інший, не відчувуючи стресу.

- дикобраз чіпкохвостий (*Coendou prehensilis*) 0/1: за допомогою смаколика (арахіс) тварину можна перемістити у будь-який куточок вольєру, а також при огляді підопічний не проявляє агресії, дозволяє торкатись свого носа та лапок, спокійно реагує на маніпуляції.

Також проводиться постійний тактильний тренінг з деякими видами рептилій:

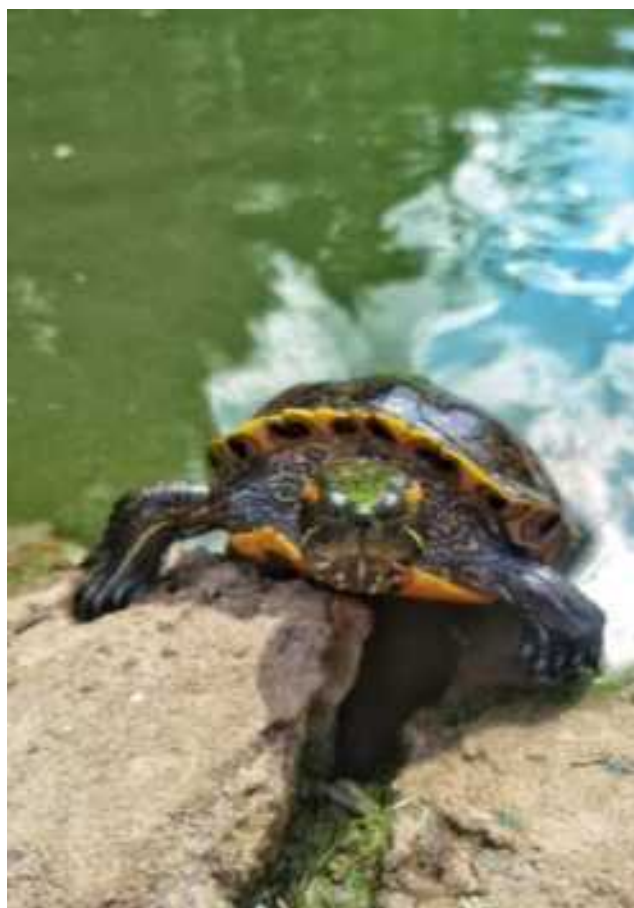
- 1) водяна агама (*Physignathus cocincinus*) – тварина спокійно сидить на руках кіпера;
- 2) тигровий пітон (*Python molurus*) – без проблем можна тримати на руках та переміщати з одного тераріуму в інший;
- 3) ігуана звичайна (*Iguana iguana*) - дозволяють доторкнутися до тіла та, при потребі, допомогти процесу линьки.

В планах на майбутнє планується робота по проведенню занять з іншими видами тварин, з якими сеанси тренінгу ще не проводились.

Відділ годівлі

Кузьмич Людмила**Зав.відділу годівлі**

Одним з найважливіших аспектів утримання тварин в умовах зоопарку, що забезпечує високий рівень їх благополуччя, є збалансована годівля з використанням якісних кормів. При цьому необхідно враховувати біологічні особливості видів та те, чим та як вони харчуються в природному середовищі.

Годівля тварин та видача кормів проводиться відповідно до раціонів та кормових відомостей, розроблених на базі зоопарку. При розрахунку раціонів враховується базова метаболічна потреба тварини, а також вік, маса тіла, екстер'єр, розвиток м'язів, гормональний статус, умови утримання. Крім того, враховується енергетична цінність продуктів, необхідна для нормального проходження фізіологічних процесів. Важливо, щоб раціон включав всі необхідні речовини, що дозволяє уникнути вітамінного та мінерального дефіциту. Не можна допускати як недостатню, так і надлишкову годівлю тварин, що додатково корегується контрольними годівлями.

Важливо також враховувати особливості постачання кормів, їх сезонність, кліматичні фактори.

Згідно раціонів та переліку наявних кормів, завідувачі зоологічними відділами щомісяця складають кормові відомості, де також додатково вказуються дні та періодичність видачі продуктів.

У відділі годівлі проводиться обробка та систематизація кормових відомостей, внаслідок чого формується загальна щоденна відомість видачі кормів, яка подається у відділ складського господарства.

Працівники відділу годівлі щодня зі складу отримують необхідний набір продуктів для подальшої їх обробки (очищення, миття, подрібнення). Підготовлені продукти розважують в чисту тару та відправляють по зоологічним відділам, де проводиться їх подальша підготовка для видачі тваринам.

Щодня підтримується належний санітарний стан в приміщеннях, де зберігаються та готуються корма, тара очищається та миється.

Протягом року для годівлі тварин використовували широкий асортимент кормів, як рослинного, так і тваринного походження.

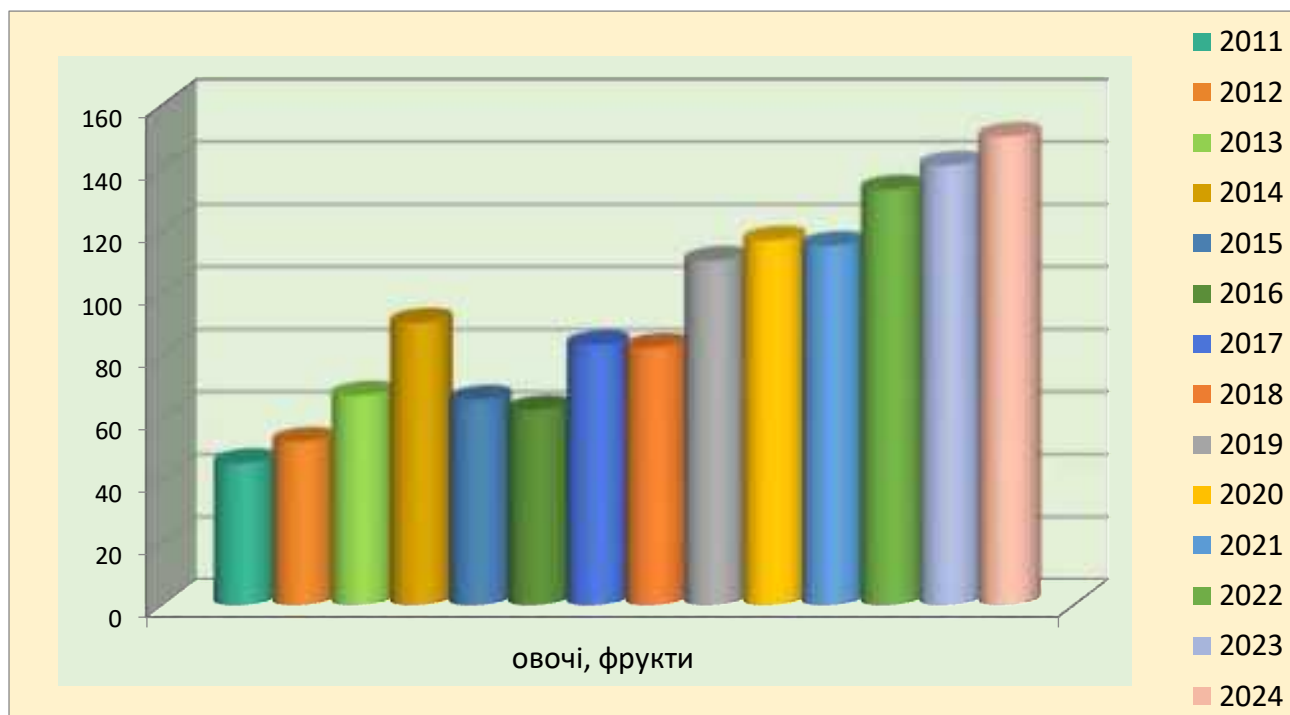
Вид корму	Витрачено кормів за 2024 рік, кг
м'ясо яловичини	16386,17
субпродукти яловичі, курячі	616,38
риба	3582,90
сухий корм для собак	431,94
консервованій корм для домашніх тварин	274,54
м'ясо курятини, кролів	2342,65
мотиль морожений	7,90
гамарус сушений	17,80
морепродукти (креветка, молюски)	6,68
гранульований корм для риб	12,30

сир м'який	1200,00
молочні продукти	7500,00
йогурт	2600,00
суха молочна суміш	10,00
яйця (курячі, перепелині)	20000 шт.
морква	35768,12
картопля	26706,99
столовий буряк	26199,36
кормовий буряк	22911,50
гарбуз, кабачок	3600,00
фрукти (банан, виноград, ківі, яблука, цитрусові, груша, хурма, абрикос, слива, персик, гранат)	10500,00
овочі (перець болгарський, помідор, огірок, капуста пекінська, салат листовий)	12600,00
овес	11319,65
пшениця	1015,37
кукурудза	1269,51
просо	418,40
соняшник	542,54
зерноsumіш для великих пауг	76,00
корм гранульований зерновий	19166,63
гранули для водоплавних птахів	146,00
гранули для приматів	520,00
гранульований корм для альпак	420,00
мюслі для коней безвівсяні	2479,00
мюслі для коней стандарт	90,00
комбікорм для кролів	425,43
комбікорм для гризунів	26,00
жом буряковий гранульований	1302,00
борошно люцерни сухе гранульоване	1232,00
крупа перлова	659,80
горох	691,35
крупа пшенична	184,60
крупа вівсяна	938,66
крупа кукурудзяна	258,20
пшоно	537,80
крупа ячмінна	12,40
сік фруктовий	76,25
сіль - лизунець	341,20
гуарова камідь	3,00
арахіс	55,45
сухофрукти	44,82
сіно	97989,25
зелена маса	12000,00
віники кормові	3716 шт.

Найбільше для годівлі тварин зоопарку використовуються корма рослинного походження. Овочеві та баштанні культури, різноманітні фрукти, ягоди, коренеплоди, зелена маса відносяться до групи соковитих кормів і є першочерговими елементами в годівлі копитних тварин, приматів, гризунів, багатьох видів птахів, деяких видів рептилій та окремих хижих тварин.

Найбільша масова частка припадає на коренеплоди - 74% (111,6 т) від загальної кількості соковитих кормів. Це, передусім, кормовий та столовий буряк, морква, картопля.

Споживання овочів та фруктів тваринами Рівненського зоопарку в 2011-2024 роках, тонни

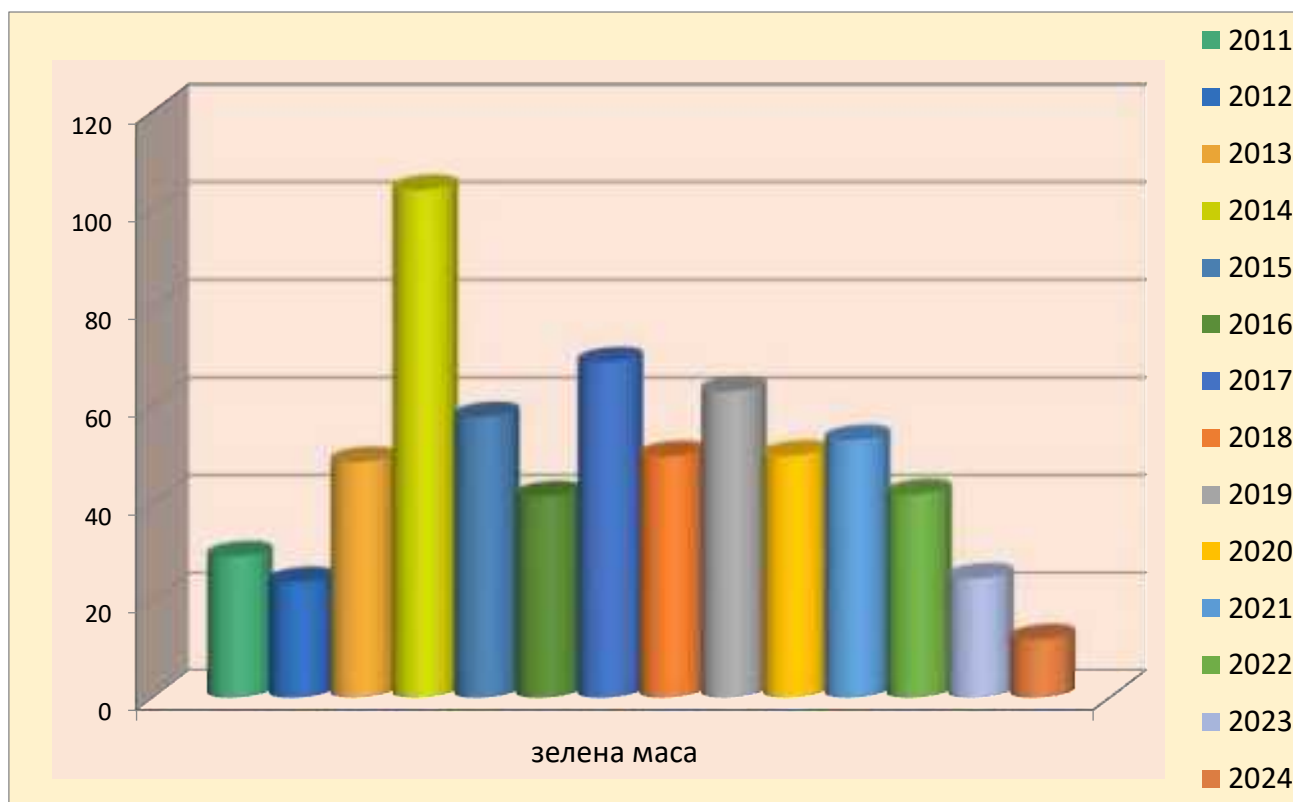
Протягом року тваринам зоопарку згодували 10,5 т різноманітних фруктів (яблуко, банан, цитрусові, виноград, персик, груша, слива, хурма, ківі тощо). Раціони доповнюються сухофруктами – родзинки, курага, фініки, яблуко.

Зелена маса – важливий елемент в годівлі рослиноїдних тварин, являє собою наземну частину трав'янистих рослин, яку згодовують в свіжоскошеному вигляді. Більша частина такого корму містить достатню кількість білка високої біологічної цінності, вітамінів та мінералів. Найбільшу цінність має польове та лугове різнотрав'я.

Нажаль, в силу різних причин, в останні роки дуже скоротилися поставки зеленої маси в зоопарк. Її замінювали сіном, незначну кількість отримували, скошуючи траву в парковій зоні зоопарку.

Грубі корми є основними у формування раціону годівлі травоядних тварин зоопарку в зимовий період. Найчастіше використовується сіно з суміші злакових трав та різнотрав'я. Перед згодовуванням сіно ретельно перевіряється, забороняється використовувати для годівлі неякісне сіно із пліснявою, брудом та поганим запахом.

Споживання зеленої маси тваринами Рівненського зоопарку в 2011-2024 роках, тонни

Крім сіна, для годівлі тварин використовуються сухі кормові віники з листяних порід дерев (верба, береза, дуб), а також свіжі гілки, як листяних, так і хвойних порід.

Страусам, приматам, гризунам та копитним тваринам раціон урізноманітнювали сублімованими трав'яними та листяними гранулами.

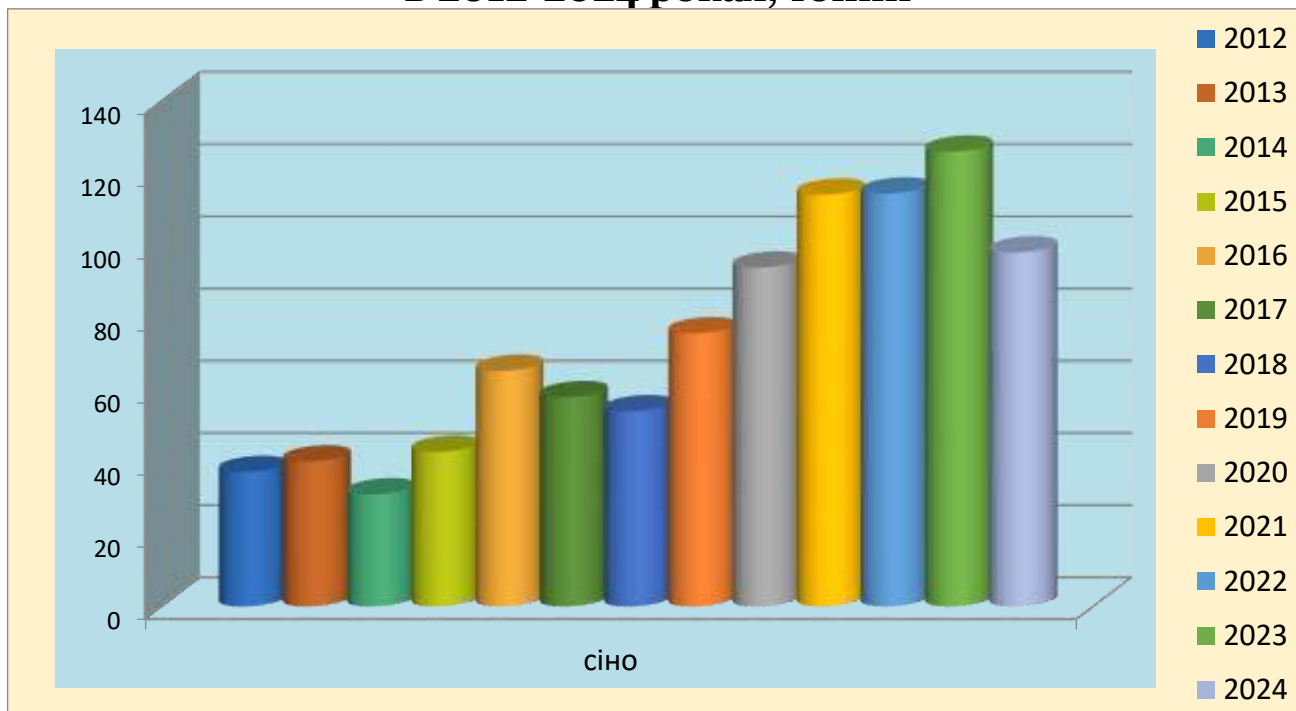
Протягом року для годівлі тварин використовували різні концентровані корми – комбікорми, зернові, крупи. Комбікорми являють собою гранули з суміші злакових культур з додаванням мінеральних речовин, мікроелементів та збагачені вітамінами.

Із зернових культур найчастіше використовується овес (11,3 т), пшениця (1,0 т), просо (0,4 т), кукурудза (1,3 т), соняшник (0,6 т).

Різноманітні крупи даються тваринам як в сухому, так і запареному чи вареному вигляді. Для покращення смакових властивостей, у відварені крупи додається мед, шматочки фруктів, м'ясо, молоко, варення – згідно технологічних карт годівлі.

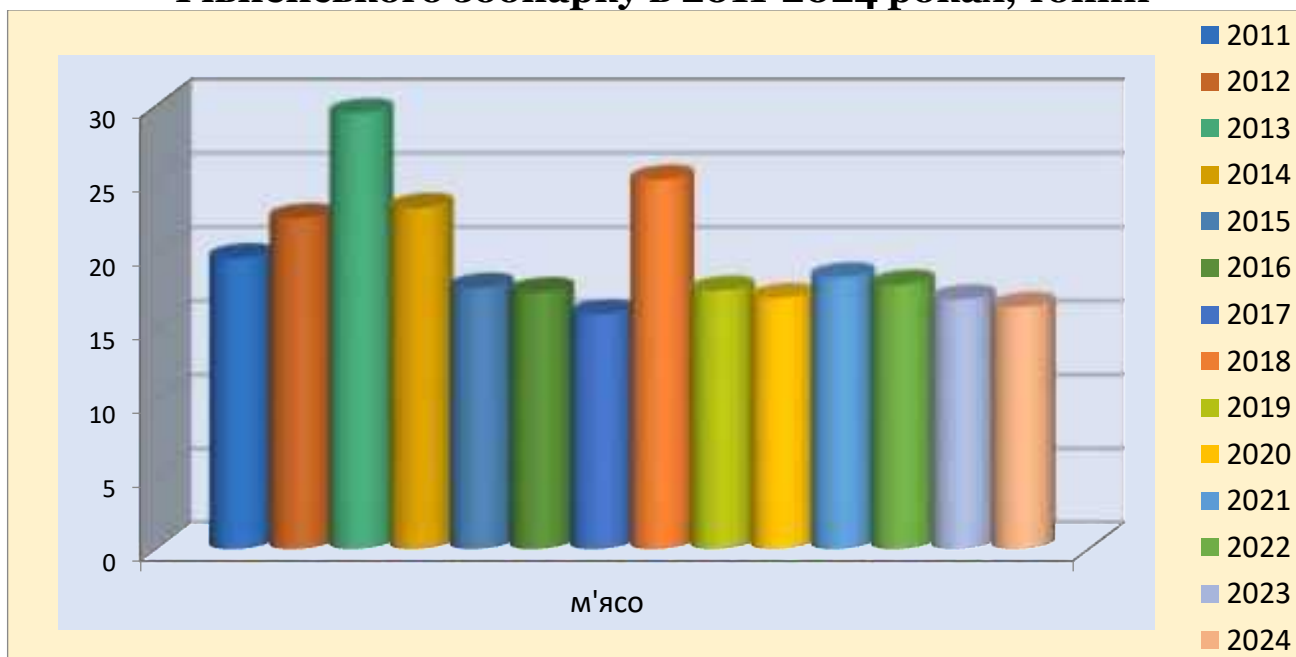
Для приматів, папуг, гризунів даються горіхи - грецький, арахіс.

Споживання сіна тваринами Рівненського зоопарку в 2012-2024 роках, тонни

Надзвичайно важливими елементами в годівлі тварин є корма тваринного походження. В різних формах вони присутні в раціонах практично всіх видів тварин і є джерелом повноцінного тваринного білку з незамінними амінокислотами, які необхідні для життєдіяльності організму, гарного фізичного стану та відмінного здоров'я.

Споживання м'яса яловичини тваринами Рівненського зоопарку в 2011-2024 роках, тонни

М'ясні корми становлять основу харчування хижих тварин. В асортимент цих кормів входить яловичина, м'ясо птиці та кролів, субпродукти (печінка, серце, курячі шлунки і т.д.).

Для хижих тварин і птахів м'ясо згодовується виключно в сирому вигляді, заморожене - попередньо розморожується, для приматів та гризунів – відварюється або обливається окропом. В залежності від харчування в природі та фізіології травлення, м'ясо тваринам дається шматками різного розміру з кісткою або без.

Протягом року було згодовано 16,4 т яловичини, 2,3 т м'яса птиці і кролів, 0,6 т субпродуктів.

Риба - багатий повноцінним білком, легко-перетравлюваний, з високою кормовою цінністю корм, який використовується, як для повністю рибоїдних (пелікани, баклани), так і для багатьох інших видів птахів та тварин. Використовуються як річкові, так і морські види риб. Дається в сирому розмороженому вигляді (крім приматів та лабораторних гризунів, для яких риба приварюється). Протягом року було згодовано 3,6 т риби.

Дещо в меншій мірі використовуються інші корма тваринного походження: яйця (курячі, перепелині), м'який сир, молоко, йогурт, морепродукти (креветка, мідія, кальмар), консервованій корм для домашніх тварин, мотиль, артемія, сушений гамарус.

Надзвичайно важливим елементом для годівлі багатьох видів тварин є, так звані, живі корма, які згодовуються цілими тушками, і є незамінним джерелом поживних та біологічно активних речовин, кісток, нутрощів, вмістимості кишково-шлункового тракту, що позитивно впливає на процес травлення у тварин. Кормовими культурами зоопарк забезпечує себе сам, вирощуючи їх у віварії (щур лабораторний, миша лабораторна, свинка морська, кріль домашній) та в інсектарії (7 видів тарганів, цвіркун, великий та малий борошняний хрущак). Вони необхідні для харчування, в першу чергу, амфібій та рептилій, а також дуже корисні для птахів, хижих тварин і приматів. Згодовування цілих тушок (із зовнішніми покривами та внутрішніми органами) позитивно впливає на поведінку тварин, наближуючи їхнє харчування до природного.

Багатьом тваринам на постійній основі дається сіль-лизунець та лизунець, збагачений мікроелементами та вітамінами, що компенсує недостачу цих важливих компонентів в кормах. Приматам родини Ігрункових щодня дається гуарова камідь – замінник камеді, яку вони споживають в природному середовищі.

Науково-просвітницький відділ

Патій Мирослава

Зав. науково-просвітницького відділу

2024 рік видався доволі активним та насиченим. Зважаючи на два роки війни, яка триває, суворі правила дотримання безпеки та певні обмеження наклали відбиток на все, що здійснювалося в цей час. На фоні повітряних тривог та ракетних атак, будь-які заходи для населення завжди мали інформативне підкріплення про актуальний стан безпеки та наявності місця для укриття. Відбувались екскурсії для дітей та дорослих ВПО, розширилась співпраця із закладами лікування та реабілітації Захисників, які мають проблеми із здоров'ям після участі у військових діях.

В 2024 році діяльність відділу була спрямована на такі сфери:

- 1) організація масових заходів, освітніх та розважальних акцій від закладу для населення задля їхнього комфортного перебування та відпочинку;
- 2) здійснення різноманітного роду екскурсій для широкого загалу відвідувачів (школярів, дітей-сиріт, дорослих, військових на реабілітації тощо);
- 3) проведення показових годівель тварин та збагачення середовища їх мешкання;
- 4) взаємодія та співпраця із ЗМІ шляхом висвітлення важливих новин та цікавих подій, які заплановані чи відбувалися в зоопарку;
- 5) розробка дизайну, макетів та друк різноманітної поліграфічної продукції, оновлення етикетажу, розміщеного на території закладу;
- 6) виклад та розповсюдження відомостей про щоденне життя установи на сторінках соціальних мереж зоопарку;
- 7) оформлення, декорування, наповнення елементами сезонних фотозон, куточків та зон відпочинку відвідувачів по території закладу;
- 8) поширення відомостей про Програму опіки над тваринами задля залучення нових учасників, співпраця із діючими опікунами;
- 9) поповнення фото- і відео- архівів зоопарку світлинами й відео сюжетами про мешканців та події в закладі;
- 10) взаємодія з АЗУ в аспектах наукової роботи.

Тематичні заходи та акції.

Усі масові заходи та дійства, які проводяться в зоопарку, спрямовані на пропагування питань захисту тварин, збереження світу природи, а також забезпечення для містян і гостей міста культурного дозвілля та відпочинку на території закладу. За роки проведення заходи стали загальнознаними й користуються доволі значною популярністю в населення. Не лише постійні відвідувачі, а й гості міста із задоволенням їх відвідують, виявляючи бажання завітати на всі наступні також, а це – ознака позитивного іміджу зоопарку.

Завдяки стійкості ЗСУ, утримування лінії фронту й дотримання безпеки по місту та області, протягом року заклад мав змогу організовувати масові заходи та тематичні дні. Зокрема було проведено:

- 1) Відкриття сезону та випуск врятованих кажанів у природне середовище – 31 березня;
- 2) День тапіра – 28 квітня;
- 3) День черепахи – 26 травня;
- 4) День захисту дітей – 1 червня;
- 5) День домашніх тварин – 30 червня;
- 6) Всесвітній тиждень зоопіпера – з 23 по 25 липня;
- 7) День котячих тварин – 11 серпня;
- 8) Еколого-освітній захід «Загадковий світ рукокрилих» - 22 вересня;
- 9) Культурно-етнографічне свято «Гарбузовий фестиваль» - 12 та 13 жовтня;
- 10) «Резиденція Святого Миколая в зоопарку» - з 6 по 13 грудня.

Також зоопарк прийняв участь в загальноміській толоці в рамках всеукраїнської акції з благоустрою «За чисте довкілля» (10 квітня) та екологічній акції до Всесвітнього дня прибирання (20 вересня).

Зважаючи на аномально теплу березневу погоду, мабуть, вперше за історію зоопарку відкриття експозиційного сезону відбулося на місяць раніше. Цьогоріч воно співпало з поверненням у природу врятованих кажанів. Тварини перебували на зимівлі та під доглядом працівників філії Українського центру реабілітації рукокрилих, що знаходиться у Рівненському зоопарку. День подарував гостям закладу можливість завітати на показові годівлі мешканців зоопарку, погодувати кажанів, почути цікаві факти про них та допомогти їм полетіти в своє звичне середовище існування. Найменші ж відвідувачі брали участь у веселих розвагах та забавах. Майже літня погода та затишок весняного зоопарку залишили в серцях гостей теплі спогади.

Щорічний тематичний захід День тапіра відкрив свої цікавинки та секрети для гостей зоопарку про світ цих дивовижних мешканців. Учасники дізнались про особливості догляду за тапірами, здобули новий досвід у виготовленні засобів для збагачення середовища, проявили свою фантазію і таланти в приготуванні смаколиків для тапірів рівнинних, перевірили свої знання у вікторині та отримали подарунки на згадку.

Із жвавим завзяттям, веселим настроєм, захоплюючими емоціями відбувся захід "День черепахи". Відвідувачі, які завітали до закладу дослідили цікавинки і таємниці найдавніших рептилій світу, навчилися основ догляду за черепашками, помірялися силами на знання та логіку в інтелектуальних змаганнях, а також отримали порцію позитиву від участі в черепашиних перегонах.

Кожного року 1 червня в День захисту дітей зоопарк організовує для малечі святкові дійства. На юних гостей чекало багато сюрпризів, радості,

запального настрою, веселощів, подарунків та позитиву від мешканців зоопарку. За ініціативи благодійного фонду Віктора Шакирзяна до зоопарку завітали також дітки загиблих Героїв. Вони відвідали мешканців закладу, взяли участь в показових годівлях тварин, святковій розважальній програмі та побували в Дино Парку.

Традиційне свято "День домашніх тварин" видалось доволі насиченим, але сповненим позитиву та гарних вражень. Учасники познайомилися із "домашніми" мешканцями, навчилися різних цікавинок, покуштували апетитних смаколиків, дослідили багато нового, спробували себе в ролі ковбоїв, помірялися силами за першість у змаганнях та здобули на згадку призи.

На третій тиждень липня щороку припадає Всесвітній тиждень зоопіпера – який вшановує відданість, наполегливу працю доглядачів зоопарків по всьому світу. Вони забезпечують здоров'я та благополуччя незліченних тварин, навчаючи громадськість та сприяючи зусиллям щодо збереження, тому Рівненський зоопарк також підтримує цю ініціативу і проводить для відвідувачів особливого роду екскурсії про внутрішнє життя закладу. Цьогоріч тиждень відзначався з 21 по 27 липня. Учасники екскурсій побували в найзагадковіших куточках зоопарку, недоступних для звичайного відвідування, занурилися в захоплюючий світ природи, з енергією та позитивом здобували знання про пухнастих підопічних, спостерігали особливості догляду за тваринами, брали участь в годуванні й піклуванні за звірями, вчилися берегти унікальний світ фауни, а ще - отримали масу неймовірних емоцій та вражень від спілкування з мешканцями зоопарку.

Ще один тематичний захід - "День котячих тварин" став чудовою нагодою для гостей закладу дізнатися більше про неймовірний світ котячих тварин, провести час у веселій та пізнавальній атмосфері, отримати порцію позитиву, нових вражень, приємних сюрпризів та подарунків на згадку.

Еколого-освітній захід «Загадковий світ рукокрилих» розвінчував міфи для учасників про "страшних і кровожерливих нічних монстрів", натомість проливаючи світло на життя неймовірних та корисних істот цієї планети – рукокрилих. Відвідувачі зоопарку завітали на показові годівлі нільських криланів, дізналися цікаві та неочікувані факти про кажанів, позбувалися страхів і фобій, знайомившись з мешканцями та роботою філії Українського центру реабілітації рукокрилих, яка діє в зоопарку, взяли участь в інтелектуальному змаганні на знання та логіку, і звичайно ж - отримали сувеніри на згадку.

Теплою атмосферою осіннього затишку, цікавинок та неймовірних яскравих барв зустрічав гостей зоопарк під час «Гарбузового фестивалю». Це оригінальний фольклорно-етнографічний захід, який покликаний забезпечити культурне дозвілля для населення, надати змогу для

дорослих та дітей відпочити на лоні природи, поспілкуватись з мешканцями зоопарку, скуштувати традиційні осінні ласощі, сприяти збереженню традицій, багатства культурної спадщини шляхом залучення до участі в різноманітних майстер-класах, виховуючи в підростаючого покоління любов до природи та цікавість до українських традицій.

«Резиденція Святого Миколая в зоопарку» дарувала свою гостинність для малят у грудні. Дитячі посмішки, щасливі личка, святкова програма із сюрпризами та подарунками наповнювали серця натхненням. Дійство проходило із дотриманням усіх вимог та правил безпеки на випадок повітряних тривог, атак, також з використанням місця для укриття.

Показові годівлі.

Збагачення середовища мешкання тварин.

Сучасні зоопарки виконують важливу місію: вони не лише демонструють тварин, але й активно працюють над їх збереженням, науковими дослідженнями та екологічною просвітою. Ефективними інструментами для досягнення цих цілей є показові годівлі та збагачення середовища мешкання тварин, які поєднують освіту, розваги та турботу про тварин.

З настанням потепління в зоопарку збільшується кількість відвідувачів, і заходи такого роду стають ще більш актуальними. Щоб наші гості могли дізнатися відомості про годівлі та заздалегідь запланувати похід до зоопарку, ми розміщуємо анонс на офіційному сайті Рівненського зоопарку, сторінках Facebook, Instagram та на касі закладу з усією необхідною інформацією.

З самого ранку в зоопарку можна побачити чималу кількість людей, які зацікавлено чекають початку показових годівель, щоб дізнатися більше цікавої та пізнавальної інформації про різноманітний та загадковий світ дикої природи. Дійство проходить у різних куточках зоопарку в певні години, що дає можливість познайомитися з декількома видами тварин. Годівлі відбуваються за допомогою зооперів, які завчасно допомагають підготувати все необхідне, а також екскурсовода, який запрошує гостей до вольєра чи оглядового майданчика розпочинаючи свою розповідь зі знайомства відвідувачів з видом тварини. В ході годівлі можна почути інформацію про природне середовище тварин, спосіб їхнього життя, звички харчування, характер та багато цікавих фактів з життя мешканців зоопарку.

Нерідко на показових годівлях відвідувачам дозволяють погодувати представників деяких видів тварин під наглядом працівників, наприклад: дати з рук зелені гілки чи кормові віники верблюдам двогорбим, козам чи вівцям - заздалегідь нарізані овочі, кинути рибу пеліканам. Все це викликає багато захвату та позитивних емоцій, а також дає незабутній досвід для дітей та дорослих.

Протягом року для відвідувачів Рівненського зоопарку було проведено 97 показових годівель для таких видів тварин: гуанако, павіани гамадрили, нігерійські карликові кози, верблюди двогорбі, лемури котячі, піраньї, паку темні, скати моторо, носухи звичайні, марабу африканські, саймірі білячі, тигри амурські, мангобеї чорні, мангобеї червоноголові, лами, сервали, капуцини бурі, пелікани рожеві, сурікати, альпаки, леопарди амурські, пекарі ошийникові, антилопи гну білохвості, папуги монахи (Каліта), страуси африканські, каракали, черепахи шпорonosні, коні гуцульської породи, ари синьо-жовті, ари зеленокрилі, павіани гаадрили, тапіри рівнинні, крилани нільські, паки, кінкажу, лінивці двопалі, лемури варі чорно-білі, еноти-полоскуни, пуми, рисі європейські, леви африканські, худоба шотландська, олені шляхетні, зебу, яки домашні, барани гривисті, ватуссі, осли домашні, капібара, черепаха кайманова, кінь Пржевальського.

Одним із викликів утримання тварин у зоопарку є забезпечення їхньої активності та психологічного здоров'я. У природі тварини самотужки займаються пошуком їжі, захистом від хижаків, соціальними взаємодіями. У неволі ці виклики часто відсутні, що призводить до нудьги, пасивності або стресу. Збагачення середовища допомагає компенсувати ці фактори. Додавання різноманітних фізичних елементів для гри та маніпуляцій, використання різних запахів, нестандартна подача корму у вигляді головоломок або схованок, дозволяють тваринам задіювати природні інстинктивні дії, які є важливими для їхнього благополуччя в умовах неволі. Людям до вподоби спостерігати за мешканцями зоопарку навіть на відстані: те, як тварини проявляють свої інстинкти та реагують на різного роду збагачення. Саме тому, ми намагаємося фільмувати такі моменти, робити цікаві світлини та позитивні відеоролики для архіву закладу, а також викладаємо фото та відеоматеріал у мережі Інтернет.

Екскурсії.

Одним з найцікавіших форматів знайомства відвідувачів з мешканцями зоопарку є екскурсії. Екскурсійна діяльність в зоопарку має чимало переваг: вони надають можливість дізнатися багато нового про різні види тварин та їхню поведінку. Відвідувачі можуть отримати глибше розуміння екологічних проблем і важливість збереження природи. Це відмінний спосіб провести час на свіжому повітрі, активно відпочити і насолодитися природою.

Екскурсовод відіграє важливу роль у наданні відвідувачам змістовної та цікавої інформації. Він допомагає розкрити поведінкові та біологічні аспекти життя тварин, комунікує з екскурсантами, а також намагається створити емоційний зв'язок між відвідувачами та тваринами. Важливо, що гіді не лише передають знання, але й навчають поважати природу та правильно взаємодіяти з нею.

Рівненський зоопарк пропонує різноманітні види екскурсій: оглядові, тематичні, комбіновані, які можуть бути адаптовані під різні інтереси та вікові категорії. Оглядові екскурсії – це класичні прогулянки з екскурсоводом, під час яких відвідувачі отримують загальну інформацію про зоопарк, знайомляться з основними видами тварин та дізнаються цікаві факти про їхнє життя. Така екскурсія зазвичай охоплює найбільш популярні частини зоопарку. Мандрівку найчастіше замовляють вчителі шкіл для дітей різної вікової категорії. Приємно тішить той факт, що на екскурсії до зоопарку приїжджають не лише місцеві жителі, а й діти та дорослі з різних регіонів країни.

Не менш цікавими та популярними є тематичні екскурсії, які дають можливість нашим гостям зануритися в неймовірний світ природи. Такого роду мандрівки проводяться в зоопарку під час масових заходів та тематичних днів, присвячених певним видам тварин і їхньому захисту. Наприклад, екскурсія до «Дня копитних тварин» - прогулянка присвячена ознайомленню з цілим рядом різних видів копитних тварин, їхнім способом життя, особливостями харчування та роллю в природі. Також протягом року гості закладу в супроводі екскурсовода мали можливість приєднатися до прогулянки завітавши на: «День котячих тварин», «День тапіра», «День черепахи» тощо.

Комбіновані екскурсії - ще один вид екскурсій, що займають особливе місце, та є цікавими не лише для дітей шкільного віку, а й для цілих родин. Вони дають змогу відвідувачам не тільки спостерігати за тваринами, а й доторкнутися до їхнього дивовижного світу через різні форми взаємодії. Для прикладу, сюди можна віднести особливого роду прогулянки для учасників по місцях закладу, які зазвичай для них недоступні – екскурсії до Всесвітнього тижня зоокіпера, що користуються неабиякою славою. Така подорож зоопарком включає в себе оглядову екскурсію з інтерактивними частинами, де можна погодувати або погладити тварин під наглядом співробітника зоопарку. Гості закладу можуть побачити, як доглядають за тваринами, дізнатися про роботу ветеринарів чи кіперів, спробувати себе в їхній ролі. Все це дає можливість дізнатися більше про догляд за тваринами та усвідомити важливість цієї професії. А завдяки проведенню часу у формі прогулянки, яка чергується активними етапами виконання цікавих завдань, учасники отримують максимум вражень, позитивних емоцій та знань в легкій, не перевантаженій формі.

Важливими та потрібними є безоплатні екскурсії, що відбуваються на благодійній основі. Ми залюбки зустрічаємо і проводимо мандрівки територією закладу для особливої категорії гостей: дітей-сиріт, дітей із патронатних сімей, які позбавлені батьківського піклування, діток загиблих військовослужбовців, відвідувачів з особливими потребами тощо. Відділ активно співпрацює з психологами й реабілітологами

місцевих лікарень та госпіталів задля організації прогулянок для військових, що проходять реабілітацію в медичних установах. Такі прогулянки на повітрі, серед різноманіття мешканців зоопарку сприяють соціальній адаптації та дарують позитивні емоції, які так важливі для наших захисників, тому вони охоче приїжджають до зоопарку за позитивними враженнями та емоціями.

У 2024 році, для відвідувачів зоопарку було проведено 58 екскурсій (з них 15 на благодійній основі).

Поліграфія.

Для кращої взаємодії із відвідувачами закладу, активно використовується різноманітна поліграфічна продукція. Вона слугує допоміжним елементом регламентації дотримання правил поведінки, орієнтування на території зоопарку, інформаційного супроводу щодо ознайомлення із світом природи, мешканцями зоопарку, сприяє швидкій передачі даних, допомагає яскраво популяризувати заклад, полегшує роботу внутрішньої комунікації для працівників, підвищує ефективність рекламних зв'язків установи із громадськістю тощо.

Протягом року в сфері поліграфії був зроблений акцент на заміну інформаційних табличок, що втратили свою придатність, створення нових макетів табличок для тварин, які поповнили колекцію зоопарку, друк табличок і наклейок для популяризації Програми опіки над тваринами та нових благодійників, які доєдналися до неї. Загалом було надруковано 78 одиниць наклейок і табличок, які підлягали оновленню.

Значна кількість продукції друкувалась із рекламною метою (запрошення на безоплатне відвідування зоопарку та Екзотаріума, фірмовий штамп, друк настільних перекидних календарів, наклейки на паркан для оновленої парковки), а певна частина – для внутрішнього користування закладу (відомості на видачу кормів, річні звіти, сезонний одяг: футболки, головні убори, куртки з логотипом для працівників тощо).

Художньо-естетичне оформлення.

Задля доповнення затишної атмосфери, яка панує в зоопарку, використовуються різноманітні елементи й деталі, які додають особливого колориту та акцентів навколишньому простору. Все це створює гармонійну композицію, яка викликає відчуття комфорту та бажання у відвідувачів приходити знову.

Щороку територія закладу поповнюється новим і цікавим стилізованим оздобленням. В зоопарку здебільшого використовуються природні матеріали в облаштуванні експозиційної зони та місць відпочинку (деревина, каміння, мотузки з природного волокна, кокосова сітка, тканини, мішкови́на, стрічки тощо). Також освіжаючим доповненням є мох, в'юнкі види рослин (дикий виноград).

Великим попитом та увагою відвідувачів користуються сезонні фотозони, де гості полюбляють зупинитись, щоб зробити світлини на згадку про відвідування закладу. Про це свідчать фотознімки в соціальних мережах, де люди відмічають зоопарк, пишуть позитивні відгуки про свій вдалий відпочинок, діляться враженнями про ті локації зоопарку, які найбільше приємно вразили.

Протягом 2024 року працівниками відділу було зроблено низку цікавих доробків:

- дерев'яні круглі картини із оригінальними зображенням тварин, які доповнили подібну колекцію на дитячому майданчику;
- для пасхальної тематики фотозон було оздоблено різними орнаментами страусині яйця та декілька великих підвісних писанок із пластику;
- різнобарвна колекція птахів із пінопласту поповнилась новими екземплярами;
- нанесено малюнки та орнаменти на декоративні дерев'яні палиці в африканському стилі, які прикрасили куточки зоопарку на африканську тематику;
- для різноманітних масових заходів було виконано розпис ряду різних виробів для декору та прикрашання (ростові дерев'яні корівки та кактуси, великий гарбуз-фотозона із пластику, колекція гарбузів із пінопласту, дерев'яні іграшки на ялинку у вигляді звірят, колекція сніговиків із дерева на ялинку, сніжинки із картону, вирізані будиночки із картону, колекція сніжинок із пінопласту, великі святкові кулі із новорічного дощичку).

Також здійснювалось нанесення візерунків на будиночок вольєру пекарі ошийникових, оздоблення орнаментами сміттєвих урн на території зоопарку, а також виконання ряду робіт господарського спрямування (фарбування вольєрів, дерев'яних основ для інформаційних табличок по видах тварин тощо).

Зв'язки із засобами масової інформації.

Життя та робота зоопарку завжди нерозривно взаємопов'язані співпрацею із ЗМІ. Зовнішні комунікації важливі для закладу. Вони допомагають підтримувати зв'язки із громадськістю, налагодженими шляхами передавати конкретну та перевірену інформацію, утримуючи увагу соціуму в курсі новин та важливих подій.

Мас-медіа відслідковують інформацію, яку зоопарк поширює в соціальних мережах та на своєму сайті, миттєво реагуючи для висвітлення цікавих подій, запланованих дійств чи буденних звісток із установи. Зважаючи на масштабність подій чи новин, які відбуваються в зоопарку, до закладу приїжджають не лише місцеві репортери, а й регіональні та з центральних, великих медіа, що містить момент популяризації закладу шляхом більшої аудиторії перегляду новин, які транслуються.

В 2024 році увага репортерів була прикута до висвітлення свіжих новин, певних сезонних подій та явищ в зоопарку: нові тварини, поява малят в мешканців закладу та догляд за ними, масові заходи, питання екологічної проблематики місцевої фауни, відвідування населенням зоопарку, сезонні акції й пропозиції для гостей установи, умови та особливості утримання звірів у різні пори року тощо.

Опікунство.

Тема збереження природи та допомоги тваринам залишається дуже актуальною. Програма опіки над тваринами – це двостороння співпраця між зоопарком та благодійниками, які допомагають закладу, надсилаючи фінансову підтримку для його мешканців. Цей проєкт започаткований в 2014 році, і за роки своєї дії здобув зацікавленість та визнання від населення. Учасником Програми може стати будь-яка фізична чи юридична особа, яка хоче творити добрі справи та виявить бажання взяти під свою опіку обраного виду тварину чи певну їх кількість. Завдяки існуванню даного проєкту заклад має більше фінансових можливостей дбати про звірів, щоб забезпечити їм покращені умови утримання, харчування, вет. лікування.

Факт опікунства здійснюється на підставі Договору, укладеного та підписаного обома сторонами. Вартість внеску опікуна ґрунтується на вартості добового раціону конкретного виду тварин. Перелік звірів, які ще не мають опікуна вказано на сайті Рівненського зоопарку: www.zoopark.rv.ua (розділ: «Проекти»_ «Тварини для опіки»). Зоопарк сприяє популяризації справ благодійності завдяки інформаційному висвітленню через мережу Інтернет (соціальні мережі, сайт закладу), а також самостійно займається створенням, друком та розміщенням таблички біля вольєру тварини, якою опікуються. Це свого роду гарна рекламна акція для самих благодійників. Відвідувачі установи також з небайдужістю реагують на такі добрі справи та виявляють бажання долучитися до Програми.

Благодійники активно цікавляться своїми підопічними, часто відвідують їх, що помітно в журналі обліку відвідування опікунів, знімають позитивні та кумедні відеоролики про життя своїх улюбленців, беруть участь у святкових заходах та Днях тварин, що також вносить позитивний елемент в існування Програми опіки над тваринами та її пропагування.

В 2024 році до Програми опіки над тваринами долучились 20 учасників, з них – 9 фізичних та 11 юридичних осіб. Незвичним фактом є те, що деякі з опікунів, які доєднались, стали не лише місцеві мешканці, а також жителі інших міст – Львова та Чернівців. Це гарний показник популяризації закладу та його позитивного авторитету.

Зоопарк в мережі.

Соціальні медіа відіграють в людському житті значну роль. Завдяки можливості швидко передавати та отримувати інформацію, користувачі щодня активно використовують мережу Інтернет. Це накладає відбиток на потреби та вимоги сучасних інформаційних комунікацій в цілому.

Зважаючи на це, Рівненський зоопарк застосовує щодня в своїй роботі інтернет ресурси для повної, доступної та розгорнутої взаємодії із громадськістю - офіційний сайт, сторінки Facebook та Instagram:

www.zoopark.rv.ua www.facebook.com/Rivnezoo www.instagram.com/zooparkrivne

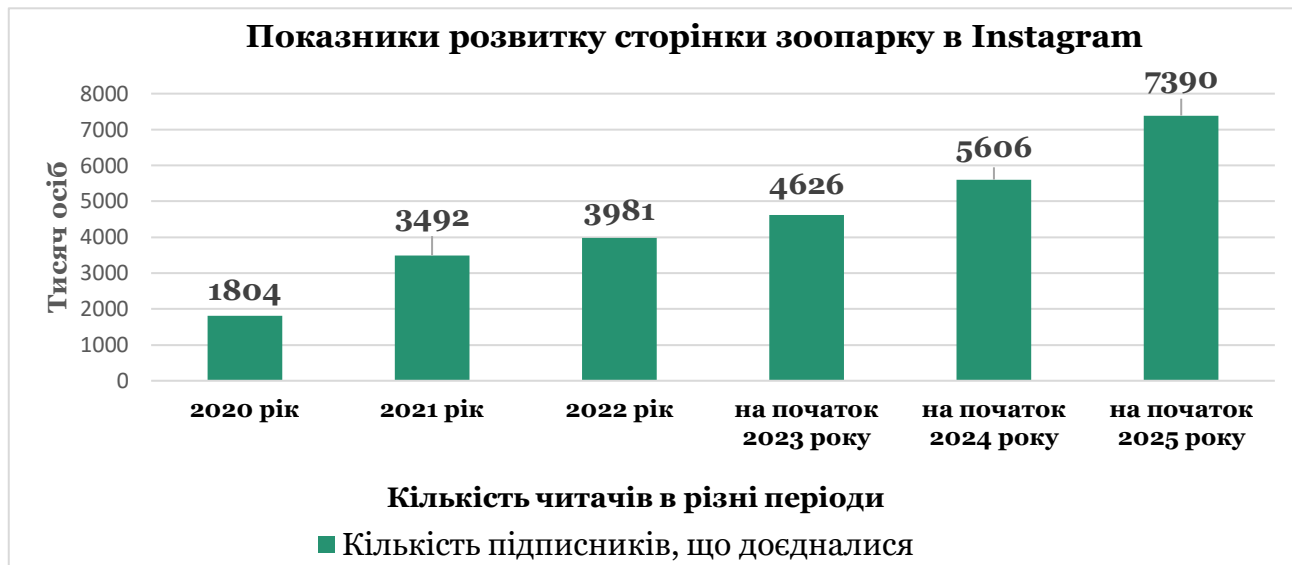
Усі важливі та необхідні для користувачів дані згруповані по розділах на офіційному сайті зоопарку. На сайт поступово вносяться зміни щодо його структури та інтерфейсу у відповідності до нових сучасних потреб та зручності користування.

Неможливо уявити соціальні мережі без яскравого та інформативного наповнення. На інтернет сторінках закладу завжди можна знайти актуальні відомості про режим роботи, вартість квитків, впровадження певних змін, анонси запланованих заходів та свят, свіжі новини із щоденного життя зоопарку, неймовірні історії про мешканців, відео сюжети розважальної та природоохоронної тематики, цікаві факти про світ природи й тварин, яких можна побачити в закладі, фотозвіти з проведених свят, зустрічі-прогулянки з військовими, що перебувають на реабілітації та відвідують зоопарк за особливим запрошенням, учасники Програми опіки над тваринами, правила поводження з тваринами місцевої фауни, сезонні світлини зоопарку та його мешканців, вільні вакансії працевлаштування в закладі, публікації подяк щодо підтримки та допомоги зоопарку тощо.

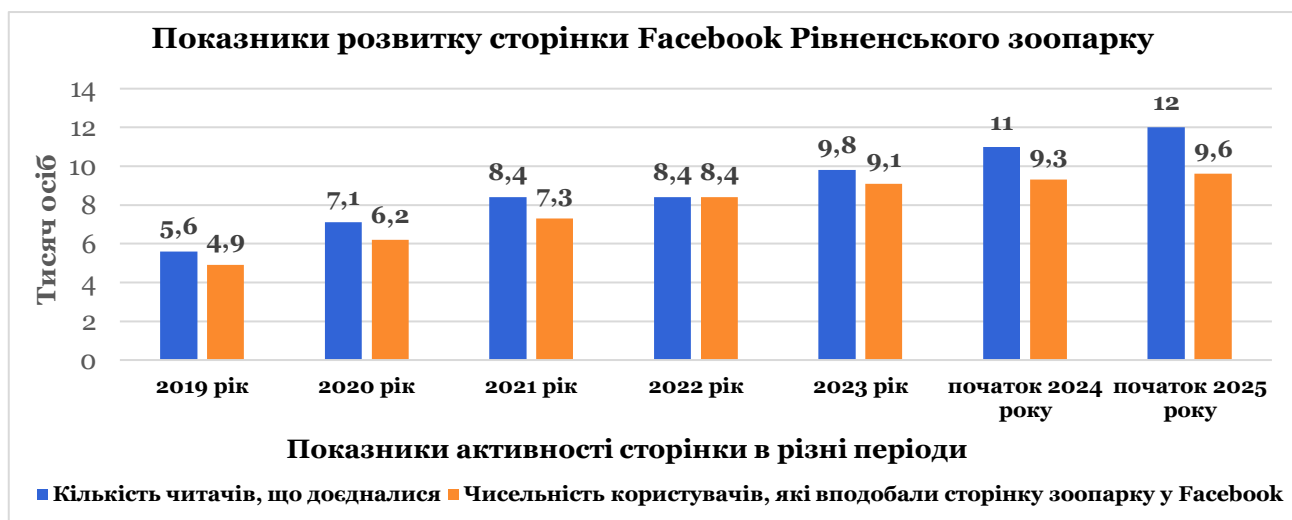
Для підписників готуються різні тести, пізнавальні конкурси, вікторини на кмітливість, загадки про улюбленців закладу, де потрібно віднайти або обрати вірну відповідь, різного роду опитування тощо. Також на всіх ресурсах наявна інформація про роботу закладу, вартість вхідної плати, заплановані масові заходи, контактні дані для швидкого зв'язку, які розподілені по певних інформаційних блоках.

Розважальним та легким для сприйняття контентом наповнена сторінка зоопарку в Instagram. Користувачі, які підписані на зоопарк щодня мають нагоду почерпнути щось цікавеньке про заклад та його мешканців, гортаючи сторіс - швидкі історії із світлинами чи відео, переглядаючи дописи. Прихильники сторінки активно реагують на викладену закладом інформацію, залишаючи вподобання, коментарі, багато позитивних смайлів, надають поширення для дописів та сторіс. Більшість людей долучаються після перегляду опублікованих закладом відео Reels (Рілс) – медіа короткої форми, які потрапляючи в загальний каталог роликів від різних користувачів з усіх куточків світу, привертають увагу користувачів, і залучають їх підписатися на сторінку зоопарку.

Статистичні дані свідчать про постійний ріст сторінки та продуктивне збільшення аудиторії. Аналізуючи ці показники, можна зробити висновки, наскільки людям до вподоби той контент, який викладається публічно, скільки користувачів доєдналися, та в перспективі майбутнього стануть відвідувачами зоопарку.

Ще одним потужним інструментом для обміну інформацією із населенням є соціальна мережа Facebook. Для її повноцінного використання та якісного функціонування потрібно враховувати багато різноманітних факторів, які мають вагомий вплив: тип контенту, достовірність та прозорість інформації, час викладення постів, якість та яскравість опублікованих даних, співпраця з іншими групами та спільнотами схожого типу, активно взаємодіяти з аудиторією, організовувати цікавий інтерактивний контент, задіювати матеріали, які заохочують підписників до дії (залишати вподобайки, написання коментарів, поширення дописів) тощо. Сторінка зоопарку поповнюється новими користувачами, що свідчить про ріст та розвиток, збільшується кількість реакцій, взаємодій та популярності закладу.

Доволі звичним явищем є постійний контакт із аудиторією. Всебічна взаємодія відбувається завдяки великій кількості функцій, можливостей реагувати на інформацію, яка публікується закладом. Користувачі щоденно слідкують за новинами на сторінках установи. Це можна простежити за допомогою помітної активності аудиторії, кількості реакцій на дописи, їх поширення, наявності коментарів, повідомлень, які люди залишають для зоопарку – від уточнення графіку роботи, вартості квитків, дат проведення різних заходів, консультацій з питань доїзду, погодних умов, певних нюансів для комфортного відвідування зоопарку. – до різноманітних пропозицій щодо тварин, допомоги у різних сферах та перспектив співпраці. Досвід спілкування з підписниками показує, що люди проживають в інших регіонах та областях, але натхненні красою закладу через перегляд опублікованої інформації, зацікавлені його роботою, симпатичними мешканцями, приїжджають до закладу в пошуку приємних емоцій та позитивних вражень, долаючи значні відстані.

Також підписникам до вподоби певна прозорість викладу, точність і доступність даних, можливість швидко отримати зворотну відповідь, поділитися враженнями, ідеями розвитку, зауваженнями щодо обслуговування тощо. Люди активно сприймають опубліковану закладом інформацію, залишаючи вподобання, коментарі, надають поширення для дописів та сторіс. Наскільки зоопарк подобається відвідувачам можна прослідкувати, коли після візиту вони публікують фото на своїх аккаунтах, відмічаючи зоопарк, діляться відгуками про свої враження, пишуть слова подяки працівникам за їхню роботу, залишають побажання та ідеї - це також позитивний показник взаємодії та контакту з аудиторією сторінок.

В планах на майбутнє - здійснювати подальшу реорганізацію офіційного сайту закладу, використовувати нові способи й методи, щоб підтримувати інтерес користувачів, підвищувати свій рейтинг та залучати нових підписників (майбутніх відвідувачів закладу в цілому), впровадити онлайн-трансляції для інтернет користувачів, відновити попередньо задіяні рубрики («Запитай у спеціаліста», «Тварина тижня») та організувати нові – легкі для сприйняття, цікаві для дорослих і дітей, створювати відео ролики оновленого формату, запускати на сторінках соціальні опитування, тестові та інтелектуальні завдання, конкурси на кмітливість, створювати пости пізнавальної та природознавчої тематики, які відкриють користувачам більше знань про світ природи, навчать людей любити і захищати її.

Наукова робота.

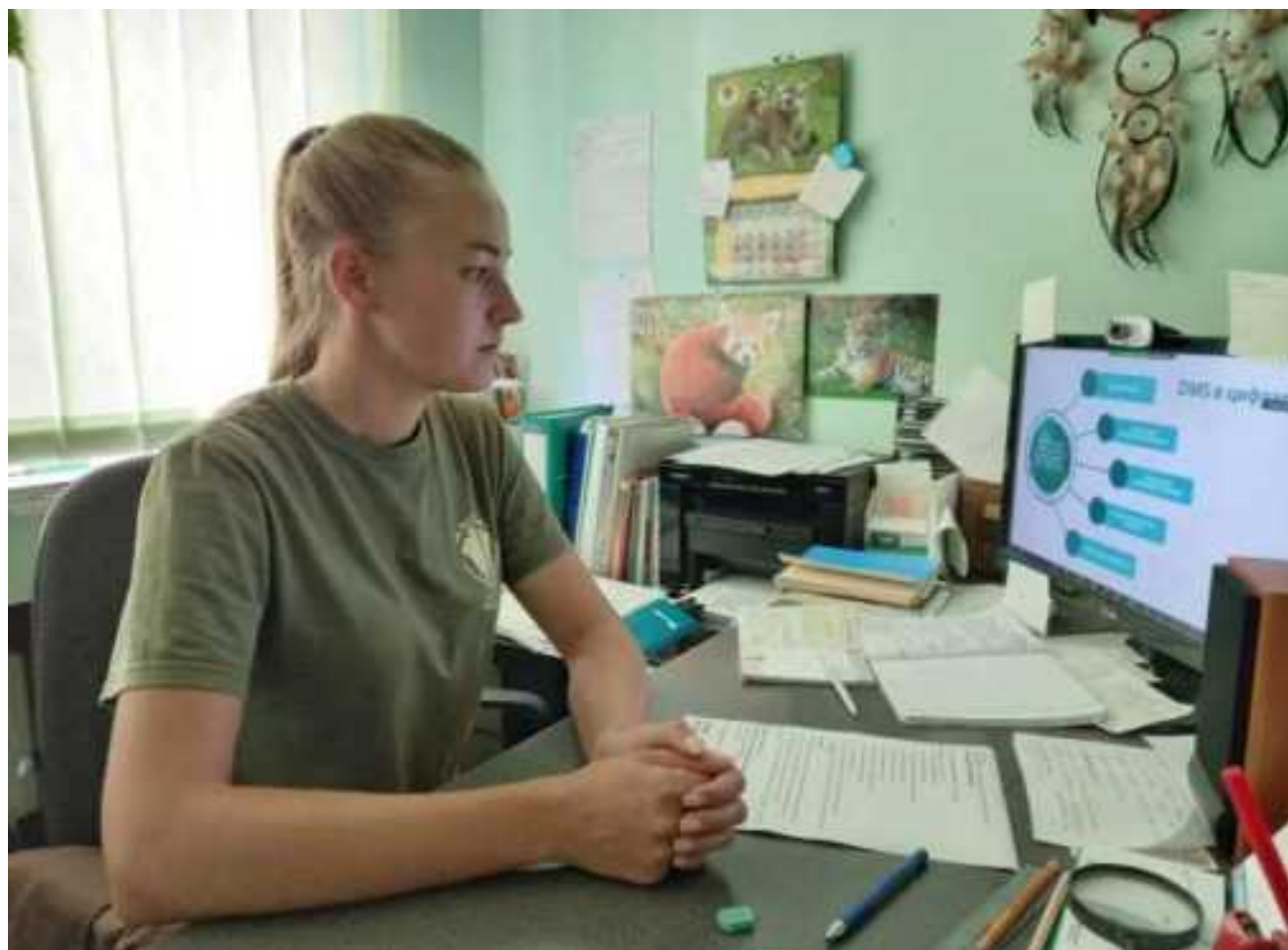
Наукова діяльність у зоопарках є важливим елементом збереження природи, охорони біорізноманіття та розвитку екологічної свідомості. Рівненський зоопарк активно співпрацює з природоохоронними організаціями та іншими зоологічними парками не лише України, а й

світу, обмінюючись знаннями та досвідом по утриманню різних видів тварин. Протягом року відділ разом з іншими працівниками закладу долучався до різноманітних семінарів та тренінгів, під егідою АЗУ (Асоціація зоопарків України). Зустрічі проходили дистанційно, через Zoom (програму для організації відеоконференцій).

З початку року працівники зоопарку взяли участь в онлайн семінарах, організатором яких виступив Миколаївський зоопарк. Темі семінарів: «Аспекти годування тварин у зоопарках» (25 січня) та «Утримання представників родини котячих у зоопарках» (30 травня), до якого була написана стаття та підготовлена доповідь на тему: «Утримання представників родини Котячих (*Felidae*) в Рівненському зоологічному парку». Семінар дав можливість всім учасникам поглибити свої знання й практичні навички в роботі з котячими тваринами, дізнатися про новітні методи догляду та забезпечення добробуту тварин.

Протягом року відбулися ще 3 семінари та 2 тренінги по роботі з Системою управління зоологічною інформацією ZIMS (Zoological Information Management System). Ініціатор семінарів та тренінгів — некомерційна організація Species360, фундатор найбільшої в світі мережі професійних організацій, що займаються доглядом за дикою природою, благополуччям тварин і управлінням видами. Організатором семінару виступила АЗУ, доповідач — Уляна Каляжни (представниця по підтримці членів Species360). Працюючи в ZIMS ми маємо можливість підвищити ефективність роботи закладу, забезпечити кращі умови для тварин, сприяти збереженню генетичної різноманітності, а також налагодити міжнародну співпрацю з іншими зоологічними установами.

marlia_piano • [Стежити](#)
sharon.vanadia • Оригінальне аудіо

...

marlia_piano Заглянула вчора у рівненський зоопарк. Ось маленький вдалий фотозвіт від візиту. Скажу відверто, особливо мене заворожили деталі пеліканів. Які ж чарівні пташки. ♥
Приємно бачити, що певні компанії опікуються тваринами. Це дуже тішить.
Хочеться побажати зоопарку лише хороших відвідувачів, які поважають тваринку і хочеться, щоб всім тваринкам було максимально комфортно.

#zooparkrivne #рівненськийзоопарк #canonr7
#canonphotography

Змінено • 35 тиж.

proffkom_ 🍌🍌

👤

Позначки «Подобається»: 44

22 червень 2024 р.

Додайте коментар...

Сторінка не знайдена

shaievska • [Стежити](#)
Оригінальне аудіо

...

shaievska Рівненський зоопарк.

Надзвичайно раді тому як доглядають за тваринками. Особливо це прослідковується у вольєрах з маленькими потомками.

Шкода що є люди які заради своєї втіхи годують тварин непотребом, типу цукерок чи попкорну. Ми потратили в такий час коли багато тварин як раз годували. Вони отримують все що їм потрібно, і головне те, що в їхньому раціоні. Якщо ж вам цікаво побачити «реакцію» - у зоопарку є показові годівлі. Слідкуйте за цією інформацією у них на сторінці.

Якщо захочете навідати зоопарк - не шкодьте тваринам.

Позначки «Подобається»: 16

12 травень 2024 р.

Додайте коментар...

Сторінка не знайдена

anastasiia_mymokhod • [Стежити](#)

Оригінальне аудіо

...

anastasiia_mymokhod Рівненський зоопарк 🐾

На минулих вихідних з сім'єю і друзями відвідали це дивовижне місце 🐾

Ми були тут не вперше. Але кожен раз, як вперше з цікавістю розглядали тваринок.

Шкода, що не побачили вовків. Вони десь сховались від нас 😞

Дуже рекомендую відвідати зоопарк!

43 тис.

zabolotna_katty 🥰🥰

Позначки «Подобається»: 19

27 квітня 2024 р.

Додайте коментар...

[Сторінка](#)

Рівненський зоопарк

Pablo Ovdenco рекомендує Рівненський зоопарк

...

8 травень 2024 р. • 🌐

один з найкращих в Україні, зручний для візочків, багато дерев для затінку в спеку, багато зон для пікніку, столиків, біля та на території достатньо кафешок для перекусу, також є дитячі атракціони, звірята доглянуті, вольєри охайні та просторі, видно що звірів люблять та піклуються. однозначно рекомендую для відвідування усім охочим, буде цікаво

Подобається

Коментувати

Надіслати

Поширити

Коментувати як Рівненський зоопарк

Віталій Анатолійович Гуранець

3 відгуки • 0 фотографій

★★★★★ 21 тиждень тому

Це чудове місце для відпочинку та знайомства з природою. Парк вражає різноманіттям тварин з усього світу, серед яких можна побачити рідкісні та екзотичні види. Охайні вольєри, доглянуті території та зручна інфраструктура роблять відвідування приємним для всієї родини. Це гарна нагода провести час на свіжому повітрі й дізнатися більше про тваринний світ.

Господарська частина

Згідно Плану проведення будівництв, реконструкцій та ремонтів на території Рівненського зоопарку на 2024 рік, у поточному році були виконані такі роботи:

1) за рахунок власних коштів, залучаючи підрядні організації:

- проведено відновлення елементів благоустрою на території зоопарку: ремонт доріжок в експозиційній зоні, заміна поребриків, створення систем водовідведення дощових вод;
- завершене будівництво нової допоміжної будівлі для зимового утримання африканських копитних тварин;
- зведено вигул для мартішок зелених в комплексі для африканських приматів (вольєр з канільованої сітки та сітчастий перехід із зимового приміщення у літній вигул).

2) за рахунок власних коштів, згідно цивільно-правових угод:

- проведена реконструкція вольєру для худоби шотландської – замінена огорожа з сітки на міцнішу з металевого кутника, зведено накриття від негоди та опадів;
- зведено новий металевий літній вольєр для утримання ар зеленокрилих, який примикає до зимового будинку, в будинку встановлена система кондиціонування та обігріву повітря;
- проведені роботи по оздобленню фасаду будівлі для утримання африканських копитних тварин, частково здійснили благоустрій прилеглої до будівлі території.

3) за рахунок власних коштів, силами ремонтно – будівельної бригади зоопарку:

- облаштовано дерев'яну підлогу та здійснена обшивка обаполлом нового накриття у вольєрі худоби шотландської;
- збудовано дерев'яний будиночок для черепах шпороносних, встановлене металопластикове оглядове вікно, підведена електрика та влаштована точка обігріву;
- проведена реконструкція огорожі вигулу коней робочих, демонтаж старого та будівництво нового дерев'яного будинку для коней, встановлені металопластикові вікна;
- влаштовані перегородки з канільованої сітки у зимовому будинку великих папуг;
- розпочата реконструкція вольєру, де раніше утримувалася група шотландських корів, проведений демонтаж старої згнилої дерев'яної огорожі, встановлені та пофарбовані нові стовпи з бруса;
- проведений ремонт зерносховища: поштукатурені і побілені стіни, проведена обробка від комах-шкідників;
- розпочато ремонт майстерні, реконструйовано дах, перекрито новим метало профілем, здійснено зовнішні фасадні роботи з обшивки металевою та дерев'яною вагонкою, встановлені нові

металопластикові вікна, обшито внутрішні стіни фанерою, триває заміна підлоги;

- зведено нову штахетну огорожу біля будинка водоплавних птахів на експозиції «Озеро»;
- у вольєрі капібар влаштовано басейн з бетонним покриттям та відведенням води в дренажну яму, відремонтовано басейн у вольєрі марабу;
- проведена заміна підлог у стайнях африканських копитних тварин, какаду, ему;
- зроблені декорації у вольєрах нового комплексу африканських приматів (встановлені платформи та вертикальні елементи для активного руху та відпочинку тварин).

Крім того, працівники ремонтно-будівельної бригади постійно виконували аварійно-ремонтні роботи у зоологічних відділах зоопарку: оновлення декоративних елементів, полиць, закріплення канатів, гамаків для тварин, ремонти шиберів, огорож, годівниць, будиночків, заміна тросів в системах перекриття тварин тощо.

Працівниками господарчої частини здійснювався постійний контроль за роботою котелень з твердопаливними та газовими котлами, заготівля дров для подальшого їх використання як паливо, забезпечення необхідних температурних режимів у приміщеннях.

Протягом 2024 року працівниками господарчої частини здійснювалися роботи по забезпеченню безперебійного функціонування електричної мережі зоопарку, проводився дрібний ремонт, заміна ламп, світильників, постійний контроль та догляд за електрообладнанням. Для безперебійного забезпечення напруги в мережі в період планових та аварійних відключень електроенергії, забезпечували роботу стаціонарної дизельної електростанції, контролювали наявність мастила та палива, сліdkували за станом та проводили профілактичний огляд обладнання.

По мірі необхідності здійснювалися сантехнічні роботи, ремонт водопровідних та каналізаційних труб, своєчасна викачка септиків.

Працівниками господарчої частини здійснюються вантажно-розвантажувальні роботи в зоопарку, а також їх залучали до робіт в центрі м. Рівне при організації різних загальноміських масових заходів.

Садово-паркові роботи та озеленення території.

Доглянута експозиційна територія, чисті доріжки, наявність зон відпочинку, справна робота туалетів – важливі аспекти роботи господарчої частини, що забезпечують позитивні враження та зручність для відвідувачів під час їхнього перебування на території зоопарку.

На території закладу є два туалети для відвідувачів (в зимовий період працює лише один). Постійно здійснюється контроль за санітарним станом туалетів, в кабінки розкладається рулонний туалетний папір в

спеціальні підставки, біля кожного рукомийника розміщені дозатори, в які наливається рідке мило.

Бригадою дворників щодня здійснюється прибирання території зоопарку, з смітників збирається сміття, підмітаються доріжки та алеї, в зимовий період розчищається сніг та підсипаються сумішшю піску та технічної солі пішохідні доріжки у випадку ожеледі.

В 2024 році була відреставрована частина садових лавок, розміщених в парковій зоні. Також придбано і розміщено біля входу в зоопарк та на центральній алеї 11 нових лавок. В зв'язку із зносом та втратою зовнішнього вигляду, було демонтовано та замінено на нові 10 смітників.

Для оздоблення зоопарку, були виготовлені акцентні декоративні елементи, які використовувалися під час різноманітних масових заходів.

Невід'ємною та надзвичайно важливою частиною Рівненського зоопарку є зелені насадження, які ростуть на території. Основною концепцією ландшафтного дизайну є максимальне збереження та відтворення природних насаджень. Лісо-паркова територія, яка займає велику площу зоопарку, несе велике антропогенне навантаження, в зв'язку із розширенням експозиційної території. Також спостерігається природне старіння лісового фонду, багато дерев гине та падає, натомість, ліс заростає чагарником, в основному бузиною чорною (*Sambucus nigra*), та бур'янами (кропива дводомна (*Urtica dioica*), розрив-трава дрібноцвіта (*Impatiens parviflora*)). Крім того, свій негативний вплив на деревні породи має дія стихійних явищ – сильні вітри, які досить часто траплялися в 2024 році, повалили або зламали велику кількість старих високих дерев. Нажаль, силами зоопарку ми не можемо компенсувати щорічну втрату зелених насаджень, але стараємося проводити хоч невеликі висадки диких видів деревних порід. В 2024 році було висаджено в лісо-парковій частині 80 саджанців горобини звичайної (*Sorbus aucuparia*), які були подаровані нашому закладу. Хочеться відмітити, що не у всіх саджанців горобини була хороша коренева система, тому прижилися вони, нажаль, не всі.

В експозиційній та парковій зонах проводили висадку та розсадження підрощених саджанців ялини звичайної (*Picea abies*) та туї західної (*Thuja occidentalis*), які вирощувалися на території зоопарку в спеціально відведених для цього місцях. Також зробили розсадження в горщики саджанців самосіву церциса канадського (*Cercis canadensis*), для подальшого підрощування.

Значна частина садово-паркових робіт пов'язана із санітарною чисткою дерев та чагарників. Проводили обрізання ялівця козацького (*Juniperus sabina*) та різних видів спіреї (*Spiraea*), видаляли засохлі гілки, проріджували пагони та здійснювали формувальну обрізку.

Значну частину паркової зони займає газон з природних трав'янистих рослин, який кілька разів за сезони стрижуть

газонокосарками. Також здійснювали підсів газонної трави в місцях втрати трав'янистого покриття.

В парковій та експозиційній зоні проводили висадку декоративної трав'янистої рослинності, створювали квіткові клумби та композиції. Для цього використали міскантус китайський (*Miscanthus sinensis*) – 6 шт., пеннісетум лисохвостий (*Pennisetum alopecuroides*) – 5 шт., хризантема (*Chrysanthemum*) – 26 шт., ромашка декоративна (*Matricaria*) – 30 шт., метіола садова (*Matthiola*) – 20 шт., антирринум (*Antirrhinum*) – 30 шт. Для розставлення яскравих квіткових акцентів, розсаджували у підвісні кашпо та контейнери сурфінію (*Surfinia sp.*) – 124 шт. Працівники регулярно проводили догляд за клумбами, видаляли бур'ян, здійснювали полив та догляд за контейнерними рослинами, підживлення спеціальними добривами (Planton S для квітучих рослин, Супер добриво для рослин на кислих ґрунтах).

На території зоопарку є дві невеликі штучні водойми з відповідно підбраною рослинністю. Протягом теплого періоду року постійно здійснювали контроль за чистотою та рівнем води, на зимовий період всі екземпляри лілії водяної (*Nymphaea sp.*) та гіацинту водяного (*Eichhornia crassipes*) перенесли в Екзотаріум на зимівлю.

Систематично здійснювали обробку рослин фунгіцидами для захисту від різних хвороб. З цією метою використовували такі препарати: Парацельс, Топаз, Фундазол.

Для обробки від широкого спектру різних видів гризучих і сисних шкідників, які уражують рослини, використовували інсектицид Фараон. Для боротьби з вогнівкою, яка уражує самшити, використовували інсектицид широкого спектру дії БІ 58. Проти слизнів, яких в останні роки спостерігається надто багато, і вони дуже сильно нищать трав'янисту рослинність, використовували гранульований молюскоцид Слизне СТОП, який розсипали на квіткових клумбах.

Для боротьби з бур'янами, які ростуть на доріжках з бруківки, використовували гербіцид суцільної дії Федерал.

В 2024 році був придбаний інвентар для садівника: ножиці садові для живоплоту, секатор, ножівка садова, розпушувач ґрунту ручний.

Охорона праці.

Оскільки зоологічний парк вважається закладом з підвищеним рівнем небезпеки, в якому утримується велика кількість небезпечних для життя людей тварин, в 2024 році приділялася велика увага забезпеченню безпеки праці та виробничої санітарії.

1. Згідно графіка, проведено треступеневий контроль за станом охорони праці в структурних підрозділах зоопарку.
2. З працівниками зоологічної частини регулярно проводяться відповідні інструктажі з охорони праці на робочих місцях. Акцентується велика увага на роботу з хижими тваринами,

великими приматами, копитними та птахами, які можуть становити небезпеку при неправильному проведенню щоденних робіт у вольерах.

3. З працівниками проведено протипожежний інструктаж та навчання по користуванню вогнегасниками. Проведено технічне діагностування та перезарядку всіх видів вогнегасників.
4. Проведено навчання та перевірку знань працівників, що виконують роботи підвищеної небезпеки.
5. Регулярно проводиться комплексне обстеження обладнання та приладів, що використовуються в зоопарку, з метою встановлення їх відповідності з вимогами охорони праці.
6. Всіх працівників забезпечено необхідним спецодягом, спецвзуттям та засобами індивідуального захисту, згідно Колдоговору.

Директор та заступник директора по зооветчастині пройшли навчання та перевірку знань законодавчих актів з охорони праці, надання домедичної допомоги потерпілим, гігієни праці, електробезпеки.

Структурні підрозділи зоопарку забезпечені навчально-методичною літературою (журналами з охорони праці, правилами, інструкціями).

Фінансово-економічний відділ

Ковальчук Олена

Головний бухгалтер

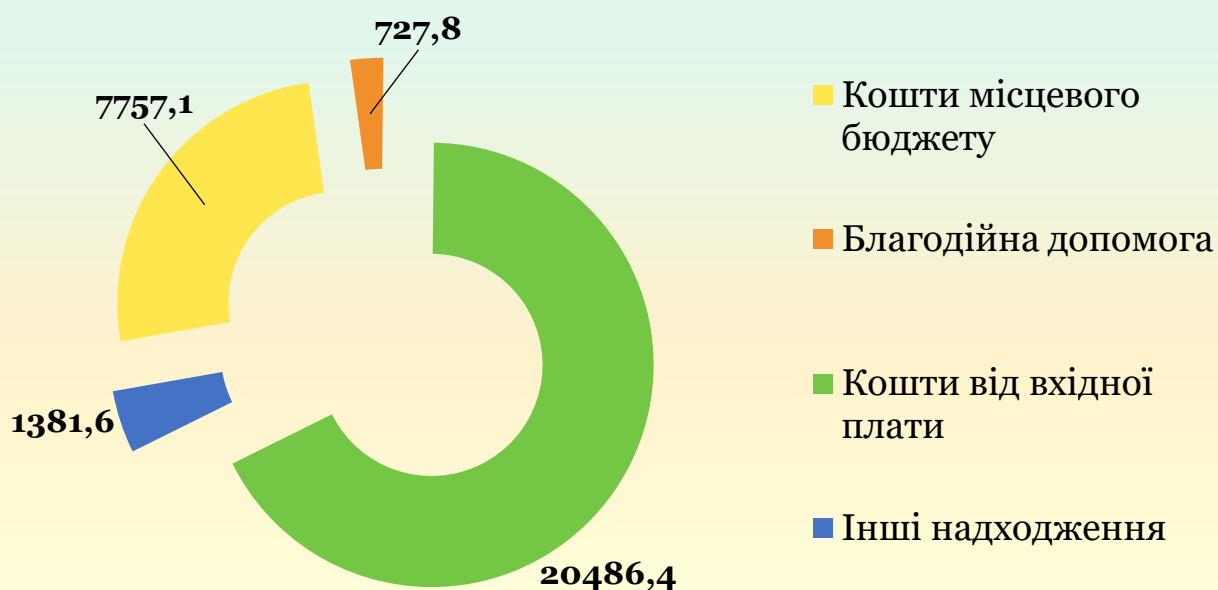
Надходження та використання коштів
за 2024 рік**Надходження:**

- Основний дохід (відвідування експозиції зоопарку та екзотаріуму)	- 20 486,4 тис. грн.
- Надходження від реалізації молодняка тварин	- 200,0 тис. грн.
- Пайова участь в утриманні об'єкту благоустрою	- 908,4 тис. грн.
- Інші надходження (відсотки з депозитів та ін.)	- 273,2 тис. грн.
- Фінансування з міського бюджету (поточні видатки)	- 7 757,1 тис. грн.
- Програма опіки над тваринами (фін. допомога)	- 727,8 тис. грн.
РАЗОМ :	- 30 352,9 тис. грн.

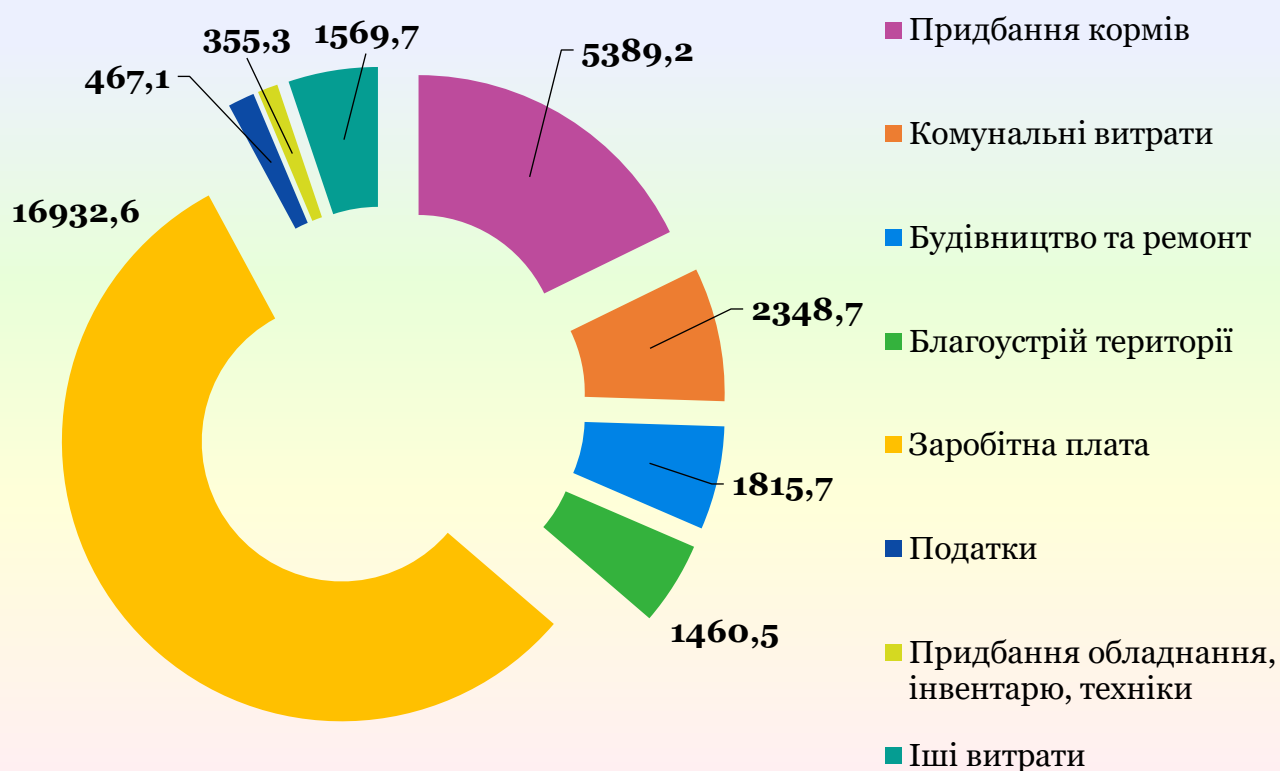
Використання:

- Придбання кормів для годівлі тварин	- 5 389,2 тис. грн.
з них за кошти місцевого бюджету	- 1 600,0 тис. грн.
- Будівництво, реконструкція та поточний ремонт	- 1 815,7 тис. грн.
- Благоустрій території	- 1 460,5 тис. грн.
- Заробітна плата та нарахування	- 16 932,6 тис. грн.
з них за кошти місцевого бюджету	- 5 968,1 тис. грн.
- Витрати на утримання автопарку, генератора	- 461,6 тис. грн.
- Придбання обладнання, інвентарю, техніки	- 355,3 тис. грн.
- Послуги охорони	- 15,3 тис. грн.
- Оплата витрат на популяризацію закладу, рекламну, інформаційну та масово просвітницьку продукцію, проведення заходів	- 241,7 тис. грн.
з них за кошти місцевого бюджету	- 100,0 тис. грн.
- Придбання ветеринарних препаратів, оплата ветеринарних послуг	- 89,1 тис. грн.
- Оплата за електроенергію	- 1 983,2 тис. грн.
- Оплата за використаний природний газ	- 152,2 тис. грн.
з них за кошти місцевого бюджету	- 89,0 тис. грн.
- Оплата за телекомунікаційні послуги та пошти	- 28,3 тис. грн.
- Оплата за вивезення нечистот та водовідведення	- 213,3 тис. грн.
- Відрядні витрати	- 5,2 тис. грн.
- Поповнення зооколекції (придбання тварин)	- 52,6 тис. грн.
- Витрати на охорону праці	- 243,8 тис. грн.
- Витрати на утримання громадських туалетів	- 110,7 тис. грн.
- Витрати на озеленення та посадковий матеріал	- 15,9 тис. грн.
- Обслуговування техніки та інвентарю, придбання витратних матеріалів	- 175,8 тис. грн.
- Сплата ПДВ та інші податки	- 467,1 тис. грн.
- Інші витрати (комісія банку та ін.)	- 129,7 тис. грн.
РАЗОМ:	- 30 338,8 тис. грн.

Надходження тис. грн.

Видатки тис. грн.

Відвідування закладу

У 2025 році Рівненський зоопарк відвідало 175,7 тис. осіб.

З них на платній основі:

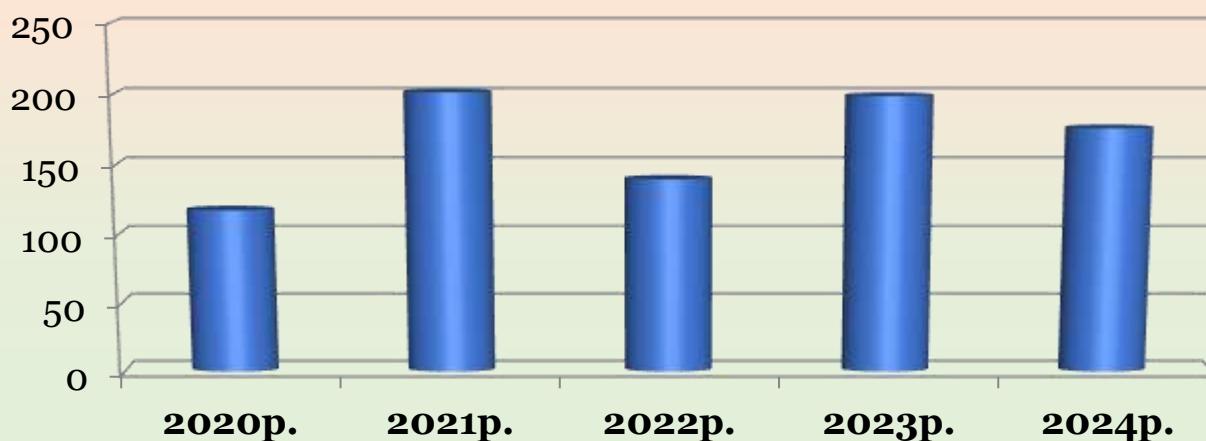
Дорослі	- 110,1 тис. осіб
з них на пільговій основі	- 2,3 тис. осіб
Діти	- 65,6 тис. осіб
з них на пільговій основі	- 6,2 тис. осіб

Діти зростом до 1 метра відвідували експозицію безкоштовно і в загальну кількість не враховані.

Кількість відвідувачів у 2024 році Рівненського зоопарку в порівнянні з попередніми виглядає так:

2020р.	117,2 тис. осіб
2021р.	201,1 тис. осіб
2022р.	139,4 тис. осіб
2023р.	198,6 тис. осіб
2024р.	175,7 тис. осіб

Відвідування Рівненського зоопарку тис. осіб

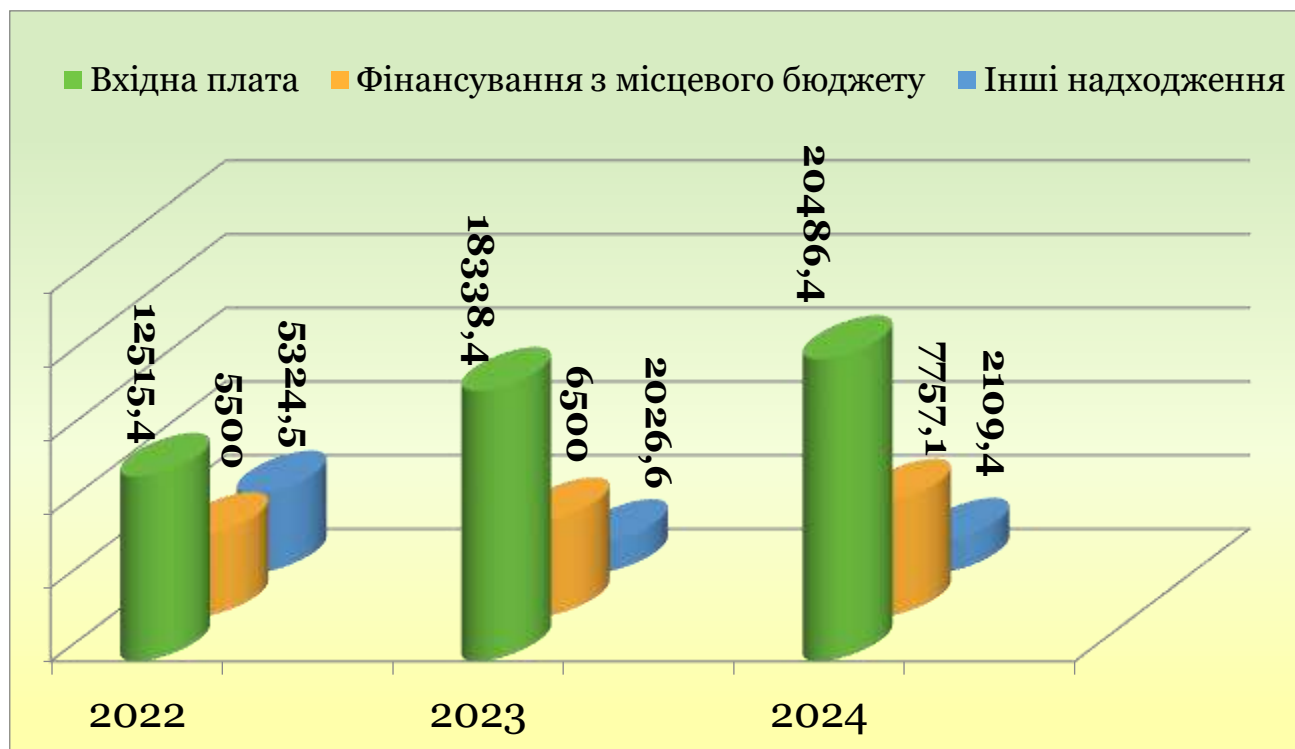
Екзотаріум та «Зал нічних тварин» відвідало – 27,1 тис. осіб,

з них:

Дорослі	- 15,6 тис. осіб
Діти	- 11,5 тис. осіб

а також безкоштовно - діти до 1 метра зростом.

Загальний аналіз фінансового стану

Фінансовий стан Рівненського зоопарку у 2024 році лишається стабільним. У зв'язку з незначним підняттям вартості квитків надходження коштів дещо зросли, але і витрати збільшилися приблизно на той самий рівень.

Вагомою підтримкою було збільшення в порівнянні з минулим роком фінансування з міського бюджету - на 1,2 млн. грн. Також протягом року заклад отримувал надходження від надання робочих місць підприємцям, для здійснення торгівельної діяльності, що в загальному склала близько 0,9 млн. грн. Чималу частку благодійної допомоги, приблизно 0,7 млн. грн. зоопарк отримав завдяки програмі опіки над тваринами. В період року, переважно в літку (в сезон) установа мала деякі грошові заощадження, що допомогло отримати близько 0,3 млн. грн. відсотками від вкладеного депозиту.

Видатки у 2024 році, як вже традиційно зберігається тенденція, також збільшились. Причини лишаються незмінними: подорожчання кормів, електроенергії, газу, палива, збільшення фонду заробітної плати.

Сезонність роботи закладу вимагає передбачати фінансові заощадження на кінець року, завдяки яким та фінансовій підтримці з місцевого бюджету буде забезпечена стабільна діяльність зоопарку до початку нового експозиційного сезону. На кінець 2024р. сума залишку на поточних рахунках становить – 6,6 млн. грн.

Для фінансової стабільності закладу в міжсезоння рішенням сесії міської ради було прийнято Програму підтримки Рівненського

зоологічного парку загальнодержавного значення на 2024-2026 роки (рішення від 23.11.2023 за № 4122) з кошторисом на покриття видатків на три роки:

- за рахунок фінансування з бюджету міста - 48,3 млн. грн.
- за рахунок надходжень від господарської діяльності установи – 81,1млн. грн.

Оплата праці в установі регулюється Наказом від 18.10.2005 № 745 Про впорядкування умов оплати праці працівників культури на основі Єдиної тарифної сітки. В ньому передбачено посадові оклади, які набагато нижчі від мінімальної заробітної плати прийнятої в Україні, що унеможливорює забезпечити персонал належною заробітною платою. Як наслідок - як і раніше, велика плинність кадрів (26 осіб в рік). Пошук, навчання, підготовка нових працівників та спеціалістів не гарантує утримання їх через невисоку зарплатню.

Річна середня облікова кількість штатних працівників за 2024 рік – 81 чол.

Середня заробітна плата штатних працівників у 2024 році складає - 13 965,36 грн.

Тендерні закупівлі 2024 р.

Бабюк Тетяна

Зав.відділу економіки планування та супроводження процедур

У 2024 році закупівлі здійснювалися Рівненським зоопарком керуючись Постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2022 року №1178 «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування».

Усі закупівлі проводилися на майданчику **ZAKUPVLI.PRO**, шляхом застосування відкритих торгів з особливостями, через Прозоро Маркет шляхом запиту пропозиції постачальника, а також шляхом укладання прямих договорів з постачальниками у випадках визначених Постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2022 року №1178 «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні, та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування».

Для харчування тварин згідно раціонів було закуплено корми для годівлі тварин по процедурі відкритих торгів, а саме:

- м'ясо яловичини, печінку та серце яловиче;
- овочі та фрукти (буряк столовий, буряк кормовий, морква, гарбузи, кабачки, капуста пекінська, банани, яблука, горіхи та сухофрукти);

- готові корми для тварин (суміш злаків гранула, суміш злаків кормо суміш, мюслі Лайт та Стандарт);
- сіно, солома, зелена маса.

Після проведених аукціонів та розгляду тендерних пропозицій ми уклали договори з постачальниками на суму 6 596 908 грн. Даний формат закупівлі дав можливість зекономити 449 152 грн. Через Прозоро Маркет купували картоплю, зернові культури (пшеницю, горох, овес, просо, кукурудзу) рибу свіже морожену, м'ясні консерви для собак на загальну суму 797 350 грн. По даному виду закупівлі заощадили 79 900 гривень. У зв'язку із відсутністю пропозицій на участь у відкритих торгах по закупівлях кормів для риб, торги були скасовані автоматично. Тому по закупівлі даного виду кормів були підписані прямі договори з постачальниками.

Також з метою забезпечення комфортних умов проживання для тварин та безперебійної роботи нашої установи було закуплено електроенергію, газове паливо (природний газ), послуги на вивезення твердих побутових відходів, послуги по спорожненню вигрібних ям. Для забезпечення різних господарських потреб через Прозоро Маркет закупляли дизельне паливо та бензин. А також проводились закупівлі будівельних матеріалів для ремонту та зведення нових будиночків для тварин. Для здійснення певних видів ремонтних робіт та проведення будівництва були залучені підрядники.

Всі закупівлі, які проводились зоопарком протягом року знаходяться у вільному доступі на майданчику **ZAKUPIVLI.PRO**.

zakupivli pro

179

